

220 godina streljaštva u Zagrebu

Za lakše snalaženje **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**

Umjesto uvoda.....	5
Političke i društvene okolnosti u doba osnivanja i djelovanja Građanskog streljačkog društva u Zagrebu.....	5
Tako je počelo	11
Prva streljana	13
Novi streljački dom	17
Knjiga uspomena.....	20
Pravila Društva građanske streljane	22
Streljana u žarištu Hrvatskog narodnog preporoda	25
Streljačka sezona	32
Aktivnost od 1872. do 1917. godine	34
Streljaštvo između dva svjetska rata.....	36
Zagrebačka savezna streljačka družina	36
Streljačko društvo u Vrapču.....	38
Streljačko društvo u Kustošiji	40
Seljačka streljačka družina u Markuševcu	41
Zagrebačko streljaštvo od 1941. do 1945. godine.....	41
Lovačko streljaštvo.....	42
Lovačko streljaštvo između dva svjetska rata.....	45

Počinke i u Zagrebu	46
Velike utakmice u Maksimiru	48
Sve zagrebačke streljane.....	49
Građanska streljana u Tuškancu.....	50
Streljana u Maksimiru (današnji Oboj).....	50
Vojna streljana u Mikulićima.....	50
Streljana u Kustošiji	50
Malokalibarska streljana na Oboju (Maksimir)	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Streljana na Dotršćini	51
Streljana na Ravnicama (Maksimir).....	51
Streljana u Svetoj Klari	52
Olimpijska streljana Obrež – Luže.....	52
Streljana u Gornjem Vrapču (Vrapčanski Potok)	52
Streljaštvo nakon Drugoga svjetskog rata	54
Streljaštvo u samostalnoj Republici Hrvatskoj.....	66
Kronološki pregled Građanskog streljačkog društva u Zagrebu	90
I. dio: 1786 – 1918.	90
II. dio: 1918 – 1941.....	94
III. dio: 1941 – 1945.....	94
IV. dio: 1945 – 1990.	95
V. dio: 1990 – 2006.....	96
Kronološki pregled Lovačkog društva u Zagrebu	103
I. dio 1881 – 1918.	103
II. dio: 1918 – 1941.....	104
III. dio: 1945 – 1990.....	104
IV. dio: 1990. do danas	104

Literatura 106

U ovoj, ukusno pripremljenoj, i stručno obrađenoj Spomen-knjizi u povodu, ali i u čast 220. obljetnice utemeljenja slavnog streljačkoga društva u Zagrebu, kojemu od samoga početka mogu pristupati i žene, riječ je o genezi društva, njegovim zaslugama kako na području bavljenja športskim strijeljanjem tako i drugim brojnim djelatnostima i doprinosima u promicanju kulture i humanosti na brojnim područjima svakidašnjega društvenoga života.

Budući da se radi o prvoj monografiji takove vrste u nas, u knjizi ćemo zasigurno naći još uvijek i otvorenih pitanja na koja za sada nije bilo moguće odgovoriti. Zato ostavljamo i drugim znatiželjnicima da nastave s daljnjim istraživanjima i ovog vrijednoga, ali jednako tako i zanimljivoga dijela naše povijesti.

Do tada želimo svima ugodno čitanje.

(Iz recenzije dr. Agneze Szabo, više znanstvene suradnice)

Umjesto uvoda

Političke i društvene okolnosti u doba osnivanja i djelovanja Građanskog streljačkog društva u Zagrebu

piše: dr. sc. Agneza Szabo, viša znanstvena suradnica

Osnivanje i rad Građanskog streljačkog društva u Zagrebu (1786), kao i u ostalim hrvatskim gradovima odvija se u skladu s prosvjetiteljskim idejama druge polovice 18. stoljeća koje postupno prihvaćaju i "prosvijećeni vladari". Među njima su, ukoliko je riječ o Hrvatskoj, kraljica Marija Terezija (vladala od 1740. do 1780) te njezin sin Josip II. (vladao od 1780. do 1790), a potom i njihovi nasljednici, koji su istovremeno nošeni i starim apsolutističkim idejama, kako u tijeku prve polovice 19. stoljeća tako i kasnije sve do sloma Monarhije (1918).

Međutim, prosvjetiteljske su ideje uz promociju prosvjete i kulture i znanosti također, promovirale i duboke društvene promjene, odnosno ukidanje zastarjelog feudalnog poretka prožetog "staleškim" sustavom. Tim su procesima u srednjoeuropskim zemljama prethodili dobro poznati preporodni pokreti, kod nas Hrvatski narodni preporod (sredinom 19. stoljeća zvan i "ilirski"). Oni djeluju s različitim oscilacijama (1790–1835–1848–1873), koje su s jedne strane požurivale ukidanje feudalizma te time postavljali temelje modernome građanskome društvu, ali istovremeno i jačanju nacionalne svijesti. Rezultati takovih nastojanja potvrdili su se također i uvođenjem "materinskoga" jezika u cjelokupni javni život, i to umjesto dotadašnjega latinskoga u gotovo svim srednjoeuropskim zemljama, pa tako i kod nas – u Hrvatskoj. Kod nas ti procesi postižu svoju kulminaciju 1847. godine, kada je Hrvatski sabor proglasio hrvatski jezik u štokavskome izgovoru kao službeni jezik u Hrvatskoj, te godine 1848. kada je ban Josip Jelačić snagom suverene banske vlasti 25. travnja 1848. proglasio ukidanje feudalnog poretka zauvijek, a već početkom lipnja njegov je proglas promulgirao i prvi Hrvatski zastupnički sabor, koji se tada sastao. Uveden je tada i kod nas u službenu upotrebu toliko žarko žučeni pojam "građanin".

Ustrajnu bitku za ostvarenje tako postavljenih modernih građanskih ciljeva dijelilo je i Zagrebačko streljačko društvo, o čemu svjedoči i cjelokupni sadržaj ove Spomen-knjige u čast 220. obljetnice streljačkog društva u Zagrebu. Ona se odvijala i postupno realizirala u veoma različitim političkim i društvenim okolnostima (1786–1848–1918–1941–1945–1990–2006.). Stoga recimo i nekoliko riječi o položaju, ali i doprinosima Građanskog streljačkog društva u Zagrebu u navedenim povijesnim razdobljima.

Prije svega i Građansko streljačko društvo u Zagrebu utemeljeno je na temeljima prosvjetiteljstva u svrhu razvijanja športskog strijeljanja i društvene zabave, pri čemu su vrata otvorena i ženama, ali prije ukidanja feudalnoga poretka članovi su mogli biti samo iz redova građanstva i velikaških redova. Ostali staleži, dakle pripadnici širokih narodnih slojeva, feudalni podložnici, odnosno "kmetovi" bili su načelno isključeni sve do godine 1848. S druge pak strane, svi članovi Građanskog streljačkog društva u Zagrebu sudjelovali su ne samo do godine 1848. nego i kasnije, u povijesnom hodu hrvatskoga naroda i doprinosili razvoju modernoga hrvatskoga građanskoga društva, kao i njegovu uključivanju u europske tijekove, i to sve do danas. U prilog toj tvrdnji navodimo nekoliko odabranih povijesnih činjenica.

Prije svega, članovi Građanskog streljačkog društva u Zagrebu, među kojima su i istaknute žene, bili su pripadnici visokih i naobraženih društvenih slojeva (elita) i kao takvi sudjelovali su, osim u streljačkim natjecanjima, i u cjelokupnom javnom životu zemlje: radu Hrvatskoga sabora, u osnivanju i radu hrvatskih nacionalnih preporodnih ustanova (čitaonice, novine, javno zdravstvo, kazalište, moderno sveučilište, gospodarske institucije i drugo). Štoviše, uz gradnju glasovite streljane na Tuškancu, koja je izgrađena na temelju dobrovoljnih prinosa samih strijelaca, i u cijelosti dovršena (1838.) i koju su, odnosno njezinu glavnu središnju dvoranu velikodušno i uvijek stavljali na raspolaganje hrvatskim preporoditeljima i uopće politici hrvatskog narodnoga preporoda sve do izbijanja Prvoga svjetskoga rata i njegovih teških posljedica (1914–1918), kada ona i protiv volje streljačkoga društva dobiva posve drugu namjenu, zagrebački su strijelci postupno u svoje redove uvodili službenu upotrebu hrvatskog jezika još i prije zakonske odluke Hrvatskoga sabora (1847). O tome svjedoče prelijepo i sačuvane tiskane pozivnice zagrebačkoga streljačkog društva, posebno na "domorodne plesove i zabave", zatim prelijepo oslikavane streljačke mete s preporodnim porukama, kao i objavljivanje javnih oglasa i drugih tiskovina, osobito i pravila društva na hrvatskome jeziku.

U međuvremenu, zagrebačka je streljana svoje dveri otvarala i drugim proslavama, kao što je primjerice svečana proslava 600. obljetnice Zlatne bule slobodnom i kraljevskome gradu Zagrebu (1242–1842) koja je održana uz svečanosti javnoga i slobodnoga jubilarnoga strijeljanja, te svečanim primanjem gradskoga suca Josipa Stajdachera koje je on priredio za dvije stotine uzvanika u njezinoj dvorani. U međuvremenu, a jednako tako i kasnije, u građanskoj streljani održavaju se dobro poznati "narodni balovi", odnosno plesovi sa zadaćom da plesači i plesačice uče međusobno govoriti hrvatskim jezikom (umjesto dotadašnjim njemačkim jezikom).

Štoviše, zagrebačko streljačko društvo uključilo se i u procese hrvatske politike kao i obranu zemlje za vrijeme burne godine 1848. kada je otvaralo vrata svoje reprezentativne dvorane i odlukama prvoga Hrvatskoga zastupničkoga sabora, kojemu je predsjedao ban Josip Jelačić, "miljenik" hrvatskoga naroda, koji je također rado dolazio u streljanu. Zato je i uprava streljačkoga društva zagrebačkoga pristala također da u prostorije streljane, i unatoč brojnih opasnosti, sakrije i velike količine oružja potrebnog za obranu zemlje.

Nakon ukidanja feudalnog poretka (1848) među članove zagrebačkog streljačkoga društva mogu ulaziti svi članovi hrvatskoga društva "bez razlike staleža", što se pokazalo osobito u vrijeme njegovih natjecanja, koja su privlačila, osobito u doba gradskih i drugih svečanosti, veliki broj pučanstva. Zagrebačko streljačko društvo uključilo se i u druge nacionalne proslave, kao što su primjerice proslava 300. obljetnice junačke pogibije "hrvatskoga Leonide" i bivšega bana Nikole Šubića Zrinskoga u obrani Sigeta, kojom je branio tada i Hrvatsku od Turaka (1566–1866) te postavljanje spomenika banu Jelačiću na zagrebačkome glavnome trgu krajem iste godine. Zato su u njegovu sredinu kao i na javna natjecanja rado dolazili i drugi hrvatski banovi, tako osobito ban Josip Šokčević (1861–1867), prvi hrvatski ban "pučanin" Ivan Mažuranić (1873–1880), ban Ladislav Pejačević (1880–1883) i kasniji hrvatski banovi i drugi uglednici, među kojima i promađaronski ban Dragutin Khuen-Héderváry (ban 1883–1903). Zajedno s njim "na užas Mađara" streljanu je posjetio i kralj Franjo Josip I. koji 1895. dolazi u Zagreb svečano otvoriti novu palaču Hrvatskog narodnog kazališta.

Međutim, u novim političkim i društvenim okolnostima, koje su već ranije uslijedile nakon stvaranja Dualističke Monarhije Austro-Ugarske (1867), kao i nametnutog utanačenja Hrvatsko-Ugarske nagodbe (1868) i s kojim rješenjima nitko nije bio zadovoljan, u

prostorijama streljane održano je i prvo "južnoslavensko" gimnastičko natjecanje (1872. godine) kao svojevrsna naznaka protuteže dualizmu u smislu stvaranja "trijalizma", što je ustvari bilo nemoguće. A u prostorijama streljane dogovoreno je, uz mnoge druge činjenice, i osnivanje novog športskog (tjelovježbenog) društva "Hrvatski Sokol" (utemeljeno 1874), ali koje će već u prvim godinama nakon 1918. dolaziti u sve veću nemilost jugoslavenskih vlasti, zatim osnivanje modernog gradskog Vatrogasnog društva, koje je uskoro i uspostavljeno (1875), ponajprije zalaganjem dugogodišnjeg gradskog senatora Đure Deželića, također i velikog prijatelja zagrebačkog streljačkog društva. Kako bi što više aktualizirali svoju djelatnost, zagrebački su strijelci godine 1883. dakle u vrijeme svoga podupiratelja bana Ladislava Pejačevića, dovršili i nužno proširenje velike dvorane, koja je svečano otvorena 6. siječnja 1883. godine.

Jednaku djelatnost Zagrebačko streljačko društvo slijedilo je i u pogledu ostalih društvenih procesa i događaja. Tako je, primjerice, društvo streljane zagrebačke sudjelovalo i svoje dveri otvorilo svečanostima u povodu Jubilarne izložbe Hrvatsko-slavonskog gospodarskoga društva 1891. godine, koja je značajna i po tome da je u njezinu čast tada podignut i spomenik velikanu hrvatske književnosti i kulture uopće Andriji Kačiću Miočiću, koji i danas stoji na početku Mesničke ulice u Zagrebu. No ono što je tom prilikom najvažnije u pogledu zagrebačke streljane, jest činjenica, da je svečana povorka "Braće Dalmatinaca", koja je za svečanost otkrivanja spomenika došla iz Dalmacije, s ponajviše članova iz grada Splita, te da su oni sa Zapadnoga kolodvora u Zagrebu (novoga još nema!) krenuli najprije u zagrebačku streljanu, gdje ih je na ulazu pozdravio predsjednik Streljačkoga društva grof Miroslav Kulmer s odborom društva, a u samoj dvorani predsjednik zagrebačkoga odbora za podignuće spomenika Andriji Kačiću Miočiću, dr. Aleksandar (Šandor) Breščenski (Bresztyensky). Spomenimo također, da je Zagrebačko streljačko društvo sudjelovalo i na drugim međunarodnim izložbama, primjerice Milenijskoj izložbi u Budimpešti (1895.) na kojoj je postignulo zapažene uspjehe. Svoje dvorane ustupalo je i radu Prvog hrvatskog katoličkog kongresa 1900. godine, kojemu je predsjedao grof Miroslav Kulmer, također zagrebačkim sindikatima i zahtjevima radnika krajem 19. kao i na početku 20. stoljeća, i tako redom, sve do izbijanja Prvoga svjetskoga (1914–1918), kada streljanu preuzimaju vojne vlasti, pa ona mora prestati s radom. U međuvremenu, to jest 1912. godine, društvo je ipak uspjelo u svojoj streljani na Tuškancu svečano proslaviti svoju 125. obljetnicu zajedno s "kraljevskim strijeljanjem."

Neposredno prije završetka rata (1917.) društvene nekretnine otkupilo je humanitarno društvo "Prehrana" i humanitarna zaklada istaknutoga dobrotvora i mecene Aleksandra Šandora. Godine 1923. nadležne gradske ustanove izdale su uporabna dozvolu za adaptaciju zgrade u kazališne svrhe, a potom i za druge namjene, među kojima su i uređenje kina Tuškanac. U novim društvenim i političkim okolnostima koje su uslijedile stvaranjem kraljevine SHS-a te kraljevine Jugoslavije, streljačka natjecanja prenose se na druge terene – u gradsku streljanu Maksimir koja je u međuvremenu izgrađena (1895) i radila je do izbijanja Drugog svjetskog rata. U međuvremenu, a pogotovu nakon završetka rata 1945., dolazi u Zagrebu, koji se u urbanom, ali i demografskom smislu sve više širio, i do osnivanja novih streljačkih "podružnica". Ali je prije toga, kao i povod njihovu osnivanju, važna činjenica što je 9. rujna 1925. godine na streljani u Maksimiru održano javno natjecanje strijelaca u povodu velike lovačke izložbe, ali i u čast 1000. obljetnice hrvatskog kraljevstva (925–1925). To je ustvari i potaknulo osnivanje prve nove streljačke organizacije nakon Prvog svjetskoga rata. Naime, već slijedeće godine (1926) osnovana je Zagrebačka savezna streljačka družina, a iste godine potvrđena su i pravila društva. Prema njima zadatak je streljačke družine da "njeguje vježbe gađanja" te "obrazuje spremne i sposobne strelce" koji će pripomoći "jačanju zemaljske obrane."

Godinu dana kasnije (1927) uspostavljena je i nova uprava Zagrebačke savezne streljačke družine, a u tijeku slijedećih godina osnovana su i nova streljačka društva, najprije u Markuševcu (1933), zatim u Kustošiji (1939).

U tijeku Drugoga svjetskoga rata, neposredno nakon stvaranja Nezavisne Države Hrvatske (1941–1945) osnovano je u okviru Ministarstva udružbe Vlade NDH-a Glavno ravnateljstvo, unutar kojeg je djelovao Ured državnog vodstva tjelesnog odgoja i športa, a u svibnju 1941. raspušteni su postojeći športskih savezi. Zato su u savezima i većim klubovima postavljeni povjerenici sa zadaćom da kroz tjelovježbu i šport promiču interese postojećeg režima. Pod njihovom upravom održavana su državna prvenstva i organizirani nastupi reprezentacija u atletici, boksu, hokeju na travi, hrvanju, kuglanju, nogometu, plivanju, rukometu, skijanju, stolnom tenisu, tenisu, vaterpolu i veslanju. Kako se čini, zbog posljedica ratnog vihora nisu radila streljačka društva, a prestajala su izlaziti i njihova glasila.

Do postupne obnove streljaštva dolazi nakon prestanka rata (1945) pa je napokon godine 1948. osnovan Streljački savez Jugoslavije, kao i Streljački savez NR Hrvatske te

Gradski streljački odbor Zagrebu, 6. lipnja iste godine. O dobrom širenju članstva svjedoči i činjenica što streljačka družina u gradu Zagrebu ima uskoro oko 8.500 članova, od čega su tisuću članova žene (godine 1953). Uz obnovu ranijih društava, svaka općina u gradu Zagrebu osnovala je i svoj streljački odbor (1958), što je također pridonijelo daljnjem porastu broja članova.

Godine 1962. Zagrebačko streljaštvo proslavilo je 175. obljetnicu svoga utemeljenja. Tim je povodom na zgradi nekadašnje streljane u Tuškancu postavljena spomenploča koja je u tijeku kasnijih pregradnji nestala. Nešto kasnije, godine 1971. počelo je izlaziti u Zagrebu "Streljaštvo", časopis Hrvatskog streljačkog saveza, koji izlazi do danas.

Završimo ovaj kratki povijesni pregled slavne Građanske zagrebačke streljane činjenicom, da je ubrzo nakon međunarodnog priznanja Republike Hrvatske (15. siječnja 1992) Hrvatski streljački savez postao članom Međunarodne športske federacije 15. travnja 1992. (International Shooting Sport Federation - ISSF), i član Europske streljačke konfederacije (European Shooting – ESC). Hrvatski streljački savez član je i Međunarodnog samostrelskog saveza (Internationale Armbrustschützen Union, International Crossbow Shooting Union – IAU).

Tako je počelo

Streljaštvo je u Zagrebu svoje ljubitelje imalo već u 15. stoljeću kada su organizirane razne viteške igre. Ne zna se točno tko je prvi uveo tu vrst natjecanja, ali sačuvani pisani dokumenti kazuju da su već u to davno doba streljačke utakmice bile vrlo popularne i rado posjećene. Prema povijesnim zapisima, prva su organizirana natjecanja bila u gađanju kopljem kroz prsten, po čemu je dobila naziv *prstenac*. Prvo takvo natjecanje održano je 1472. godine, a te je godine u sudskim knjigama zabilježen i prvi sudski spor zbog sukoba sluge Mlečanina Marka i Gregorija.

Natjecanja nazvana *viteška igra prstenac* u Zagrebu su obnovljena 1709. godine, i uglavnom su bila popraćena velikim svečanostima. Nepoznato je kada su ukinuta i jesu li na to djelovali strijelci koji su gađali vatrenim oružjem, a koji su se pojavili još krajem 16. stoljeća. Svoja su povremena natjecanja organizirali na gradskoj periferiji, u Tuškancu, pa iako nisu pronađeni pismeni zapisi koji bi bacili više svjetla na njihove aktivnosti u to vrijeme, u nekim se arhivima spominju zagrebački puškarski majstori koji su strijelce opskrbljivali oružjem i streljivom te svakako bili najzainteresiraniji za razvitak streljačkog športa.

1786. Osnutak Građanskog streljačkog društva u Zagrebu 1786. godine svakako treba pripisati tadašnjim društvenim, gospodarskim i političkim okolnostima i događajima. No, prema mišljenju većine kroničara, početku streljaštva kao organizirane športske djelatnosti u Zagrebu najviše je pogodovala nova administrativna razdioba Hrvatske što ju je nakon smrti Marije Terezije proveo njezin nasljednik Josip II. Do tada je u Zagrebu bila smještena vrhovna vojna uprava Banske krajine, no Josip II. 1783. godine u Zagreb je iz Koprivnice preselio zapovjedništvo Varaždinske krajine, a u ožujku 1786. pripojio je sjeverni dio ukinute Severinske županije. Samo pet mjeseci potom, u kolovozu iste godine, iz Karlovca je u Zagreb preseljeno i vrhovno zapovjedništvo Karlovačke krajine te su sva tri zapovjedništva sjedinjena u jedno – Generalno zapovjedništvo za područje hrvatsko-slavonske Vojne krajine, a prvi zapovjednik, postavljen u travnju 1787. godine, bio je feldmaršal-lajtnant Josip Nikola de Vins (1732–1798).

Zagreb je do tada bio gradić koji je prema popisu iz 1780. godine imao je 1483 stanovnika. Stacioniranjem vojske i vojne administracije broj stanovnika se udvostručio, tako

da ih je sedam godina kasnije bilo čak 2815. S vremenom brojnost vojske više nije dopuštala improvizirane povremene vježbe u gađanju na brežuljcima i u dolovima gradske periferije, kako se do tada prakticiralo, nego se nametnula potreba dobro organiziranih vježbi na odgovarajućim prostorima uređenima samo za tu svrhu. Trebalo je stoga pronaći pogodna mjesta na kojima bi se takve vježbe mogle izvoditi, a da se pri tome ne ugrozi građanstvo.

Osim toga, takve je potrebe imala i građanska četa koju je 1799. godine po uzoru na njemačke i austrijske gradove osnovao zagrebački trgovac Josip Schiffer On je, naime, te godine o svom trošku kupio stotinu pušaka, osnovao "Njemačku građansku četvu" te oružje podijelio zagrebačkim građanima koji su se u četvu upisali. Četom je zapovijedao gradski kapetan, 1799. to je bio Franjo Macan. Njegov je zamjenik bio natporučnik Josip Schiffer, potporučnik čete bio je Leonard Delkosi, a narednik (Feldwebel) Franjo Ksaver Karnitschnig. Građanska četa imala je još dva kaplara – krojača Josipa Rautha i gostioničara Josipa Reitera – te četiri podkaplara: urara Antuna Geislera, licitara Miju Müllera, brijača Jurja Reicha i trgovca Josipa Thuna. Prema sačuvanom abecednom popisu, "obični" vojnici građanske čete bili su: krojač Tomaš Antolić, krojač Petar Ban, kotlar Ivan Berhart, krojač Petar Bercko, stolar Franjo Boroš, kovač Mijo Baher, kamenar Franjo Brüner, krojač Ivan Briglević, bojadar Mijo Baherl, iglar Franjo Berger, kamenar Leopold Ceisser, urar Martin Dilger, trgovac Nikola Del Negro, trgovac Ivan Krstitelj Del Negro, sedlar Juraj Dributzi, krojač Josip Falti, postolar Karlo Fibich, kožar Franjo Fischer, zidar Juraj Fither, krojač Josip Fockl, krojač Pavao Fodor, lončar Antun Fritz, postolar Dominik Frölich, rukavičar Mirko Grundović, trgovac Nikola Hutter, trgovac Ivan Hinteröcker, krojač Franjo Hölzel, krojač Florijan Höpe, sedlar Matija Horak, tkalac Pavao Haupt, zidar Januš, krojač Janda, trgovac Juraj Koncili, krojač Juraj Krieger, krojač Ivan Keraus, stolar Ivan Kraft, kolar Petar Kolmitzer, tokar Franjo Kalabar, krojač Antun Kašpar, krojač Kafka, češljar Ivan Kalabar, Josip Löfler, postolar Josip Loh, kolar Pavao Lind, tkalac Ivan Letuš, knjigoveža Franjo Ksaver Miller, kamenar Pavao Mill, knjigoveža Leonhard Millberger, zlatar Ivan Mayer, postolar Franjo Mayer, postolar Josip Mayer, Krojač Ivan Monmeissel, užar Josip Mikšić, krojač Josip Metelka, kožar Martin Matijačić, vozar Mijo Otova, krznar Omerza, ljekarnik Josip Pfanzert, Bravar Antun Pečnik, trgovac Luka Pirnat, končar Gašpar Peruš, trgovac Andrija Rajković, gostioničar Franjo Rigold, tesar Ivan Reinhart, urar Rosenberg, kirurg Ralko, postolar Ivan Sebalović, remenar Ivan Serabeiz, kovač Valentin Šporn, kožar Feliks Schreyer, gostioničar Josip Schülz, rukavičar Strozinger, brijač Stipković, mlinar Supanz, urar

Stein, gostioničar Strabl, gostioničar Szenck, kovač Mijo Trunkl, stolar Matija Urban, pokrivač krovova Volk, krojač Lovro Vallenta, krojač Ivan Westermayer, češljar Ivan, stolar Wallner i klobučar Ivan Kuftić.

Trgovac Schiffer podnio je 16. svibnja 1799. Gradskome poglavarstvu na njemačkom jeziku napisanu pritužbu protiv nekih članova "njemačke gradske čete" koji ne dolaze na redovite vježbe, a neki ni na svečanosti na kojima građanska četa službeno sudjeluje. Gradski magistrat tu je pritužbu razmatrao 24. svibnja iste godine i donio zaključak koji je pod rednim brojem 524 upisan u latinski pisan gradski zapisnik. Tim zaključkom odredio je sljedeće:

Prigodom tijelovske procesije, zatim na kraljev rođendan, te prigodom svih inštalacija (n. pr. bana i biskupa) imaju sudjelovati svi članovi "njemačke građanske čete". Isto tako moraju svi članovi dolaziti na redovite vježbe u hodanju i pucanju, da uzmognu dolično nastupiti kod spomenutih svečanosti. Od sudjelovanja izuzimaju se samo kirurzi i ljekarnici, koji neka ostanu kod kuće radi toga, da mogu pomoć pružiti bolesnicima. Nadalje se izuzimaju "cehmeštri", t. j. predstojnici pojedinih cehova, te bolesni i stariji članovi građanske čete. Trgovci koje su dosele najčešće izostajali, moraju poput ostalih građana dolaziti na vježbe i svečanosti. Tkogod ne dođe, bit će kažnjen globom.

Valja spomenuti da je građansku četvu imala je i kaptolska općina, a u proljeće 1848. godine obje su se čete ujedinile u *Hrvatsku narodnu stražu* koja se stavila na raspolaganje banu Josipu Jelačiću.

Prva streljana

1786. Prema pisanju Zagrebačkog streljačkog almanaha (*Agramer Scheiben-Schützen-Almanach*), tiskanog 1839. godine u Gajevoj ilirskoj tiskari (*Königliche privilegierte ilirische National-Buchdruckerei von Dr. Ljudevit Gaj*), (citat): *građanska streljana zagrebačka ustrojena je godine 1786. pod ravnateljstvom blage uspomene u domovini našoj protomedika dr. Ivana Kristofora Daubachyja pl. Doljski (1766–1843).*

Članovi streljačkoga društva u prvim su se desetljećima svoga rada okupljali na popularnom posjedu Schönbach (Lijepa Ves) na Mlinarskoj cesti. Taj se posjed prostirao od današnje Jurjevske ceste preko Mlinarske do Medvedgradske, na imanju koje je kasnije

postalo vlasništvom zagrebačkog trgovca Krištofora Stankovića, a potom i baruna Josipa Neustädtera. Dr. Daubachy, prvi ravnatelj društva, bio je dvorski savjetnik i upravitelj nekoć glasovite zagrebačke bolnice Milosrdne braće.

1801. Posjed na Lijepoj Vesi, međutim, ubrzo je postao premalen za mnoštvo športskih i društvenih aktivnosti, pa je (prema zabilješkama poznatog hrvatskog povjesničara Emilija Laszowskog) istaknuti član Streljačkoga društva, grof Antun Pejačević, 1801. godine od Gradskoga magistrata zatražio dopuštenje da na svom zemljištu u Tuškancu izgradi streljanu na vlastiti trošak.

Proslavljeni brigadni general grof Antun Pejačević, inače rođeni Osječanin, imao je četrdeset osam godina kad je 1797. premješten s francusko-njemačkog ratišta na Rajni u general-komandu u Zagrebu. Nastanio se u svojoj kući, raskošnoj palači u Blatnoj ulici (danas Demetrovoj), koju je stekao ženidbom s Barbarom, kćeri grofa Josipa Draškovića. Jedan dio svoje palače odmah po dolasku u Zagreb iznajmio je za kazalište, a pretpostavlja se da je odmah pristupio i zagrebačkom streljačkom društvu, pa je i to bio jedan od razloga da potakne gradnju streljane i streljačkog doma.

Na sjednici održanoj 14. travnja 1801. godine magistrat je ovlastio kapetana Franju Macana i konzula Josipa Sačerića da obave očevid na zemljištu ponuđenom za gradnju. U skladu s njihovim brzo obavljenim očevidom već 24. travnja određeni su uvjeti gradnje. Streljana je morala biti osigurana zaštitnim zidovima visine jednog hvata¹ i dvije stope², a grudobran za zaustavljanje ispaljene tanadi nije smio biti niži od dva hvata. Iza meta trebalo je podići zaštitni zid u dužini od šest hvata. O tome kako će se zaštititi ljudi i konji na javnoj cesti što je prolazila neposredno uz streljanu, magistrat je odlučio naknadno raspraviti sa "sabranom općinom".

Grof Pejačević, nažalost, za svoga života streljanu nije uspio sagraditi. Umro je već 1802. pa su na neko vrijeme zastali svi poslovi u vezi s planiranom gradnjom.

¹ hvat = mjera za dužinu ima 1,896 m.

² Stopa varira u raznim zemljama od 15 do 34 cm.

U međuvremenu su dr. Daubachy, grof Ivan Nep. Oršić i ljekarnik Mixić 1807. godine unajmili u Tuškancu kuću i u njoj uredili streljanu, a istodobno su u tisku prvi put objavljena pravila društva.

1808. U ožujku 1808. godine streljačko je društvo sklopilo sporazum s Ivanom Steinbergerom, komorskim i ratnim blagajnikom, da se streljana izgradi u njegovu vrtu u Tuškancu. Bilo je to 10. ožujka, a samo pet dana kasnije magistrat je sporazum odobrio. Namjesničko vijeće svoju je suglasnost dalo 23. travnja (citat): *Kr. ugarsko namjesničko vijeće obavještava Magistrat grada Zagreba da se dopušta podizanje streljane (erectionen metae iaeulatorial) u dolini Tuskanecz izvan grada, gdje neće biti opasno za građane, niti za susjede ili slučajne prolaznike, sa svim potrebnim osiguranjem. Podizanje takvih streljana dopušta se i u drugim gradovima za čestitu razbibrigu (honestaurum distractionum)...*

Gradnja je počela 31. svibnja 1808. godine, a nadzor nad gradnjom povjeren je kapetanu Georgiju Kralju, senatoru Stjepanu Mlinariću i gradskom blagajniku Mihovilu Kajzeru. Streljana je bila na otvorenom, na platou uzdignutom deset metara iznad potoka Tuškanca. Topografija zemljišta omogućavala je idealni položaj strelišta s obzirom na osunčanje, a položaj u potočnome klancu osiguravao je zaštićenost prolaznika od metaka i istodobno zaštitu od buke. Geodetska mjerenja proveo je major i direktor gradnje barun Mörringer, streljanu je projektirao natporučnik Stauff von Beaulieux, a nacрте crtao Mörringerov pristav, građevinski pomoćnik Hubert Pumliger,. Činjenica da su izrada nacрта i nadzor nad gradnjom povjereni vojnim časnicima, daje naslutiti da je vojska itekako bila zainteresirana za gradnju streljane.

Iz nacрта Steinbergerove streljane, pronađenog u Gradskome arhivu u ljeto 1975. godine, vidljivo je da su veličine i mjere različite od uvjeta gradnje što ih je Magistrat odredio za streljanu na imanju grofa Pejačevića. Po tome se može zaključiti da je Steinberger streljanu odlučio graditi na svom zemljištu, a nije, kao što se do tada smatralo, od Pejačevićevih nasljednika otkupio zemljište za koje je već postojala valjana dozvola za gradnju streljane.

Sačuvani nacrt s uzdužnim i poprečnim presjekom tuškanačke dugodoline i s detaljno ucrtanim predviđenim objektima streljane najstariji je do sada poznati nacrt športske arhitekture u Zagrebu. Na lijevoj strani nacрта je presjek streljane (streljačke kuće, zgrade – Schützstadt) čija visina prema grubim mjerenjima dosiže oko šest i pol metara (tri hvata i

dvije stope, 1 Bečki hvat = 6 stopa). Na dijelu okrenutom prema strijelištu (sjeverna strana), nalazi se trijem za strijelce, oko tri stope (oko jedan metar) viši od ostalog terena, s odgovarajućom zaštitom od snijega, kiše i vjetra. S trijema se gađalo kroz strijelnice koje su se po potrebi mogle i zatvoriti, što je bilo osobito važno u zimskim mjesecima. Od linije gađanja mete su bile udaljene 150 koraka (105,60 metara). Na desnoj strani uočljiva je kućica za pokazivače na metama (Zieler Hütte), u kojoj su najčešće bila dva poslužitelja. Grudobran je bio visok oko tri hvata (oko šest metara), a na njegovu tjemenu podignut je devet metara (četiri hvata i četiri stope) visok zaštitni zid kojim su vinogradi u pozadini zaštićeni od zalutale tanadi, ispaljene i pod najnepovoljnijim kutom.

Otprilike na sredini polovici razdaljine između grudobrana i kućice za pokazivače smješteni su nosači meta. Vodoravna linija (*Anschlagslinie*) veže sredinu strijelnice na trijemu s centrom mete.

Na poprečnom profilu ocrtan je presjek doline u smjeru zapad – istok. Između dva obronka – Gričkog na istoku i Tuškanačkog na zapadu – nalazi se potok a pored njega cesta. Na crtežu se jasno vidi da je taj dio zapadnog obronka prema Josipovcu od ceste odijeljen vrtinom ogradom. Visoko na obronku (oko pet hvata i dvije stope, oko deset metara) iznad ceste smještene su dvije mete, poprilično udaljene od puta, a iza njih su grudobran i zaštitni zid dugačak točno šest hvata (oko 11,5 metara).

Streljana u Tuškancu prvi je objekt u gradu Zagrebu namijenjen športu, ili kako bi danas rekli – fizičkoj kulturi, ali i društvenim svrhama, zabavi i plesu te pravu učlanjenja i za žene. Njenom izgradnjom značajno je porasla aktivnost Građanskog streljačkog društva. Vježbe u gađanju održavaju se svakodnevno, a na adresu društva stižu pozivi za nastupe u Njemačkoj, Ugarskoj i Švicarskoj. Najstariji sačuvani poziv upućen je 29. travnja 1826. godine od streljačkog društva iz Beča.

Novi streljački dom

Tijekom godina ugled društva postajao je sve veći. Dvadesetih godina 19. stoljeća zagrebački strijelci natjecali su se ne samo u Hrvatskoj i Monarhiji, već i diljem cijele Europe: u Njemačkoj, Švicarskoj, Ugarskoj i drugdje. Zahvaljujući toj popularnosti znatno se povećao broj članova, što je uočljivo iz godišnjih izvješća streljačkog društva, pa streljana više nije mogla u potpunosti zadovoljiti sve veće potrebe.

Zaslugom ondašnjeg nadmeštra Franje Jakova Kanna, zagrebačkog trgovca koji je bio nadmeštar društva od 1828. do 1834. godine, kupljeno je zemljište na početku Tuškanca.

1834. Tijekom godine 1834. novoizabrani streljački pukovnik grof Jurica (Đuro) Oršić Slavetički na Gričkih Goricah, na početku Tuškanca, gdje je u staro doba bilo gradsko službeno stratište na kojem su se spaljivale vještice, vješali zločinci i strijeljali prijestupnici, položio je kamen temeljac za gradnju nove streljane i time otvorio novu stranicu u povijesti zagrebačkog streljaštva. Iste godine posvećen je novi streljački barjak, a stari – onaj iz 1807. godine – s velikom je svečanošću pohranjen u streljačku pismohranu.

Prednji dio streljane sagrađen je 1837. godine, a 3. kolovoza iste godine položen je temeljni kamen za njenu dogradnju. Godinu dana kasnije, 1838, dogradnja je potpuno dovršena te je 1. rujna velikom svečanošću proslavljeno njeno otvorenje. U to vrijeme društvom rukovodi takozvani *visoki protektorat* u kojem su kuma zastave grofica Franciska Drašković, streljački pukovnik Jurica Oršić Slavetički i streljački *komesar* Ignacije Kavić. U upravi društva su vrhovni streljački starješina Karlo Nemanić, nadmeštar Franjo Kann i podmeštar Matijaš Müggendorffer. U streljačkom vijeću je 25 savjetnika, tri tajnika te ekonom, blagajnik, materijalni savjetnik i dva pokazivača na metama.

Gradnja streljane financirana je nesebičnim priložima članova društva i dobrotvora. Kako bi se prebrodile financijske poteškoće, streljana što prije dovršila i podmirila dugovanja, tiskane su dionice. Jedan primjerak dionice nominalne vrijednosti 5 guldena, datiran 20. listopada 1849. (dakle, dvije godine nakon dovršetka gradnje), ostao je sačuvan do danas, a glasi na ime člana društva Wilhelma de Negroa i nosi broj 201. U zamjenu za tu dionicu moglo se dobiti 20 ulaznica za glavno godišnje gađanje u sljedećoj sezoni godine 1841.

Uz veliko slavlje streljana je otvorena 1. rujna 1838. godine. Jednokatna zgrada Građanske streljane u Tuškancu prva je zgrada športske arhitekture izgrađena u Zagrebu. Nacrti zgrade s malom dvoranom nisu sačuvani, ali joj je izgled sačuvan na preglednoj panoramskoj litografiji velikoj 16x24 centimetra, što ju je bečki majstor Franz Joseph Sandmann izradio u Beču oko 1845. godine, a čuva se u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu. Na litografiji je prikazana zgrada klasicističko-bidermajerskog oblikovanja i s razvedenim skošenim krovom na četiri vode, simetrična je s obzirom na ulaznu os te ima jedanaest prozora na glavnom, istočnom pročelju, i tri na južnom. Sjeverno od zgrade je prizemnica, omanja kućica. To je skladište za materijal koje se vjerojatno koristilo i kao sklonište za radnike ili spremište za streljačke potrepštine i streljivo, a zimi se iz nje i gađalo. Na desnoj strani litografije visoki je masivni zid otvorenog strelišta, a s gornje strane vidi se drvoređ jablana na Josipovcu, (danas je to Ulica Ivana Gorana Kovačića) i stabla voćaka, ali kuća u to vrijeme još nije bilo.

Prema projektu graditelja Janka Jambrišaka i inž. Milana Lenucija, između 1882. i 1885. godine dograđena je velika dvorana, čime je streljana postala moderni i komforni športski i društveni centar i prva javna zgrada s električnom rasvjetom u gradu.

Šezdeset godina kasnije, na kraju 19. stoljeća (1898) na gornjoj su terasi sagrađena tri teniska igrališta, godinu dana kasnije su i osvjetljena, a 1. lipnja 1910. otvoreno je novouređeno koturalište od brušenog betona.

Kad su početkom Prvoga svjetskoga rata vojne vlasti zaposjele zgradu i pretvorile je u vojarnu, a kasnije u njoj smjestile školu za dobrovoljne domobranske divizije, nastupili su za Zagrebačko građansko streljačko društvo dani koji nisu slutili na dobro. Ratni ih je vihor prisilio da 1917., nakon 117 godina svoga djelovanja prestanu s radom. Tijekom slijedeće dvije godine nekretnine su prodane dobrotvornoj ustanovi *'Prehrana'* te Zakladi njezinog osnivača Aleksandra Šandora, a u velikoj dvorani počinju se pripremati kabaretske igre i druge predstave.

Na dan 24. veljače 1923. gradska je uprava izdala uporabnu dozvola prema kojoj se bivša dvorana streljane mogla koristiti u kazališne svrhe.

Iako su se na pozornici streljačke zgrade na Tuškancu još u 19. stoljeću povremeno izvodila scenska djela, njezino zlatno kazališno doba započinje 1923, kada postaje drugom

pozornicom Hrvatskog narodnog kazališta. Potreba za barem dvjema pozornicama u Zagrebu osjećala se još u vrijeme kad je postojala samo stara kazališna zgrada na Gornjem Gradu, a ta je potreba ostala i nakon podizanja novoga kazališta. Kad je ljeti 1921. vladin referent za umjetnost Vladimir Treščec Branjski predložio da se za pomoćnu pozornicu adaptira Kino *Helios* u Frankopanskoj ulici (danas Dramsko kazalište Gavella), pružila se prilika da Zagreb dobije još jedno kazalište. No, tadašnji intendant HNK-a Julije Benešić, uz potporu ravnatelja Branka Gavelle, bio je mišljenja da bi za adaptaciju bolje odgovarala zgrada Streljane u Tuškancu ili Kino *Metropol* na Preradovićevu trgu (današnje Kino *Zagreb*). Kako bi se namaknuo novac za velike adaptacije u Frankopanskoj, odlučeno je da se najprije preuredi Streljana na Tuškancu (nekoliko mjeseci ranije probijen je Dežmanov prolaz, tako da je Tuškanac dobio izravnu vezu s Ilicom) i u nepunih stotinjak dana Zagreb je dobio novu kazališnu dvoranu za više od tristo posjetitelja.

Kazalište u Tuškancu svečano je otvoreno 26. prosinca 1923. Sullivanovom operetom *Mikado* (dirigent Krešimir Baranović, redatelj Boris Krivecki, plesove uvježbao Maksimilijan Froman), a prva dramska predstava, izvedena 6. siječnja 1924, bila je hrvatska premijera *Bračnog ugovora*, vesele igre u tri čina Louisa Verneuila u režiji Tita Strozija.

Posljednja predstava, *Nedužni zavodnik* F. Arnolda i E. Bacha, odigrana je u Tuškancu 10. veljače 1929, kada je ulogu druge scene HNK-a preuzelo kazalište u Frankopanskoj (koje će je zadržati sve do 1963, kad se odlaskom dijela ansambla u njemu osniva Zagrebačko dramsko kazalište, danas DK Gavella).

Sve navedeno govori da je zgrada zagrebačkih strijelaca u Tuškancu osim bogate športske povijesti imala i prvorazredan kulturni značaj. U njoj su stvarali neki od najvećih dramskih, glazbenih i baletnih umjetnika prošloga stoljeća, i osim što je bila prvi športski objekt u Zagrebu i iznjedrila vrsne športaše koji su udarili temelje streljaštva, odigrala je i veliku ulogu u razvitku kulture, a posebice zagrebačkog kazališnog života.

Knjiga uspomena

1869. Za razliku od kronike koja povijest izražava činjenicama stvarnih događaja i društvenih odnosa, knjiga uspomena ili spomenar usredotočeni su na doživljaje određenog društvenog sloja, razvijenost i profinjenost ukusa. Uspješno nadopunjujući povijesne činjenice spomenari postaju i ostaju svjedoci kulturnih zbivanja određene epohe.

Upravo zato *Knjiga uspomena društva građanske streljane u Zagrebu* – spomenar kakvi su bili u modi sredinom 19. stoljeća – predstavlja prvorazredan izvor podataka o važnim događajima nekoliko generacija zagrebačkih strijelaca. Riječ je o tvrdo ukoričenoj knjizi veličine 32x39,5 cm, ukrašenoj bogatim ornamentima i zlatotiskom, čije su korice spojene dvjema metalnim kopčama, a čuva se u drvenoj kutiji iznutra obloženoj zelenim filcom.

Prvi zapis u spomenar zagrebački su strijelci unijeli 12. ožujka 1869. godine, za posjeta Zagrebu i društvenim prostorijama cara i kralja Franje Josipa I. Od toga dana prigodnim su zapisima na vizualno vrlo atraktivnim i raskošno oslikanim i ukrašenim stranicama zabilježeni i svi značajniji događaji iz života nekoliko generacija strijelaca te postojanja i djelatnosti Društva i streljane.

Na majstorski oslikanoj trećoj stranici spomenara vlastoručni je kraljev potpis uokviren znakovima carske i kraljevske vlasti: krunom svetog Stjepana, mačem, žezlom i kuglom položenima na plišani jastuk. Slijeva je u ovalnome okviru grb Trojedne kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, a zdesna grb grada Zagreba. Ponad oba okvira su jelenje glave s rogovljem, a na dnu je naslikana streljačka meta s krugovima i dvije ukrižane puške s hrastovim i lovorovim lišćem.

Posebno je lijep i originalni crtež pod nazivom *Der Kaiser von Oesterreich im Schuetzenhause zu Agram*. Sastoji se iz dva dijela. Na gornjem je prikazan car kako uz svjetlost svijeća gađa u oslikane mete postavljene na zidu. A na donjem dijelu crteža prikazan je kralj kako prima dostojanstvenike gradske uprave i ravnateljstva streljačkoga društva. Crtež vrlo rječito svjedoči o vrsti i načinu zabave strijelaca u zatvorenom, onda kada to vremenske prilike nisu dopuštale na otvorenom prostoru. Pucalo se u velikoj dvorani streljane s puškama koje se nazivalo *Zimmerstutzen*. Bile su to *kapslare* kod kojih se na *piston* stavljao poseban

kapsl, a cijev odozgo punila olovnim zrnom malog kalibra, ali bez barutnog punjenja. Na razdaljini od 8 do 10 metara te su puške bile prilično precizne.

U spomenaru se na jednoj od prvih stranica nalaze i potpisi članova uprave Streljačkoga društva: grofa Ladislava Pejačevića, po časti u društvu streljačkog pukovnika, zatim društvenog nadmeštra odvjetnika dr. Jakopovića te tajnika Ferdinanda Horvata. Slijede i potpisi ostalih članova tadašnjeg ravnateljstva: Gjura Deželića, Antuna Kontak, Janka Grahora, Đure Šviglina, Adama Oršića, Guide Pristera, Vilima Königa, Milana Šterna Zvijezdića i drugih.

Na stranicama spomenara uz spomenute mogu se iščitati i imena članova i prijatelja streljaštva iz redova najuglednijih ljudi toga vremena u Zagrebu, Hrvatskoj i Austro-ugarskoj monarhiji, mahom poznatih političara, činovnika, vojnika i ostalih građana. Lajtmotiv gotovo svih stranica su slike plemićkih grbova te meta uokvirenih vrpcom vezanima hrastovim i lovorovim grančicama. Na nekoliko mjesta naslikan je i grb grada Zagreba, tri kule na brežuljku i veliki zid s otvorenim vratima i strjelnicama.

Sve do Prvoga svjetskog rata u spomenar su upisani mnogi važni događaji vezani uz proslave i natjecanja. Tu su, uz mnogobrojne potpise članova uprave Građanskog streljačkog društva i potpisi redovitih i počasnih članova, ali i članova drugih streljačkih društava koji su u Zagreb dolazili na prijateljska i nagradna natjecanja i proslave značajnijih datuma i obljetnica iz Osijeka, Varaždina, Požege, Bjelovara, Beča, Budimpešte, Praga i drugih gradova tadašnje Monarhije.

U *Knjizi uspomena* zabilježen je boravak u Zagrebu još dvaju pripadnika vladarske kuće, obojica su bili odlični strijelci i lovci: 10. lipnja 1888. prostorije društva i građansku streljanu posjetio je nadvojvoda Rudolf sa suprugom Stefanijom, a 9. rujna 1900. i nadvojvoda Salvator. U kolovozu 1912. u spomenar su se upisali i mnogobrojni gosti iz svih krajeva i pokrajina tadašnjih krunskih zemalja Austrije, koji su u Zagreb došli na jubilarno kraljevsko gađanje, priređeno uz proslavu 125. obljetnice osnutka Zagrebačkog građanskog streljačkog društva. Na tom se natjecanju pucalo na pet meta (nišana) s deset krugova: kraljevski nišan (dvije mete), svečanostni nišan (tzv. holjac), kružni nišan kraljevine Hrvatske i Slavonije i kružni nišan grada Zagreba. Na svakoj je meti bio zaseban fond nagrada, a najuspješniji strijelci ovjenčani su naslovom *kralj strijelaca*.

Na početku Prvoga svjetskog rata, 1914. godine, *Knjizi uspomena* zameo se svaki trag. Tek šezdeset godina kasnije, u srpnju 1974. godine, ponovno se pojavila u javnosti: Vlatko Ulčnik darovao ju je Muzeju grada Zagreba. Nesumnjivo je da će se nakon pažljivog listanja te knjige pojaviti mnogo pitanja bez pravog odgovora. Međutim, spomenar mora istinski oduševiti svakog zaljubljenika u streljaštvo, jer je jedinstveni svjedok dvostoljetne organizirane športske djelatnosti u gradu Zagrebu. Pisan je i risan s mnogo originalne stvaralačke mašte i umijeća, pa osim na športskoj i društvenoj sceni predstavlja vrijedan povijesni i likovni dokument druge polovice 19. stoljeća.

Pravila Društva građanske streljane

1861. U tiskari Antuna Jakića tiskana su 1861. godine *Pravila Društva građanske streljane u Zagrebu*. Bila je to mala knjižica pisana hrvatskim jezikom, koja pruža odličan uvid u organizaciju Streljačkoga društva, ali su i tipičan odraz ondašnjih prilika u vremenu i prostoru.

Pravila su imala 54 člana (paragrafa), a otisnuta su na 22 stranice. Podijeljena su u pet dijelova:

I. Svrha i djelokrug rada društva

U tom dijelu Pravila kao svrha društva navedeno je "vježbanje u gađanju te zabava (čitanje, igra, ples itd)".

II. Članstvo u društvu

Taj dio Pravila kroz sedam paragrafa regulira pristup, prijam te prava i dužnosti članova. Članom društva postajalo se na pismenu zamolbu, a mogle su biti primane i žene. Nakon usvajanja novo primljeni član morao je u redovima društva ostati najmanje tri godine, osim ako se u međuvremenu nije odselio iz Zagreba. Godišnja članarina plaćala se kvartalno i to unaprijed. Svaki stranac koji je želio posjetiti društvo ili sudjelovati u gađanju, morao se najaviti ravnatelju. Isto pravilo vrijedilo je i za članove društva koji su željeli dovesti gosta. Pod *strancem* u Pravilima se podrazumijevaju oni koji u Zagrebu nisu imali stalno prebivalište.

III. Uprava društva

Upravu društva, odnosno ravnateljstvo, prema članku 21. čine dva ravnatelja, 24 starješine ili savjetnika, dva ekonomista, tri tajnika te jedan blagajnik i jedan računovođa. Ravnatelji (nadmeštar i podmeštar) birali su se svake treće godine na glavnoj godišnjoj skupštini. Svi ostali časnici i činovnici birali su se svake godine na glavnoj skupštini koja se u pravilu održavala krajem mjeseca prosinca. Na godišnju skupštinu članovi su pozivani oglasom u novinama. Prema Pravilima, skupštini je predsjedao pukovnik ili nadmeštar, a u slučaju njihove spriječenosti – podmeštar, a za valjanost zaključaka dovoljna je bila većina glasova prisutnih članova. Za članove koji nisu došli na skupštinu, smatra se da su prihvatili zaključke prisutne većine. Skupštinski zapisnik uvijek vodi tajnik društva, a potpisuju ga predsjednik i dva od skupštine izabrana člana. Osim glavne, ravnateljstvo društva na pismeni zahtjev članova može sazvati i izvanrednu skupštinu.

Posebno je zanimljivo da je Pravilima bilo predviđeno da na čelu društva bude *streljački pukovnik*. Bira se na glavnoj skupštini i to – doživotno. Pravilima je istodobno predviđeno da čelni čovjek čak i ne mora biti članom društva, nego to može postati i nakon izbora.

Člankom 19. određivalo se da društvo "po starodavnom običaju u svoj krug prima dva duhovnika, jednog kao nadsuperiora, a drugog kao njegovog zamjenika". Njihova je dužnost bila da na početku sezone, u proljeće, i na kraju, najesen, obave službu Božju sa zazivom Duha Svetoga, odnosno s Te Deumom. Oni su također obavljali posmrtnu obred za preminule članove društva i služili mise zadušnice nakon pokopa te, "po starom običaju, za svakoga člana u osmini ili na kraju godine obslužuju i to o trošku društva".

IV. Opće odredbe

Među općim odredbama predviđeno je, uz ostalo, i da se streljački dom može odstupiti i drugim društvima za organiziranje zabave. Prostorije društva za članove su otvorene "od 8 sati ujutro do 10 sati navečer, a na zahtjev članova i duže. Prostorije stoje članovima za zabavu besplatno. Naplaćuje se konzumacija jela i pića. Gađanje se također plaća i to određena svota za svaki hitac. Društvo za zabavu nabavlja časopise i knjige te namješta jednog gostioničara koji uslužuje članove jelom i pićem".

V. Razvrgnuće (likvidacija) društva.

U slučaju prestanka rada društva, u ovome dijelu Pravila predviđeno je "da se najprije iz cjelokupne imovine imadu podmiriti svi dugovi, a ostatak se ima predati zagrebačkom Ubožkom zavodu".

Takva se odredba može učiniti nepotrebnom, no u proljeće 1899. zamalo je došlo do prestanka rada društva. O tome svjedoči zapis dr. Ise Kršnjavoga, koji je članom društva postao dvije godine prije krize. *Streljačko društvo zapalo je u krizu i goleme dugove i gubitke, jer se u sam odbor uvukla klica rasula te je zaprijetio neminovan razlaz društva* – zapisao je dr. Iso Kršnjavi, a na glavnoj skupštini održanoj 26. veljače te godine, sluteći propast Austrije, oštro se zauzeo da se društvo nakon 114 godina uspješnog rada i postojanja nikako ne rasformira. *Streljaštvo je za hrvatski narod sada nužnije nego ikada prije* – ustvrdio je dr. Kršnjavi te istaknuo kako ono osim društvenog ima i veliko političko značenje. Istodobno je članove odbora izravno optužio za neaktivnost i nerad te im predbacio da se "čak ni kod pucanja u društvu ne pojavljuju".

Pravila Društva građanske streljane donesena su na glavnoj skupštini 1861. godine, a potpisali su ih ravnatelj August Dutković i tajnik streljački Matija Mrazović. U ime streljačkog starješinstva pravila su potpisali Vjekoslav Frigan, Pavao Hatz, Dragutin Jellačić i Mirko Karas. Pravila je odobrilo Kraljevsko namjesničko vijeće Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u Zagrebu dana 8. studenoga 1861. godine, što je svojim vlastoručnim potpisom potvrdio Antun Rubido Zagorski.

Streljana u žarištu Hrvatskog narodnog preporoda

1840. Ubrzo nakon dovršenja streljana je postala mjesto od prvorazrednog značaja za grad Zagreb i njegove stanovnike. Iako je ponajprije bila namijenjena okupljanju i druženju strijelaca, u njenim su se prostorijama priređivali sjajni plesovi i zabavne večeri za sve građane. O tome svjedoče brojni napisi i osvrti u Gajevoj *Danici*, u kojoj je, primjerice zabilježeno da je tijekom 1840. godine streljačko društvo priredilo četiri plesa na kojima je, prema riječima kroničara, (citat): *zabilježen posjet velikog broja oduševljenih sudionika*.

Godinu dana kasnije, 20. veljače 1841. na streljani su veliki plesni bal priredili i *Domородni mladići zagrebački*. Tom je prilikom na ulazu bio istaknut veliki transparent sa svjetlećim natpisom *Dobro došli gosti mili, Bog daj uvek složni bili!* A za vrijeme plesa (citat): *mladići su krasnome spolu dijelili prigodnu pjesmu koja odiše divljenjem i rodoljubljem:*

*Kako ovde, seke mile
S nami svagda složne bile,
Sada smele, sada krotke
Bile uvek domorotke.*

1842. I 1842. godina obilježena je velikom aktivnošću. *Domородni mladići zagrebački* 27. siječnja organizirali su *Narodnu večernju zabavu* za koju je sala streljane bila okićena narodnim bojama, djevojke su nosile crvenu, bijelu, plavu i zelenu, a parole su bile napisane na hrvatskom jeziku. Ples je povela grofica Sidonija Rubido rođ. Erdödy, a natporučnik Marko Bogunović za tu je prigodu djevojke i mladiće naučio plesati kolo.

Vatroslav Lisinski (1819–1854), kasnije bilježnik Banskoga stola i česti posjetitelj streljane, za tu je zgodu skladao valcere uz koje se plesalo sve do jutra, kako je u *Danici* izvijestio Ljudevit Farkaš Vukotinović:

*Iz daleka se već vidjaše cela palača strelcah kao u vatre moru
plivajuća, hiljadu svećah biaše okolo stanja vešto razređeno, a u sredini
na doksatu sevahu se gerbovi milih sestarah ilirskih, dalmatinski,
horvatski i slavonski, a nad ovimi plamtila je zvezda i mladi mesec, koi*

nas opominjaše, da je nas jedna mati, mati ilirska rodila. Ondi biaše gorućimi slovi napisano 'Narod bez narodnosti jest telo bez kosti'. U donjem pridvoru, koi vas zelenim ugodno mirišućim cvetjem nakitjen biaše, stojalo je nekoliko gostovitih mladića koji su dolazeće goste dočekivali i pozdravljali, od ovuda preko stubah tako uredjenih, kao da bi šetališe u kom perivoju bilo.

Vukotinović je posebno nadahnuto opisao atmosferu koja je vladala na plesu:

Komu nije serce silnie kucalo, kad je slušao, kako se mile reči jezika našega u ustih lepih naših vilah prelevahu, kad je opazio, da im rumeni od stida lica više nezastire, kad do sile dodju, da u ugledniem društvu materinskim jezikom progovoriti moreju!

U ožujku iste godine u streljani je nastupio varaždinski gitarist Ivan Padovac (1800–1873) uz klavirsku pratnju grofice Sidonije Rubido rođ. Erdödy. Ona je bila čest gost streljane, u njoj je ostvarila i svoje prve nastupe, a sudjelovala je i na svim većim streljačkim manifestacijama. Valja podsjetiti da je Sidonija Rubido bila velika zaštitnica hrvatske glazbe, a proslavila se i kao prva hrvatska primadona u ulozi Ljubice u prvoj hrvatskoj operi *Ljubav i zloba* Vatroslava Lisinskog. Praizvedba opere, 28. ožujka 1846. godine, protekla je u znaku slavlja preporodnih ideja i taj datum označen je kao povijesno važan u stvaranju hrvatskog nacionalnog umjetničkog izražaja.

Godine 1842, za streljanu neobično bogate raznolikim priredbama, priređena je i velika zabava u slavu povratka streljačkog pukovnika grofa Jurja Oršića s liječenja u Beču. Priređena su i dva plesa na kojima je (citat): *Svaki put kolo narodno igrano bilo i osim toga, da sala narodnim bojami nakitjena i napisi svuda u našem jeziku biahu, svirali su mnogoverstne melodie narodne, a gospoje i devojke, muževi i mladići natecahu se da samo u narodnom jeziku govore.*

U streljani je veliku pozornost publike izazvala i pjesnička akademija advokata i pjesnika doktora Cataldija, u to vrijeme poznatog po spjevu *La morte eroica di Nicolo Zrini, bano di Croazia* (Herojska smrt Nikole Zrinskog, hrvatskoga bana).

U sklopu proslave 600. obljetnice imenovanja Zagreba kraljevskim i slobodnim gradom, Građansko streljačko društvo organiziralo je od 4. do 10. rujna 1842. *Jubilarno slobodno streljanje*. Prema pisanju tadašnjih novina natjecanje je održavano ujutro od 8 do 12 sati, i popodne od 14 do 18. (citat): *ako nebi vreme ugodno bilo, tako da se nebi moglo streljati, onda će se u tom slučaju uprav toliko celih ili pol danah nadomestiti, koliko je zakašnjeno, da se gorirečeno ustanovljeno vreme nadoknadi. Dva koluta (mete) bila su postvljena na 150 koračajah. Za gađanje na glavni kolut svaki je strijelac morao priložiti ulog od 2 forinte i 40 krajcera, a na drugi kolut 1 forintu i 20 krajcera. Svakim ulogom dobilo se 6 hitih. Uspijeh u gađanju procjenjivao se zbrojem osvojenih krugova nakon 42 hitaca. Nesmie se većimi, nego takvimi olovnim kugljami streljati, od kojih najmanje 32 u jedan funt idu. Najbolji hiti izmerit će se šestilom poleg središta kuglje na tako zvanim Absent-makinom.*

Sredinom kolovoza 1842. *Narodne novine* obavijestile su hrvatsku javnost da će grad Zagreb svečano proslaviti 600. obljetnicu Zlatne bule Bele IV. Gradecu. Zajedno s tim proglasom, a jednako tako i poznate zagrebačke njemačke novine *Agramer Zeitung* obavijestile su domaću i europsku javnost da će i Društvo ovdašnjih građanskih strijelaca svečano proslaviti istu obljetnicu. U istom izvoru također stoji zapisano, da će "Društvo zagrebačkih strijelaca u cilju iste proslave Zlatne bule raspisati Veliko slobodno strijeljanje na koje se strijeljački prijatelji svih obljižnjih pokrajinah uljudno pozivaju. Slobodno strijeljanje, kako stoji u istom izvoru trajati će od 4. do 10. rujna 1842."

Spomenute *Narodne novine*, a isto tako i *Agramer Zeitung*, navode da je u ovdašnjem, t. j. u zagrebačkom građanskom strelištu najavljeno natjecanje jubilejskog strijeljanja u čast spomenute 600. obljetnice doista i održano. Štoviše, objavljeni su tijekom i rezultati natjecanja. Prema njima, "strijeljanje je trajalo punih šest dana, t. j. od 4. rujna 1842. i to od tri sata poslije podne do 10. rujna iste godine u šest sati navečer. Sudjelovali su brojni prijatelji od pucanja, a objavljene su i glavne nagrade..." Slijedi popis nagrađenih.

Uz spomenuto jubilejsko strijeljanje Zagrebačko streljačko društvo sudjelovalo je i na glavnoj gradskoj svečanosti koju je u povodu spomenute obljetnice organiziralo Gradsko poglavarstvo. Naime, zagrebački strijelci iznajmili su u tu svrhu zagrebačkom građanstvu poznatu zgradu streljane. Prema sačuvanim vijestima, koje je objavila *Danica ilirska*, 13. rujna 1842. godine i to "u pola tri sata poslije podne sakupilo se u velikoj dvorani građanske

streljane na svečani objed do dvjesto gostiju. Među njima bilo je od najveće gospode od svih staležah, a sam objed u slavu iste svečanosti dao je gradski magistrat".

Zatim *Danica* posebno ističe da je prvu zdravicu u dvorana građanske streljane izrekao u čast kralja i njegove obitelji varoški sudac gospodin Josip Stajdacher, "poznat kao vrli domorodac. Doduše, on je svoj govor izrekao u našem diplomatskom, t. j. latinskom jeziku. Nakon općeg *vivat* i *živio* ustao je presvijetli biskup i prepoštovani gospodin Josip Šrott. On je pozdravio slavni varoški magistrat i štovano građanstvo prekrasnom zdravicom, ali u našem čistom narodnom jeziku, dakle hrvatskome jeziku, što cijelo društvo do ushitjenja raspali".

U spomenutoj građanskoj streljani, ističe također *Danica*, biskupov su primjer slijedili brojni govornici. "Stoga su sve slijedeće zdravice u našem domorodnom jeziku izrečene bile. Tako primjerice u čast novoimenovanoga bana Franje Hallera, zatim svim poglavarstvima – duhovnim, vojnim i civilnim – te narodu našem i hrabroj hrvatsko-slavonskoj vojnoj granici, zatim također premilim gospojam majkama i djevojkama, te nade punoj mladeži našoj. – Kroz cijelo to vrijeme svirala je građanska glazba i to pretežno narodne u srce dirajuće napjeve koje je pratila i pucjava mnogobrojnih mužarah". (...)

Poslije objeda, i to u istoj zagrebačkoj streljani, Ivan Kukuljević Sakcinski pročitao je prisutnima posebno sročenu pjesmu koju je on sam za tu svečanost sastavio. Naslov je pročitane pjesme *Reč govorena dorodcem... na dan šestoletne svečnosti i uspomenu od god. 1242. kad grad Zagreb slobodnim kraljevskim varošem posta*. Svega nekoliko dana kasnije ta je pjesma u cijelosti objavljena u *Danici ilirskoj*, ali je Kukuljević stavio i podnaslov: *Sastavljena i govorena u streljani*. Pjesma je prožeta povijesnim sadržajima, t. j. junačkim otporom naših predaka na tatarska divljanja. No ona je prožeta i tadašnjim mišljenjem, da su Južni Slaveni, pa tako i Hrvati, potomci starih Ilira, što se ubrzo sa znanstvenoga stajališta pokazalo netočnim.

U skladu s političkim promjenama koje su slijedile dvadeset godina kasnije, u doba bana Josipa Šokčevića, Kukuljević je istu pjesmu znatno korigirao, ali i kroatizirao. Učinio je to u čast 75. obljetnice *Društva zagrebačke streljane*. Staru pjesmu s istim naslovom, ali i novim sadržajem. Kukuljević je objavio u spomen-knjižici pod naslovom *Izkaz zagrebačke streljane za godinu 1863*.

Nepuna četiri mjeseca kasnije, kraljevskom naredbom donesenom u Beču 11. siječnja 1843. godine, zabranjeno je ilirsko ime, no pokret nije zabranjen. U zagrebačkoj streljani tijekom 1844, 1845. i 1846. učestale su priredbe: plesovi, recitatorske večeri rodoljubne poezije, glazbene akademije, koncerti i zabave. Organiziraju ih Ilirci uz potporu pjesnika Stanka Vraza i Ljudevita Farkaša Vukotinovića te glazbenika Ferde Livadića i Vatroslava Lisinskog. Čak i burna 1848. godina počela je plesom i zabavama, a osobito vesele bile su krabuljni plesovi u vrijeme poklada, koji su se od tada održavali svake godine.

U 50-godišnjem razdoblju, od 1796. do 1846. godine, u Zagrebu su postojale samo četiri plesne dvorane. Prvu je 1796. u Demetrovoj ulici na kućnome broju 1 sagradio grof Antun Pejačević. Godine 1803. kupio ju je grof Emilijan Kulmer, a četiri godine kasnije prodao ju je grofu Antunu Amadèu, koji je više godina u njoj priređivao plesove i kazališne predstave. Godine 1845. zgradu je otkupilo Mađaronsko društvo i dalo joj ime *Casino*, a u političkim je nadmetanjima trebala poslužiti kao protuteža ilirskoj *Dvorani* i streljani u Tuškancu.

Izgradnjom kazališta na Markovu trgu 1834. godine Zagreb je dobio drugu javnu (tzv. *redutnu*) dvoranu, a dovršenjem streljane i treću. Četvrta je bila u zgradi grofa Karla Draškovića u Opatičkoj ulici, koju su 1846. godine kupili preporoditelji zahvaljujući dobrotvornim priložima iz cijele zemlje, i stoga je prozvali *Narodni dom*. Od tog je vremena i ona postala središtem kulturnog, zabavnog i političkog života. Zahvaljujući velikoj plesnoj dvorani smještenoj na prvome katu, cijela je zgrada nazivana *Dvorana*.

Iako je Zagreb, dakle, imao četiri zabavne dvorane, streljana nije ni malo izgubila na svojoj popularnosti, nego je i dalje bila omiljeno okupljalište s raznolikim kulturnim i zabavnim uvijek dobro posjećenim priredbama.

Prostorije streljane nisu korištene samo za šport i zabavu, već su bile i kao svojevrsna politička tribina onog vremena. Bile su žarište preporodnog pokreta koji je u povijesti poznat kao idejna snaga Hrvata protiv mađarskih presizanja, postizanja prava na unutarnju upravu i hrvatski službeni jezik. Tu je ponikla ideja o buđenju narodne svijesti i udaren temelj političkom jedinstvu Hrvata. U streljani su se okupljali oduševljeni pristalice hrvatskih preporoditelja, a velikani tog pokreta bili su, zajedno s brojnim drugim uglednicima toga vremena, i istaknuti članovi streljačkog društva: grof Janko Drašković (od 1808. godine), Ferdo Livadić (od 1835), dr. Ljudevit Gaj (od 1840), Pavao Stoos (od 1840), dr. Dimitrije

Demeter (od 1840), Dragutin Rakovac (od 1840), Ljudevit Farkaš Vukotinović (od 1844), Ivan Kukuljević Sakcinski (od 1843), ban Josip Šokčević (od 1858), biskup Josip Juraj Strossmayer (od 1862), ban Ivan Mažuranić (od 1862), biskup Ivan Kralj (od 1862), Vjekoslav Babukić (od 1862) i drugi.

U 1863. godini, u vrijeme kad je Zagreb imao oko osamnaest tisuća stanovnika (17.702 prema službenom popisu iz 1857. godine), Društvo ima 378 članova. Podsjetimo, Zagreb je te godine dobio plinsku rasvjetu, i "svijetlio" je svojim građanima s 2050 plinskih svjetiljki. Evo tko je sve do te godine vodio i bio nositelj odgovornosti u Društvu. Do 1863. godine nadmeštari su bili: dr. Ivan Kristofor Daubachy pl. Doljski (1788–1807), grof Adam Oršić (1807–1825), Florian Vidale (1825–1828), Franjo Kann (1828–1834), grof Gjuro Oršić (1834–?), Josip Horbeld, Pavao Hatz, grof Miroslav Kulmer, Miroslav Horaček, Dragutin Jellačić, i August Dutković (1861–1863). Podmeštari su bili Franjo De Negro, Šavro Werner, Josip Schwarzwald, Miroslav Horaček, Ferdinando Winkler, August Dutković i Mirko Karas. Kuma zastave u 1863. godini bila je Franjica grofica Drašković, nadduhovnik prof. Matija Mesić, a podduhovnik: Pavao Joža, savjetnik dieceze i župnik.

U ravnateljstvu Društva bili su nadmeštar i prvi ravnatelj August Dutković, podmeštar i podravnatelj Mirko Karas te streljački savjetnici (Ivan Bauer, Mirko Bogović, Gjuro Cernadak, Ivan Concilia, Ivan Daubachy, Franjo De Negro, Vjekoslav Frigan, Pavao Hatz, Miroslav Horaček, Josip Horbeld, Janko Karas, Lavoslav Kavić, grof Miroslav Kulmer, vitez Dragutin Leuzendorf, Ivan Makovec, Filip Perok, Antun Rubido, Franjo Schivitz, Franjo Stauduar, Mirko Šuhaj, Aleksa Vancaš, Josip Verbanić, Žiga Vidale, Ferdo Winkler i Roberto Zlatarović), gospodarski savjetnici (Slavoljub König, Milan Mallinarić i Lavoslav Unterhuber), tajnici (Gjuro Križanić, Leonida Mikec, dr. Šandor Mraović i Mihailo Savić), blagajnik (Ferdo Winkler) i računovođa (Aleksander Hondl). Pisar streljački bio je Ivan Pirker, nadciljar Janko Hörer, a podciljar: Josip Karlović.

Godine 1860. Talijan Pietro Coronelli u dvorani streljane na Tuškancu otvorio je prvu plesnu školu. O tome svjedoči oglas tiskan u *Prozoru* iste godine. Coronelli je iz Rijeke u Zagreb došao u veljači 1859. godine, zajedno sa svojim prijateljem, učiteljem tjelovježbe Friedrichom (Miroslavom) Singerom. Taj rođeni Venecijanac potjecao je iz vrlo ugledne i bogate obitelji, otac mu je bio državni službenik na vrlo visokom položaju, a mati grofica Ana Pasqualino. Pietrova supruga Clementina bila je kći barunice Viktorije Tunk i inženjera

šumarstva Karla Schwarza koji je neko vrijeme službovao u Glini i Petrinji te vrlo uspješno organizirao i vodio pošumljavanje toga kraja. Coronelli se vrlo brzo srodio s novom sredinom, čak je i ime promijenio u Petar. Obitelj je imala četvero djece i sva su se rodila u Zagrebu. Bio je vrstan plesni stručnjak. U venecijanskom *Teatru Fenice* nakon što je završio baletnu školu bio je prvak baleta. Potom je neko vrijeme bio angažiran u Trstu, odakle je 1857. došao u Rijeku, a diljem Europe nastupao je s glasovitom austrijskom balerinom Fanny Elssler te u Milanskoj scali, u Operi u Rimu, Firenci i drugdje.

Coronellijev rad u Zagrebu na polju društvenog plesa, u kazalištu bio je pionirski, ali vrlo obiman i vrlo uspješan. Godine 1861. sastavio je prvo hrvatsko narodno kolo prema motivima iz narodnog melosa. Njegovo kolo plesalo se na javnim zabavama održanim u dvorani streljane na Tuškancu i uvijek je izazivalo posebno veliku pozornost i oduševljenje publike. O jednom takvom nastupu izvijestile su 9. ožujka 1865. novine *Domobran*:

Noćasnja društvena sjajna igranka Strijeljačkog društva na Streljani vrlo dobro je uspjela, naročite zasluge za to ima glavom naš gradski učitelj igranja Pietro Coronelli: narodno kolo dvaput je bez pogreške odigrano. Coronelli je pobudio obću želju Strijeljanskih članova, da se cotillonom i drugim igrama, bude angažiran za svaku zabavu.

Prigodnom priredbom koju su organizirali njegovi mnogobrojni učenici, Coronelli je u streljani proslavio i 40. obljetnicu svog djelovanja i rada kao profesionalni učitelj plesa. Proslavi su osim mnogih sadašnjih i bivših učenika prisustvovali i predstavnici Grada i gradskih ustanova. Među zapaženim gostima bio je i tadašnji intendant Hrvatskog narodnog kazališta Stjepan Miletić. Vrhunac proslave bio je trenutak kad je nakon nekoliko prigodnih govora slavljenu predan veliki srebrni vijenac, sastavljen od 48 srebrnih listova.

U glavnoj dvorani streljane Coronelli je održavao plesne tečajeve sve do 1897. godine. Nakon toga, poduku plesa na istome je mjestu sve do 1915. godine nastavila održavati njegova kći Elvira.

Dana 25. studenoga 1866. u građanskoj streljani održana je proslava 300. obljetnice smrti Nikole Šubića Zrinskog. Na proslavu je došlo i 60 sokola iz Ljubljane, a uz ostale govornike, na skupu su o ujedinjenju i bratimljenju Hrvata i Slovenaca govorili starješina ljubljanskog Južnog sokola dr. Edbin Costa i dr. Janez Bleiweiss.

Streljačka sezona

Streljačka sezona obično bi počela u proljeće, u travnju ili svibnju. Prva priredba bila je posebno svečana, a kako bi joj osim strijelaca mogli prisustvovati i ostali građani, najavljuvana je u dnevnim novinama. Primjerice, 24. travnja 1863. godine *Narodne novine* objavile su sljedeći oglas:

Dostavlja se p. n. gospodi članovom do znanja, da se ovogodišnje strijeljanje 26. travnja s običnom svečanosti otvara. U 11 satih svečani obred sa sazivom duha svetoga, poslije podne u 3 sata otvaranje strijeljanja.

Ujedno se priopćuje slavnomoć općinstvu, da je ravnateljstvo streljačko za predusret golemoj pogibelji, kojoj je svaki prolazeći iz streljišta na Rokovo groblje izvržen, pustilo zagraditi sve prolaze kroz svoje zemljište, pa se ujedno upućuje svaki, koji iz streljačke doline na Rokov brijeg doći želi, neka udari na desno ispod streljane ležećom stazom, koje bezodvlačno uređenje odredilo je još prošle godine slavno zastupstvo rgada Zagreba.

Prema uzoru na neka streljačka društva u u Njemačkoj, Austriji, Ugarskoj i Švicarskoj, običavalo se jedanput u godini organizirati u sezoni tzv. *glavno godišnje strijeljanje*. U Zagrebu se tradicionalno održavalo sredinom rujna, a trajalo je tri do šest dana, ponekad i više. Ta su gađanja počinjala posebnim svečanostima i za ondašnje zagrebačko stanovništvo bila su veliki društveni događaj. Streljana je u to vrijeme bila u središtu zbivanja, jer su se u njoj priređivali primanja za goste i natjecatelje, strane i domaće, balovi, recitatorske i književne večeri. U *Narodnim novinama* 1847. godine tiskan je poziv na glavno godišnje gađanje.

Zagrebačko građansko strělcah društvo ima čast očito obznaniti, da će običajeno svakolétno glavno stréljanje lètos dana , 12. Rujna (Sept.) od 3 uri po podne pucanjem mužarah i udaranjem građanske bande započeti i do 16. istoga mèseca 6 ure na večer trajati. Obširniji uvèti ovoga glavnoga stréljanja mogu se u ovdašnjoj streljani saznati. Pozivaju se dakle dostojno sva ovdašnja i stranjska gospoda strělci, strēlački prijatelji i drugo občinstvo, koje se stréljanjem razveseliti želi, da izvole k istomu na gore spomenute dane prispeti.

Slijede potpisi varoškog kapetana Aloisa Schrabeza, meštra Josipa Horbelda, podmeštra Josipa Schwarzwalda i tajnika Leopolda Kavića.

Posebne svečanosti u streljani su organizirane za blagdane i svetkovine. Na požutjelim je dokumentima ostalo zapisano da su osobito u vrijeme kraljevskog sajma u Zagrebu, o blagdanu svetoga Stjepana kralja (20. kolovoza), to jest o godu katedrale, organizirana nagradna natjecanja. Tada je, kako je zapisao Ksaver Šandor Gjalski, *nagrnuo brojni svijet na sajam napunivši sva svratišta od Požuna do Zagreba.*

Aktivnost od 1872. do 1917. godine

1872. Prema sačuvanim zapisima, u prostorijama streljane 29. i 30. lipnja 1872. održano je prvo jugoslavensko gimnastičko natjecanje. Istodobno je dogovoreno da se osnuje hrvatsko-slavonski Sokolski savez, a također i Savez vatrogasnih društava.

Godine 1882. zgradi streljane prigradna je velika dvorana. Svečano otvorenje bilo je 6. siječnja 1883. U bočnim prostorijama male dvorane zidovi su bili ukrašeni streljačkim metama na drvu i raznim trofejima. Iz sjeverne dvorane izlazilo se na strijeliste (danas košarkaško igralište, odnosno parkiralište). Sve do početka 20. stoljeća streljana je bila na gradskoj periferiji. No, naglim širenjem Zagreba, streljana je postala "opasno mjesto" pa je stoga početkom dvadesetoga stoljeća preseljena u Maksimir. Streljački dom, međutim, i dalje je ostao omiljeno okupljalište strijelaca.

Godine 1907. streljana je ponovno u vrtlogu političkih zbivanja. Zagrebački radnici demonstriraju protiv politike bečkoga Dvora zahtijevajući ostvarivanje ustavnih prava i sloboda. Na skupštini koju je sazvala Socijalno-demokratska stranka 3. veljače, u streljani na Tuškancu burno se demonstriralo, a po završetku skupa demonstracije su se preselile na gradske ulice.

Iste godine upravni odbor Građanskog streljačkog društva, osim sa športskom problematikom intenzivno se bavio i idejom da se u vrtu streljane izgradi javno kupalište s otvorenim bazenom. Predlagala se, ustvari, gradnja dvaju bazena, jednog za muškarce, a drugog za žene, no ti se planovi nikada nisu ostvarili.

Posljednja velika proslava u tuškanačkoj streljani održana je 1912. godine u povodu 125. obljetnice osnutka Društva. U sklopu proslave održano je jedno od posljednjih "kraljevskih streljanja", natjecanja na kojemu bi najuspješniji natjecatelj osvojio naslov "Kralj strijelaca".

Početkom Prvoga svjetskoga rata vojne su vlasti rekvirirale zgradu. Nekoliko je mjeseci služila kao vojarna, a kasnije je u njoj bila škola za dobrovoljce domobranske divizije. Nakon 130 godina uspješnog djelovanja Društvo je 1917. prestalo s radom. Tijekom sljedeće dvije godine nekretnine su prodane dobrotvornom društvu "Prehrana" (1917–1947), a

imovina Zakladi poznatoga trgovca i mecene Aleksandra Šandora (1866–1929). Sve do kraja rata u prednjem dijelu zgrade (okrenutom prema Streljačkoj ulici) bio je bar, a u velikoj dvorani igrane su kabaretske i varijetetske predstave. Godine 1923. velika je dvorana preuređena u operno kazalište, a nakon toga u kinematograf koji je tu ostao sve do početka 21. stoljeća (dugo godina Kino "Sloboda", zatim Kino "Tuškanac"). Prilikom posljednjeg preuređenja zgrade i dolaska novih stanara, nažalost je netragom nestala spomen-ploča što ju je na pročelje zgrade 16. prosinca 1962. godine postavio Streljački savez grada Zagreba u povodu proslave 175. obljetnice postojanja organiziranog streljaštva u Zagrebu.

Streljaštvo između dva svjetska rata

U međuratnome razdoblju streljaštvo je u Hrvatskoj bilo je pod izravnim utjecajem i nadzorom vojnih vlasti. Najbolju potvrdu za tu tvrdnju može se naći u članku 11. Reda građana u kojemu piše: *U sporazumu s komandom mjesta (grada) postavlja se jedan sat prije početka gađanja na streljani vojna straža kao osiguranje a o čemu se brine tajnik Društva. Pristup objektu dozvoljen je u to vrijeme samo članovima.*

Da tadašnje vojne vlasti nisu imale previše povjerenja u strijelce vidljivo je iz dopisa kojim Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu 4. travnja 1941. godine izvještava Kabinet bana Banovine Hrvatske da Streljačko društvo ima na streljani u Maksimiru u vojnom skladištu trideset vojničkih pušaka koje se članovima Društva izdaju samo za vrijeme gađanja te je svaka zloupotreba isključena. Osim što je takva odluka otežavala mogućnost obrazovanja i usavršavanja strijelaca, osobito mlađih, ona je bila i u suprotnosti sa slobodarskim tradicijama Streljačkog društva u Zagrebu. No, unatoč nepovoljnim uvjetima u desetogodišnjem razdoblju (od 1931. do 1941. godine) osposobljen je velik broj talentiranih strijelaca i aktivnih članova streljačkih društava, ponajviše u Vrapču.

Između dva svjetska rata u Zagrebu su, prema dostupnoj i raspoloživoj arhivskoj građi, osnovana najmanje tri streljačka društva: Zagrebačka savezna streljačka družina (1926. godine) Streljačko društvo u Vrapču (1931. godine) i Streljačko društvo u Markuševcu (1933. godine).

Zagrebačka streljačka družina

Nakon prestanka rada Građanskog streljačkog društva 1917. godine, Zagrepčani više nisu imali mogućnosti organizirano se baviti streljaštvom. Ta je praznina trajala sve do 20. lipnja 1926. godine, kad je osnovana Zagrebačka savezna streljačka družina. Kako je zapisano u pravilima koja su 3. srpnja iste godine potvrđena od velikog župana zagrebačke oblasti, zadatak družine bio je *da njeguje vještinu gađanja i da obrazovanjem spremnih i sposobnih strelaca pripomogne jačanju zemaljske obrane.*

Osnutku prve streljačke organizacije u Zagrebu nakon Prvoga svjetskoga rata značajno je pripomoglo natjecanje strijelaca priređeno 9. rujna 1925. u povodu velike lovačke izložbe u

čast velike obljetnice – tisućite godine hrvatskog kraljevstva (925–1925). Na streljani u Maksimiru gađalo se vojničkom puškom u tri discipline: kružna meta, stojeći srnjak i trčeći vepar.

Članovi novoosnovane družine zvali su se jednim imenom – strelci – a dijelili su se na redovite, izvanredne, utemeljitelje, dobrotvore i počasne. Izvanredni članovi mogli su biti srednjoškolci, trgovački i zanatlijski pomoćnici, podoficiri i vojnici, stariji od 15 godina. Oni nisu mogli sudjelovati na klupskim natjecanjima, a plaćali su polovicu godišnjih uloga redovitih članova. Članom-utemeljiteljem mogao je postati svatko (i pravna i fizička osoba) tko je *jednom za svagda položio 500 dinara*, a članom-dobrotvorom onaj tko je uplatio tisuću dinara. Dvadeset posto od članarina utemeljitelja i dobrotvora davalo se Savezu streljačkih družina.

Svaki član imao je pravo u određene dane gađati na strelištu, a uz uplatu uloga i sudjelovanje na deset redovitih gađanja u jednoj godini, imao je pravo sudjelovati i na svim nagradnim družinskim gađanjima. Pravo sudjelovanja na natjecanjima imali su i svi članovi drugih saveznih družina tadašnje Jugoslavije. Novac koji je družina prikupila od članarine i priloga utemeljitelja i dobrotvora koristio se za nabavu oružja i streljiva, održavanje strelišta, organizaciju natjecanja, honorar sekretaru, plaću poslužitelju i slične potrebe. Uprava družine birala se svake godine, a sastojala se od predsjednika, potpredsjednika, sekretara, blagajnika i šest odbornika.

Zanimljivo je možda vidjeti tko je činio upravu Zagrebačke savezne streljačke družine u 1927. godini. Predsjednik je bio Mile Kramarić (veliki župan zagrebačke oblasti), potpredsjednik brigadni general Steva Radovanović (komandant mjesta u Zagrebu), sekretar dr. Svetozar Varićak (povjerenik ZHS-a za oblast zagrebačku), a blagajnik Lazar Kojić (bankovni činovnik). Odbornici družine bili su pješadijski pukovnik Mita Kuzmanović (komandant 35. pješ. puka), zatim dr. Maksimilijan Petanjek, Svetozar Marković (bankovni činovnik), Dragan Popović (arhitekt), Veljko Ugrinić (dentist) i inž. Ivan Vražić (priv. činovnik). Nadzornom odboru predsjedavao je Isidor Somborski (bankovni direktor), a članovi su bili inž. Ivan Čeović (šumarski savjetnik), Dragutin Jerotić (konjički pukovnik), Ivan st. Marinčić (priv. činovnik) i Ivan Pibernik (priv. činovnik).

Novi članovi upisivani su najprije kod odbornika Dragana Popovića (Ribnjak br. 6) i Ivana Vražića (Đorđićeva 5/II) te subotom i nedjeljom za vrijeme gađanja na vojnoj streljani u Maksimiru.

Streljačko društvo u Vrapču

Tridesetih godina prošloga stoljeća općina Vrapče bila je prigradska općina nadomak Zagrebu. Zapadna gradska granica bila je na Črnomercu, gdje je postavljena mitnica (rampa) i tu je počinjalo područje prigradskih općina Kustošije i Vrapča. U Vrapču je već od prije djelovao Hrvatski sokol, koji je osnivanjem Sokola Kraljevine Jugoslavije 1929. godine preimenovan u Jugosokol, i koji je imao glazbenu, pjevačku i prosvjetnu sekciju. Zamisao o osnivanju streljačkoga društva među vrapčanskim je sokolašima izazvala veliko zanimanje, pa im je čak i sam predsjednik Jugosokola odobrio pristup osnivačima društva vrapčanskih strijelaca.

Prema sačuvanim dokumentima idejni pokretač, osnivač i organizator streljaštva u Vrapču bio je Matija Zečević, u to vrijeme općinski bilježnik. Njegova je ideja o samostalnom djelovanju streljačkoga društva ozakonjena u ljeto 1931. godine pismenim rješenjem Komande Zagrebačkoga vojnog okruga o nominaciji kapetana Martina Butine iz Donje Kustošije za predsjednika, a Matije Zečevića sa stanom u Vrapču za tajnika. Uz njih dvoje u upravnom odboru novoosnovanog društva bili su: Franjo Volčanšek, trgovački pomoćnik u Vrapču, Stjepan Sertić, vlasnik svratišta u Stenjevcu, Ivo Marenić, Franjo Rački, općinski pisar u Vrapču i Stjepan Doman, pomoćni općinski pisar u Vrapču, kasnije nastanjen u Gornjoj Kustošiji. Ostala su zapamćena i imena nekih od prvih članova: Joža Bezuh, Mijo Brdovčak, Juraj Družinec, Milivoje Filipović, Ignac Kasanić, Mareković, dr. Joža Merjetić, Josip Paripović...

U nedostatku vlastitih prostorija članstvo se sastajalo u općinskoj kancelariji tajnika Zečevića, a kako je on ujedno po službenoj dužnosti vodio i vojnu referadu, vrapčanskim je strijelcima dopušteno gađanje na vojnoj streljani u Mikulićima, selu u podnožju Medvednice. Tu su, bez ikakve novčane naknade, mogli koristiti oružje, municiju i mete. Gađalo se vojničkim puškama na razdaljinu od 100 i 500 metara u metu s deset krugova, najvećeg promjera 100 centimetara. Crni krug imao je promjer 60 centimetara, središte 10 centimetara, a svaki krug bio je širok 5 centimetara.

Kako na streljani u Mikulićima nije postojao rov za pokazivače, nakon svakog niza od deset metaka gađanje se prekidalo, pokazani su pogoci i postavljene nove mete. Članovi društva imali su pravo na jednu do dvije serije po treningu. Po završetku gađanja mete su provjerene i službeno ocijenjene, a rezultati gađanja svakog pojedinog strijelca upisani u dnevnik gađanja. Posebna vrlo stroga evidencija vodila se o streljivu. Svaki ispaljeni metak, bez obzira na to je li pogodio metu ili nije, morao je biti upisan u evidenciju. Ispaljenim čahurama, koje su se skupljale nakon gađanja, opravdavao se utrošak metaka i njihov se broj morao slagati s dnevnim utroškom streljiva.

Redoviti treninzi održavali su se u skladu s *Pravilnikom za rad na streljani* što ga je objavila 1927. godine Savezna streljačka družina u Zagrebu. Za vrijeme gađanja jedan je član društva ili uprave bio odgovoran za raspodjelu i evidenciju streljiva te red i stegu na vatrenoj crti, rukovodio je i zapovijedao paljbom. Ako je vježbao veći broj strijelaca, *dežurni* je imao i pomoćnika na vatrenoj crti. Pomno se pazilo da strijelci oružjem rukuju korektno. Prekid paljbe *dežurni* je označavao posebnim signalom koji je istodobno bio znak da pokazivači smiju pristupiti metama i pokazati pogotke. *Dežurni* i njegov pomoćnik brinuli su se i o tome da se po završenom gađanju mete, okviri za mete, lopatice za pokazivanje pogodaka i čahure ispaljenog streljiva pospreme u skladište, a puške temeljito očiste i predaju vojnom naredniku – čuvaru streljane. Po završetku treninga *dežurni* je zaključio dnevnik gađanja, upisavši u njemu točan dan i sat početka i završetka, broj strijelaca koji su vježbali i rezultate koje su postigli te koliko je metaka svatko od njih utrošio.

Streljana u Mikulićima, nažalost, nije imala prikladnu prostoriju u kojoj bi se strijelci mogli zadržavati nakon završenoga gađanja. Zato su se razgovori o obavljenom gađanju vodili u najbližoj gostionici, gdje su analizirane eventualne pogreške i kovani planovi za buduće nastupe.

Godine 1934. vrapčanski su strijelci prestali vježbati na streljani u Mikulićima i svoj su program prenijeli na vojnu streljanu u Maksimiru koju su već koristili članovi Zagrebačke oblasne streljačke družine. I tehnički i sigurnosno ta je streljana bila mnogo bolje opremljena od streljane u Mikulićima. Imala je, uz ostalo, i rov za pokazivače na 100 metara, a i dolazak je bio jednostavniji – javnim gradskim prijevozom. U Maksimiru su organizirana i uspješno održana mnogobrojna međugradska, banovinska i nagradna natjecanja. Gađanje se obavljalo prema nacionalnom programu (vojničkom puškom i vojničkim pištoljem) i međunarodnom

(malokalibarskom puškom i malokalibarskim pištoljem). Gađane su i discipline lovačkog streljaštva: trčeći jelen (puškom kuglaricom velikog kalibra), stojeći srnjak, tetrijeb i lisica (malokalibarskom puškom te glineni golubovi (leteće mete, puškom sačmaricom).

Česti korisnici polivalentnog poligona u Maksimiru bili su i članovi Streljačkog kluba I. hrvatskog društva za gajenje lova, čije je sjedište bilo u Gajevoj ulici u Zagrebu. Zagrebački puškari Kočonda, Kanić, Polić i braća Borovnici u dane gađanja također su dolazili na streljanu u Maksimiru, i ne samo kao strijelci. Tamo su imali svoj *stand* na kojemu su prodavali streljivo za kuglarice i sačmarice te servis u kojem su se mogli obaviti manji popravci oružja.

Streljana u Maksimiru prestala je s radom na početku Drugoga svjetskog rata, u proljeće 1941. godine.

Streljačko društvo u Kustošiji

O osnutku streljačkoga društva u Kustošiji vrlo je malo sačuvanih dokumenata, najveći dio uništen je u ratnome i poslijeratnome vihoru. Ipak sačuvani su: poziv na osnivačku skupštinu, omoćnica iz 1943. godine adresirana na predsjednika društva, poštanska dopisnica iz 1944. godine adresirana na Streljačko društvo (pošiljatelj je bio odbornik Stjepan Doman) te dvije fotografije snimljene u zgradi Općine Kustošija, u kojoj je 30. studenoga 1939. godine održana osnivačka skupština. Tom prigodom za predsjednika je izabran Matija Zečević, u to vrijeme općinski činovnik u Kustošiji, a za tajnika Ivan Genc, listonoša. U upravni odbor izabrani su Stjepan Doman, općinski pisar Golubić, Milan Wolf, namještenik u zdravstvu i Antun Gorup, trgovac u Ilici.

Društvo je prestalo s radom na početku 1945. godine, no obnovljeno je 1952/53. na inicijativu tadašnjeg općinskog načelnika Mirka Vdovića i nastavnika Jurja Žlebačića, a dobilo je naziv *Streljačka družina Slavko Štrbulec – Kustošija*. Gađalo se najprije iz zračne puške na balkonu gimnastičke dvorane škole u Sokolskoj ulici (skraćena distanca), a kasnije u školskom vrtu, između zgrade škole i apside crkve blaženog Nikole Tavelića.

Šezdesetih godina prošloga stoljeća počela je gradnja streljačkog doma u Vatrogasnoj ulici, a ured društva bio je u maloj prostoriji iznad kina. Dovršetkom dvokatne zgrade ured je

preseljen u novi dom sa streljanom za zračno oružje i prikladno uređenim pratećim prostorijama.

Seljačka streljačka družina u Markuševcu

U Markuševcu je 28. ožujka 1933. osnovano novo streljačko društvo sa zadatkom da (citirajući) *njeguje vještinu gađanja i da nesposobne osposobi za gađanje, kako bi mogli služiti u zemaljskoj obrani, te širenju ljubavi k otačbini.*

Prvi predsjednik družine bio je Juraj Kobasić, a sekretar Ivan Martinović, a u upravni odbor izabrano je 11 članova. Odmah po osnivanju u družinu je primljeno 45 članova, najviše zemljoradnika, ali i trgovaca, liječnika, činovnika i studenata.

Zagrebačko streljaštvo od 1941. do 1945. godine

U tijeku Drugoga svjetskoga rata, neposredno nakon stvaranja Nezavisne Države Hrvatske, osnovano je u okviru Ministarstva udružbe Vlade NDH-a Glavno ravnateljstvo, unutar kojeg je djelovao Ured državnog vodstva tjelesnog odgoja i športa, a u svibnju 1941. raspušteni su postojeći športskih savezi. Zato su u savezima i većim klubovima postavljeni povjerenici sa zadaćom da kroz tjelovježbu i šport promiču interese postojećeg režima. Pod njihovom upravom održavana su državna prvenstva i organizirani nastupi reprezentacija u atletici, boksu, hokeju na travi, hrvanju, kuglanju, nogometu, plivanju, rukometu, skijanju, stolnom tenisu, tenisu, vaterpolu i veslanju.

Kako se čini, zbog posljedica ratnog vihora streljačka društva nisu radila, a prestajala su izlaziti i njihova glasila.

Lovačko streljaštvo

U zadnjim desetljećima 19. stoljeća američki strijelci – satnik Adam Henry Bogardus, Ira Payne i dr. William Frank Carver "Doc" – popularizirali su novu disciplinu: gađanje staklenih kugla i glinenih golubova puškom sačmaricom. Posebni katapulti izbacivali su staklene kugle iza provizorno postavljenog zaklona ispred strijelaca, kapetan Bogardus prvi je patentirao takav katapult pod imenom *Bogardus Trap*. Kasnije su se počele proizvoditi glinene pločice tanjurastog oblika koje su na jednoj strani imale "nos", pa se doskora počelo napuštati uporabu staklenih kugla, koje su bile i vrlo osjetljive na promjenu temperature. Upotrebljavani su i *golubovi* od lima, koji su se, prije katapultiranja umakali u crveni prah (englesko crvenilo), pa su se pri pogotku prašili crveno. Jedno su se vrijeme u Kolumbiji koristili i papirnati *golubovi*, koji su kod pogotka, makar samo jednim jedinim zrnom, kroz prostrelnu rupu ispuštali ugljenu prašinu. Odbacilo ih se zbog lošeg i vrlo teškog markiranja pogotka.

Izraz *glineni golub* nastavio se upotrebljavati čak i kad su se *golubovi* počeli izrađivati od asfalta, što, iako predstavlja proturječje, nikoga do danas ne smeta. Za te nove *glinene golubove*, izrađene iz kvalitetnog asfalta, pravilnog okruglog oblika koji su se zadržali do danas, napravljeni su i strojevi za izbacivanje različitih konstrukcija. U praksi su se najpogodnijima za korištenje pokazali *Ekselsior*, *Grellco*, *Taunton Trap*, *Swiftsure*, *Highflyer* i *Eley*.

Nova disciplina – gađanje letećih meta puškom sačmaricom – ubrzo se afirmirala i u Europi, pa je 1900. godine uvrštena u program Olimpijskih igara u Parizu.

Početkom 20. stoljeća u Zagrebu je osnovano nekoliko različitih športskih društava. Godine 1902. osnovan je *Prvi hrvatski mačilački klub*, godinu dana potom *Hrvatski akademički športski klub – HAŠK*, pa je u listopadu 1909. osnovan Hrvatski športski savez u čijem su upravnom odboru dr. Milovan Zoričić i Hinko Würth. Njih su dvojica kao članovi upravnog odbora Općeg hrvatskog lovačkog društva za gojenje lova i ribarstva u Zagrebu, odigrali presudnu ulogu u osnivanju streljačkog kluba i njegovog uvrštenja u HAŠK.

Štoviše, prema riječima HAŠK-ova kroničara, *da bi se članovima pružila prilika da se usavrše u gađanju, radilo se na organizaciji streljačke sekcije i to koliko za gađanje kugljom,*

koje se imalo vježbati na streljani, toliko i za gađanje sačmom, u koju je svrhu klub nabavio godine 1913, strojeve za bacanje t. zv. "glinenih golubova". Ovi su strojevi postavljeni na igralištu u Maksimiru, pa se revno vježbalo. U uskoj suradnji s Hrvatskim društvom za zaštitu lova i ribarstva, u kome su mnogi članovi HAŠK-a revno učestvovali i na vodećim mjestima, priređivana su u Maksimiru i javna natjecanja u strijeljanju na "glinene golubove", pa su polučivani zamjerni rezultati. Na žalost poratne cijene municije i ostalih potreština učinili su barem za sada (godine 1923. op. urednika) kraj ovome vježbanju. Pojedini članovi kluba, naročito gg. Hinko Würth, Vladimir Gorup, Vladimir Arko, dr. Milovan Zoričić i d. i danas su u prvim redovima naših lovaca, te vrše znatan utjecaj na razvoj lovačkog sporta i uzgoja divljači.

Upravni je odbor pod predsjedanjem grofa Miroslava Kulmera i uz prisutnost članova odbora – tajnika prof. dr. Ervina Rösslera i odbornika Stanka Andrijevića, Vilima Dojkovića, J. Havasa i Lj. Mašeka – odlučio je da se u Zagrebu uvede disciplina gađanja glinenih golubova (Tontaubenschiessen). Ovdje valja podsjetiti na to da je grof Kulmer bio veliki promicatelj brojnih športskih disciplina i to tijekom dugog niza godina. Njegove zasluge na području športa zabilježio je Franjo Bučar, dobro poznati športski pisac i organizator više športskih grana u Hrvatskoj. Bučar u svom opšironom prilogu povijesti športa pod naslovom *Stari zagrebački športski portreti*, uz ostalo, piše:

Grof Miroslav Kulmer (...) rano se stao zanimati za razne grane športova, te je bio odličan lovac, i dugo je vršio čast predsjednika Hrvatskog lovačkog društva. Bio je odličan strijelac, te mnogogodišnji veliki meštar zagrebačkog Građanskog streljačkog društva. Suradnice toga društva bile su također i nekoje žene i iz obitelji Kulmer.

Da bi se odluka o gađanju glinenih golubova počela ostvarivati, formiran je pododbor koji je vodio dr. Rössler, a Ljudevitu Šimuniću povjereno je da izradi troškovnik i pravilnik te pronade prikladno mjesto za gađanje. Šimunić je upravnome odboru već 10. srpnja 1913. godine referirao o svemu što je poduzeto u svezi s osnivanjem streljačkog društva te predočio pravilnik, koji je prihvaćen s neznatnim izmjenama. Prihvaćanjem pravilnika društvo je i formalno-pravno počelo djelovati, o čemu je izvješteno u kolovoškom izdanju *Lovačkog vjesnika*. Pod naslovom *Streljački klub – novi šport u Zagrebu* objavljeno je da je Opće hrvatsko društvo za gojenje lova i ribarstva osnovalo posebnu sekciju za gađanje "asfaltnih metaka" (glinenih meta), s osnovnim ciljem da se što većem broju članova Streljačkog kluba

omogućće vježbe u gađanju, no poslovnik kluba dopuštao je članovima da na gađanje dovedu i goste. Članovi nisu plaćali posebnu članarinu, pri gađanju su koristili svoje osobno oružje i streljivo, a potrošene glinene mete plaćali su po nabavnoj cijeni.

Društvo je vrlo brzo nabavilo i strojeve za izbacivanje "asfaltnih metaka", ali nije zapamćeno koji tip strojeva i od kojeg proizvođača su nabavljeni, a HAŠK je stavio na raspolaganje svoje igralište u Maksimiru sa željom da se još iste godine održi nagradno natjecanje i tako novi šport predstavi Zagrepčanima.

Upravni odbor Društva 27. rujna 1913. u društvenim prostorijama u Petrinjskoj 30 izabrao je rukovodstvo novog Streljačkog kluba: za predsjednika grofa Miroslava Kulmera, za poslovođu Josipa Šimunića, a za suca Hinka Würtha. Istodobno je zaključeno da se "gađanje na glinene mete u Maksimiru može održavati svakog ponedjeljka i petka počam od 2 sata nadalje, uz pristojbu od 10 filira po komadu".

Prvo nagradno natjecanje održano je na poticaj grofa Josipa Bombellesa iz Vinice u studenome iste godine. U prisutnosti mnogobrojne publike i članova HAŠK-a, u petak 14. studenoga sedam je strijelaca gađalo s udaljenosti od 20 metara u četiri serije po pet hitaca. Bombelles je bio postigao najbolje rezultate, ali nastupio je izvan konkurencije s obzirom na to da je darovao prvu počasnu nagradu.

Samo tri dana kasnije održano je i drugo natjecanje. Gađalo se na 2 x 15 meta, a svaka se serija posebno nagrađivala. Oba puta pobijedio je Ljudevit Šimunić.

Treće natjecanje održano je 21. studenoga na deset meta. Posebna je zanimljivost da su toga dana prvi put gađale i dvije žene. Ada Vraniczany i Vera Spun-Stričić pokazale su zavidnu vještinu u rukovanju oružjem.

Zbog velikog interesa Zagrepčana i njihovih gostiju, a na prijedlog poslovođe, uprava društva uskoro je zaključila da streljana na HAŠK-ovom igralištu treba biti otvorena svaki dan, a ponedjeljak i petak rezervirani su za natjecanja. Takvoj odluci svakako su pridonijeli veliki uspjesi što su ih pucači postigli na natjecanjima u Schwechatu, gdje su najbolje rezultate postigli groff Rudolf Erdödy iz Novog Marofa i grof Ivan Drašković iz Trakošćana te grof Oskar Pongratz iz Maruševca i grof Josip Bombelles iz Vinice. Među šesnaesticom najboljih bio je i Nijemac Vilim Gemander, glasoviti pucač onog vremena.

Godine 1914. održano je veliko nagradno natjecanje u disciplinama *Handicap i Poull* te nagradno gađanje na 25 meta i specijalna nagrada na dvadeset glinenih meta. Tijekom dva dana, 16. i 17. svibnja, natjecale su se i žene u gađanju dubleta i deset glinenih golubova. Po završetku natjecanja sudionici i publika su obaviješteni da će se sljedeće nagradno natjecanje održati na novouređenoj društvenoj streljani u Maksimiru, u nadbiskupskom perivoju kod kioska i lugarske kuće. Na zamolbu grofa Josipa Bombellesa taj je prostor društvu ustupio zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer. Je li natjecanje i održano pouzdano se ne zna.

Lovačko streljaštvo između dva svjetska rata

Godine 1922. na vojnoj streljani u Ljubljani održano je jedno od prvih službenih natjecanja u gađanju nakon Prvoga svjetskog rata. Za tu prigodu Slovensko lovačko društvo izradilo je *Pravilnik streljačkih natjecanja* koji se od tada primjenjivao na svim godišnjim službenim natjecanjima. Njime je, uz ostalo, predviđeno da pravo sudjelovanja imaju samo državljani Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca te da se gađanje izvodi samo puškama kuglaricama. Pravilnikom je obuhvaćeno pet streljačkih disciplina: gađanje omladinaca (od 10 do 20 godina) malokalibarskom puškom na 25 metara, vojničkom puškom na 300 metara, gađanje u kružnu metu na 100 metara, gađanje u metu *srnjak* na 100 metara i gađanje u metu *krivolovac* (silhueta krivolovca) na 60 koraka. U posljednje dvije discipline mogli su se natjecati samo članovi Slovenskog lovačkog društva ili nekog drugog lovačkog udruženja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, ako su svoje članstvo mogli dokazati valjanom iskaznicom.

Godinu dana kasnije na istoj je streljani održano i drugo natjecanja, a pravilnik je nadopunjen s još dvije discipline: *trčeći jelen i streljačka meta*. U gađanju silhuete srnjaka te godine nastupili su najbolji strijelci Gorenjske i Dolenjske te gradova Ljubljane, Maribora i Zagreba. Zagrebački strijelac Andrija Mauer s 900 točaka zauzeo je treće mjesto, a Borovnik je s 880 točaka s trojicom Slovenaca koji su imali isti broj točaka podijelio plasman od četvrtog do sedmog mjesta. I u gađanju na *streljačku metu* Zagrepčani su bili uspješni: Maurer je bio četvrti, a Borovnik osmi.

Godine 1924. uvedena je nova disciplina lovnog streljaštva puškom sačmaricom: *pogon na zeca*. Natjecanje u Ljubljani održano je 15. lipnja, a od zagrebačkih strijelaca jedino

je Andrija Maurer osvojim četvrto mjesto na kružnoj meti. Sva ostala mjesta zauzeli su slovenski natjecatelji.

Prvi puta poslije Prvoga svjetskog rata u Ljubljani su 5. srpnja 1925. godine gađane glinene mete i to s udaljenosti od 12 metara. Sudjelovala su 74 natjecatelja.

Drugo je gađanje održano mjesec dana kasnije, 9. kolovoza, u Mariboru i na njemu je u pet disciplina nastupilo 165 natjecatelja iz Maribora, Ljubljane, Zagreba, Osijeka i Varaždina. Od zagrebačkih strijelaca samo se Veljko Ugrinić, član Zagrebačke streljačke družine, plasirao među prvu petoricu. Na meti *srnjak* zauzeo je drugo, a na *kružnoj meti* četvrto mjesto.

Godišnja natjecanja u Ljubljani postala su tradicionalna i na njima je nastupalo sve više hrvatskih strijelaca i sa sve većim uspjesima. Na natjecanju održanom 27. lipnja 1926. godine Zagrepčani su u pojedinačnoj konkurenciji osvojili pet prvih mjesta te po jedno četvrto, peto i šesto. Veljko Ugrinić između 567 strijelaca pobijedio je u gađanju s malokalibarskom puškom u konkurenciji seniora i na meti *silhuetni krivolov*. Andrija Maurer bio je prvi u gađanju na metu *trčeći jelene*, a Antun Gorup na *međunarodnoj meti* i u lovačkom gađanju kuglom na 100 metara.

Počinje i u Zagrebu

Prvo lovačko streljačko natjecanje održano je u Zagrebu na vojnoj streljani u Maksimiru prigodom lovačke izložbe što ju je 1925. godine u povodu proslave tisućite obljetnice hrvatskoga kraljevstva (925–1925) priredilo Prvo hrvatsko lovozaštitno društvo. Natjecalo se u tri discipline: *kružna meta*, *stojeći srnjak* i *trčeći vepar*. U sve tri discipline pobijedio je Osječanin dr. Viktor Görög, a od zagrebačkih strijelaca vrlo dobre rezultate postigli su Umberto Coronelli, Iveković, Borovnik i Andrija Maurer.

U lipnju 1926. u Zagrebu je osnovana Streljačka družina, a za prvog tajnika izabran je dr. Bogdan Varičak. Kako piše u proglasu iz tog vremena, družina "ima zadaću omogućiti vježbanje svojim članovima u gađanju puškama, pištoljima i revolverima, uz godišnju članarinu od 60 dinara". Od tog vremena članovi družine priređivali su redovita godišnja gađanja na vojnoj streljani u Maksimiru gdje su i trenirali svake subote poslije podne i nedjeljom cijeli dan.

U povodu proslave 50. obljetnice Jugoslavenskog šumarskog udruženja, Zagrebačka streljačka družina 10. listopada 1926. organizirala je veliko nagradno natjecanje. Natjecalo se u disciplinama *kružna lovačka meta, stojeći srnjak, trčeći vepar* te prvi put u gađanju kuglaricama na tzv. *međunarodnu metu* s udaljenosti od 300 metara. Nastupilo je 316 natjecatelja, a zagrebački su strijelci osvojili devet nagrada.

Izvještavajući o tom događaju, zagrebačka ilustrirana revija *Svijet* objavila je:

Frekvencija natjecatelja bila je ovaj puta osobita, a sudjelovali su strelci iz svih krajeva naše zemlje. Za natjecanje su se naročito brinuli g. general Steva Radovanović kao potpredsjednik Streljačke družine i dr. Bogdan Varičak kao tajnik. Natjecalo se na kružnu metu, bježećeg zeca, međunarodnu metu, bježećeg veptra, srnjaka i metu ZSD. Po postignutim rezultatima istakli su se domaći strijelci Vladimir Varičak i Andrija Maurer, te strijelac Slovenskog lovačkog društva Josip Gorup Slavinjski.

Streljačka natjecanja u Maksimiru s vremenom su postajala sve masovnija, zanimljivija i rezultatski kvalitetnija. Iz proglasa Zagrebačke streljačke družine objavljenog 1929. godine može se vidjeti s koliko pompe se otvarala sezona.

Zagrebačka streljačka družina otpočela je u nedjelju dne 2. lipnja o. g. svoja redovita gađanja. Streljana je otvorena na svečan način po predsjedniku društva koji je članove i goste pozdravio zanosnim govorom i nakon toga prvi ispalio pet hitaca. Pozvanima je priređena zakuska, a na strelištu je svirala vojnička glazba...

Krupan korak u razvitku streljaštva učinjen je upravo 1929. godine, nakon što je osnovan Streljački savez kraljevine SHS-a. Krovna streljačka organizacija u Kraljevini u suradnji s mariborskom sekcijom Slovenskog lovačkog društva i Mariborskom streljačkom družinom organizirala je u Mariboru osmodnevno gađanje, najveće do tada, s nagradnim fondom od 100 tisuća dinara. Natjecalo s u gađanju na šest lovačkih i devet streljačkih meta, to jest u ukupno 15 disciplina. Zagrebački strijelci na lovačkim su metama od ukupno pet naslova *Majstor strijelac* osvojili tri. Posebno su se istaknuli Jalić, Selanec, Antun Gorup, dr. Šibenik, Ivan Vračić, Borovnik, Dragan Popović, Andrija Maurer i Iveković od kojih su se neki natjecali i u lovačkoj i u streljačkoj konkurenciji pa su osvojili i više nagrada.

Godinu dana kasnije, 6. rujna 1930. godine, na vojnoj streljani u Ljubljani održano je Prvo prvenstvo države u devet disciplina. Zagrebački strijelac Antun Gorup pobijedio je u tri discipline: vojničkoj puški, silhueti zlatoroga i malokalibarskoj puški. S malokalibarskom puškom pogodio je u to vrijeme nezamislivih 98 krugova od 100 mogućih. No osim tri prva, Gorup je osvojio i tri druga mjesta (stojeći srpnjak, kružna meta, silhueta krivolovca) te tri treća (trčeći jelen, na zeca, glineni golubovi). Prema osvojenim bodovima Gorup je proglašenim državnim prvakom za 1930. godinu.

Velike utakmice u Maksimiru

Na streljani u Maksimiru 1937. godine priređene su velike lovačko-streljačke utakmice. Na programu su bila natjecanja na 10, 20 i 50 glinenih meta, gađanje *pomičnog srndaća, lisice i tetrijeba*. Odaziv ponajboljih strijelaca iz svih dijelova tadašnje države nadmašio je sva očekivanja. Posebno uspješni bili su Mariborčani – braća Teodor i Rudolf Janežič, Robert Vukmanović i Alojz Šprager, zatim Aurel Đurđevdanski iz Sente, dr. Ljubiša Ivković iz Beograda, Joško Jakil iz Duge Rese te Zagrepčani inž. Mladen Szabo, Stjepan Šuljok, Antun i Katarina Gorup i Andrija Maurer. Jedina žena među zagrebačkim strijelcima – Katarina Gorup – natjecala se, dakako, u muškoj konkurenciji te pokazala izvanrednu umješnost: u gađanju pomične lisice i pomičnog tetrijeba lovačkim karabinom osvojila je drugu nagradu. Dobre rezultate zagrebačkih strijelaca svakako treba pripisati Streljačkoj družini koja je na svoju streljanu u Maksimiru svake subote od 14 do 20 sati dala na raspolaganje za uvježbavanje lovačkih disciplina.

Godine 1938. održana su natjecanja za prvenstvo banovina: Savske (u Zagrebu), Dravske (u Mariboru) i Dunavske (u Novom Sadu).

Sekcija Saveza lovačkih udruženja Savske banovine te je godine priredila na streljani u Maksimiru prvenstvena lovačka natjecanja u sljedećim disciplinama: na 10, 20 i 50 glinenih meta, pomičnog tetrijeba i lisicu, bježećeg srndaća, te letećeg fazana, šljuku i bježećeg zeca. Osim strijelaca iz savske banovine sudjelovalo su i strijelci iz Dravske, Primorske, Vrbaske i Dunavske banovine. Zagrebački su strijelci bili vrlo uspješni, od 23 nagrade osvojili su čak jedanaest.

Te je godine prvi puta održano i natjecanje za prvenstvo Zagreba, na kojem su nastupili strijelci iz svih drijelova gradskog teritorija. Gađalo se na deset glinenih meta, a pobjednik je sa svih deset pogodaka bio Stjepan Kralj.

Na državnoj lovačko-streljačkoj utakmici u Mariboru, održanoj u listopadu 1938. godine, u najvažnijoj disciplini – gađanju 50 glinenih meta – Josip Bombelles u pojedinačnoj je konkurenciji osvojio treće mjesto.

Te je godine na 14. redovitoj skupštini središnjeg Saveza lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije (16. listopada 1938) u Mariboru, prihvaćen i odobren *Pravilnik za lovačko-streljačka natjecanja*, što su ga zajednički predložili inž. Ivo Čeović iz Zagreba i dr. Ljubiša Ivković iz Beograda. Prvi puta točno je određeno kako se moraju obavljati službena natjecanja, kakvim je oružjem dopušteno natjecanje, zatim red natjecanja, sistem prijava za sudjelovanje, razlozi za diskvalifikacije i kazne te način dodjeljivanja nagrada i ostale pojedinosti. Novi pravilnik imao je 27 članaka kojima su vrlo detaljno definirana sva službena natjecanja za sva oružja, i bio je obvezujući za cijelu tadašnju državu.

Nažalost, nema pisanih tragova o tome je li se novi pravilnik sljedeće godine počeo i primjenjivati, jer u 1939. ratni je vihor već zahvatio Europu.

Sve zagrebačke streljane

O popularnosti streljačkoga športa u Zagrebu već u prvim danima njegova organiziranog djelovanja možda najbolje svjedoči briga za odgovarajuće prostore na kojima se nesmetano može vježbati. I dok su strijelci za glavni i najvažniji cilj imali postizanje što boljih rezultata, mnoštvo zagrebačkih vizionara u svim razdobljima proteklih 220 godina, počam od dr. Daubachyja u 18. stoljeću pa sve do suvremenih poduzetnika, jednakim je žarom brinulo za pronalaženje mjesta na kojima bi se podigle streljane. A s ništa manje truda, a često i nevjerojatnom dovitljivošću, iznalazili su i mogućnosti financiranja gradnje i održavanja svojih vježbališta.

Upravo tim znanim kao i mnogim neznanim ljudima, Zagreb i Zagrepčani mogu zahvaliti bogatstvo i raznolikost streljana, koje su oduvijek bile važne ne samo strijelcima,

natjecateljima, nego i mnoštvu ostalih građana koji su u njima zadovoljavali svoje društvene i kulturne potrebe.

Građanska streljana u Tuškancu

Godine 1834. novoizabrani streljački pukovnik grof Jurica (Đuro) Oršić Slavetički položio je kamen temeljac za njenu gradnju. Prednji dio streljane dovršen je 1837. godine, a 3. kolovoza iste godine položen je temeljni kamen za njenu dogradnju. Godinu dana kasnije, 1838, dogradnja je potpuno dovršena te je 1. rujna velikom svečanošću proslavljeno njeno otvorenje. Jednokatna zgrada Građanske streljane u Tuškancu prva je zgrada športske arhitekture izgrađena u Zagrebu.

Vojna streljana u Maksimiru (današnji Oboj)

Sagrađena 1895. godine i koristila se najvjerojatnije do 1945. godine. U početku je imala 700-metarski stazu koja se tijekom godina zbog gradnje okolnih kuća sve više smanjivala, da bi na kraju završila kao 400-metarska. Na gornjem dijelu stare vojne streljane danas je malokalibarska streljana sagrađena 1950. godine.

Malokalibarska streljana na Oboju (Maksimir)

Malokalibarska streljana dovršena je 1951. godine s 42 streljačka mjesta za 50 metara. Za posebnu streljanu od dva uređaja za gađanje silhueta pregrađena je 1967. godine, a postav električnih uređaja u dvije faze završen je 2000. godine.

Vojna streljana u Mikulićima

Bila je smještena između zaselaka Krvarići i Gorenci, otvorena oko 1920. godine. Od 1931. dopušteno je gađanje i civilnim osobama (strijelcima iz Vrapča). Streljana danas više nije u funkciji.

Streljana u Kustošiji

Smještena je na Müllerovom brijegu iznad Ciglane, uoči početka Drugoga svjetskog rata koristili su je kustošijski i vrapčanski strijelci. Prema kazivanju Matije Zečevića, navodno je korištena još 1940. godine, a u vrijeme Nezavisne države Hrvatske tek povremeno.

Godine 1946. preuređena je prema nacrtima njemačkih streljana iz tridesetih godina prošloga stoljeća i na njoj je održano prvo prvenstvo Narodne Republike Hrvatske u gađanju vojničkom puškom i pištoljem.

Osim na streljani na Müllerovom brijegu na prostorima Ciglane bila je i streljana na glinene golubove. Koristile su se sve do 1950. godine kad je počela gradnja malokalibarske streljane na Oboju, a godinu dana kasnije (1951) i velikokalibarske u Dotršćini.

Streljana na Dotršćini

Takozvana velikolibarska streljana namijenjena za gađanje vojničkom puškom na 100 i 300 metara, puškom velikog kalibra slobodnog izbora i vojničkim pištoljem na 25 i 50 metara, počela se graditi 1950. godine.

Na istome mjestu bila je i provizorna streljana za gađanje glinenih golubova (trap) s tri stroja za izbacivanja letećih meta u 100-metarskom rovu. Korištena je od 1951. sve do izgradnje nove streljane – olimpijskog poligona s 15 strojeva u Svetoj Klari.

Streljana na Ravnicama (Maksimir)

Nakon što se u prvim poslijeratnim godinama gađalo na improviziranoj streljani kod Ciglane, a potom i u Dubravi, zagrebački su strijelci sredinom prošloga stoljeća odlučili izgraditi streljanu na maksimirskim Ravnicama, kod meteorološke postaje. Financijer je bio Savez lovačkih društava Hrvatske, a graditelj Franjo Pavlić, jedan od vrlo uspješnih strijelaca.

Prema nacrtima donesenim iz Sofije napravljena je polukružna pista i ugrađeno 15 strojeva domaće proizvodnje. Dovođenjem gradnje 1953. godine Zagreb je prvi u tadašnjoj državi dobio olimpijsku pistu, pa je te godine na njoj održano i državno prvenstvo.

Cijeli niz godina na streljani na Ravnicama održavana su sva važnija natjecanja u Hrvatskoj. Godine 1956. vlasnik streljane postao je Gradski streljački savez. U streljački rov bilo je postavljeno 15 *lansera* (strojeva za izbacivanje letećih meta) domaće proizvodnje i konstrukcije na Preusovom principu s ručnim okidanjem. U vrijeme dovršetka ta je streljana bila vrlo moderan poligon.

Zbog proširenja obližnje tvornice "Kraš", streljana je zatvorena 1967. godine. Većina strojeva je rashodovana, a samo nekoliko ih je preseljeno na velikokalibarsku streljanu u Dotrščini, na kojoj su od tada organizirana međudružinska i gradska natjecanja.

Streljana u Svetoj Klari

Sagrađio ju je tijekom 1971. i dao na korištenje 1972. godine zagrebački strijelac Ivan Zupančić (Župančić?) iz Svete Klare. Svečano otvorenje bilo je 1. kolovoza. Za gađanje glinenih golubova olimpijskog tipa streljana je imala potpuno novi sistem izbacivanja talijanske fono-pull konstrukcije (Rossini). Godinu dana kasnije taj je objekt kompletiran gradnjom piste za *skeet*.

U Klari su se sljedećih nekoliko godina održavala republička i državna prvenstva, no na kraju sedamdesetih godina prošloga stoljeća streljana u Klari je srušena zbog gradnje autoceste, takozvane Zagrebačke obilaznice.

Olimpijska streljana Luže u Odranskom Obrežu

Godine 1983. zagrebački su strijelci dobili novu, treću, olimpijsku streljanu za gađanje letećih meta. Sagrađena je u Lužanskom Obrežu i svečano otvorena 11. lipnja. Tom je svečanošću Zagreb ujedno proslavio 70. obljetnicu organiziranog lovačkog streljaštva.

Streljana ima tri piste za trap s po 15 strojeva za izbacivanje letećih meta i tri piste za *skeet*, ukupno, dakle, šest poligona.

Na toj su streljani održana svjetska i europska prvenstva i koristi se još i danas.

Streljana Vrapčanski Potok u Gornjem Vrapču

To je najnovija od svih zagrebačkih streljana, kombinirani vojno-civilni poligon za sve discipline gađanja puškom (mirne i pomične mete), pištoljem na 25 metara te poligonom s pomičnom metom na 50 metara (trčeći vepar). Vrhunskih je karakteristika i s popratnim zgradama: športskom dvoranom, servisom, restoranom, ambulantom...

U Gornjem Vrapču održana su svjetska i europska prvenstva.

Streljaštvo nakon Drugoga svjetskog rata

Po završetku Drugoga svjetskog rata streljaštvo je uglavnom bilo organizirano kao jedna od sekcija tadašnjih fiskulturnih društava *Zagreb* i *Dinamo*. U Kranjčevićевой ulici okupljali su se strijelci na nepokretne mete, a u društvu na stadionu *Dinama* njeguje se gađanje glinenih meta. Članovi streljačke sekcije Fiskulturnog društva *Zagreb* uspješni su zagrebački strijelci: Stjepan Prauhardt, Nikola Škorić, Mirko Vider, Tihomir i Zlatko Mašek, Josip Ćuk i Ante Jurjević, a Antun Gorup, Marijan Lovreček, Stjepan Kralj, Matija Zečević i Andrija Maurer najbolji su strijelci u streljačkoj sekciji Fiskulturnog društva *Dinamo*.

1945. Te godine osnovan je Fiskulturni savez Jugoslavije (FISAJ) koji formira i Odbor za streljaštvo.

1946. Na pomoćnom igralištu stadiona u Kranjčevićевой, iza istočne tribine, u to vrijeme uređeno je prvo streljište, a godinu dana kasnije na Millerovom brijegu iznad iskopa gline za ciglanu u Kustošiji, *Dinamo* je uređio prvo poslijeratno streljište u Zagrebu. Na tom je streljištu 20. lipnja 1946. održano prvo poslijeratno streljačko natjecanje u Zagrebu.

Iste godine održano je i prvo prvenstvo Jugoslavije.

1947. Popularnost streljaštva iz dana u dan bila je sve veća, pa je 1947. godine Fiskulturni savez Hrvatske počeo gradnju malokalibarske streljane u Maksimiru. Te je godine zabilježen i prvi međunarodni poslijeratni uspjeh zagrebačkih strijelaca: Stjepan Prauhardt (u to vrijeme član SD Medveščak) osvojio je naslov prvaka Balkana.

1948. No kako je streljački šport sve više dobivao na popularnosti, djelovanje strijelaca u fiskulturnim društvima na neki je način ograničavalo njegovo napredovanje. Zato je 1948. godine, nakon osnivanja Streljačkog saveza Jugoslavije (4. travnja 1948) i Streljačkog saveza Narodne Republike Hrvatske (6. lipnja 1948), u Zagrebu osnovan i Gradski streljački odbor, a iste godine počele su s radom tri streljačke družine: u IV, V. i VI. rajonu, to su današnja područja Trnja, Trešnjevke i Črnomerca. Inicijatori osnivanja bili su uglavnom vrsni strijelci koji su se tim športom bavili još prije rata.

Prvu streljačku družinu u Črnomercu je osnovao Ante Jurjević, a dobila je ime po partizanskom heroju Josipu Preskaru. Godinu dana kasnije osnovane su streljačke družine u I,

II. i III. rajonu (???), a osim teritorijalnih, osnovane su i družine u tvornicama *Rade Končar*, *Jedinstvu i Tempu* te u Radionici željezničkih vozila.

Streljačka sekcija pri Šumarskom fakultetu 1948. je godine prerasla u Streljačku družinu *Krsto Ljubičić*. U njoj su se okupljali studenti svih fakulteta zagrebačkog Sveučilišta. S tim u vezi valja reći da je 1955. godine promijenila ime (u SD *Mladost*), ali dvije godine kasnije studenti se ponovno odlučuju za samostalnu streljačku družinu pod prijašnjim nazivom. Unutar društva okupila se i grupa strijelaca na leteće mete. Studenti su vrlo uspješno gađali na *trapu* i sudjelovali na gradskim, republičkim i saveznim natjecanjima. To društvo i danas djeluje u Zagrebu, društvene prostorije su u Ulici Ante Kovačevića broj 4. U početku u društvu su najaktivniji strijelci Ante Špirelja, Antun Šmit, Milivoj Stanojević i Bruno Petrović.

Na streljani u Mikulićima 18. srpnja 1948. održano je prvo prvenstvo Zagreba. U disciplini gađanja vojničkom puškom na 200 metara u trostavu prvo mjesto osvojio je Mirko Vider. U disciplini brze paljbe vojničkom puškom na 200 metara prvi je bio Nikola Škorić.

Na istoj streljani od 7. do 9. 1948. održano je prvenstvo Hrvatske. Natjecanje je počinjalo svakog dana u 15 sati, a strijelci su od tramvajske stanice u Črnomercu do Mikulića prevoženi kamionima.

U izbornom natjecanju za nastup na Balkanskom prvenstvu u Sofiji, u disciplini gađanje glinenih golubova nastupili su tada ponajbolji strijelci u zemlji.

Održano je i izborno gađanje vojničkom i malokalibarskom puškom za strijelce iz Hrvatske za nastup na Prvenstvu Jugoslavije. U zagrebačkom listu *Narodni sport* tim je povodom objavljena vijest u kojoj se navodi da *natjecanje u gađanju s lovačkim puškama na glinene golubove razvija odlučnost i brzo snalaženje u nišanjenju na divljač, a gađanje s vojničkim puškama, pištoljima i s oružjem malog kalibra razvija mirnoću i objektivno prosuđivanje. Dakle, vrline koje su toliko potrebne našoj omladini kao predvježba u vojničkom gađanju.*

Prve vježbe u gađanju glinenih meta održane su 1947. godine, a godinu dana nakon toga i prva natjecanja. Savez lovačkih društava Narodne Republike Hrvatske na

improviziranim streljanama u Zagrebu i Vinkovcima organizirao je promotivna natjecanja u gađanju glinenih meta.

U gađanju na glinene golubove u Zagrebu je nastupilo osam strijelaca, svi su bili članovi streljačke sekcije Fiskulturnog društva *Dinamo*. Premoćno je pobijedio Levin Kalaj, a iza njega su se plasirali Stjepan Kralj, Marijan Lovreček, Antun Gorup, B.... Kalaj, Virgil Horvatić i Stjepan Vinceljak. Vrhovni sudac natjecanja bio je Veljko Ugrinić, a njegovi pomoćnici Borovnik, Šesto, Strunjak i Andrija Maurer.

Prvo prvenstvo Saveza lovačkih društava Narodne Republike Hrvatske održano je u zagrebu 19. rujna 1948. godine. Nastupila su 44 natjecatelja a u pojedinačnoj konkurenciji na 20 glinenih meta prvi je bio Levin Kallay (16), drugi Franjo Pavlić (16), treći Marijan Lovreček (14), četvrti Virgil Horvatić (14), a peti Stjepan Kralj (14).

U to je vrijeme održano i međunarodno natjecanje u Sofiji, na kojem su prvi put nakon rata kao jugoslavenski predstavnici nastupili zagrebački strijelci Antun Gorup, Stjepan Kralj, Marijan Lovreček i Franjo Pavlić.

1949. Kao članovi državne reprezentacije na svjetskim prvenstvima zagrebački su strijelci u pravilu postizali odlične rezultate. Godine 1949. u Buenos Airesu (Argentina) među deset reprezentativaca bio je i Stjepan Prauhardt. U pojedinačnoj konkurenciji s 514 krugova osvojio je četvrto mjesto, a državna reprezentacija bila je druga s 2491 krugom.

Pod pokroviteljstvom Lovačkog saveza Hrvatske 1949. godine organizirana su i tzv. oblasna natjecanja, i to za *oblasti* Osijeka, Karlovca, Rijeke i Zagreba. Najbolje plasirani natjecatelji stekli su pravo nastupa na prvenstvu Hrvatske koje je održano u Zagrebu 2. listopada 1949. i na kojem su se natjecale i dvije gostujuće ekipe iz Subotice i Beograda. Ekipe Zagreba u kojoj su nastupili Levin Kallay, Marijan Lovreček, Franjo Pavlić, Virgil Horvatić i Mato Zečević osvojila je brončanu medalju (s 28 od 50 mogućih bodova), a pobijedila je Subotica s jednim bodom više. U pojedinačnoj konkurenciji u gađanju 10, 20 i 50 glinenih meta zagrebački su strijelci osvojili pet medalja.

1950. U prvim poslijeratnim godinama, osim nedovoljnog broja zračnih i malokalibarskih pušaka, zagrebačkim su strijelcima nedostajale i streljane. Prvu streljanu koja je donekle zadovoljavala propise dobrovoljnim su radom uredili na Ciglani u Kustošiji članovi Streljačke

družine *Josip Preskar*. No, za Zagreb u kojem je iz dana u dan bilo sve više poklonika tog športa, taj objekt nije ni kvalitetom ni kapacitetom mogao ispuniti njihova očekivanja. Zato se 1950. godine počela graditi streljana u Dotršćini.

U to vrijeme u Zagrebu djeluju sljedeće streljačke družine: *Vinko Neđeral* (IV. rajon), *Krešo Rakić*, *Jakša Dugandžić* (V. rajon), *Josip Preskar* (VI. rajon), *Ivo Lavčević Lučić* (II. rajon), *Marko Miličić* (I. rajon), *Marko Orešković* i *Krsto Ljubičić*, te u tvornicama *Rade Končar*, *TPK* i *Radionici JDŽ-a*.

Popularnost streljaštva sve je više rasla, pa je 1950. godine zagrebačka streljačka organizacija imala već više od šest tisuća, a 1953. čak osam i pol tisuća članova, oko sedam i pol tisuća muškaraca i oko tisuću žena. Da bi se tako brojno članstvo što iscrpnije moglo informirati o svim aktivnostima, Streljački savez Hrvatske je 1. lipnja 1950. pokrenuo svoje glasilo pod nazivom *Strijelac*.

Streljački savez Jugoslavije tih godina postaje iza nogometnog najmasovniji športski savez. Njegovu osnovnu aktivnost čini – nacionalni program i to u gađanju zračnom puškom sa 20 odnosno 40 metaka, zračnim pištoljem – 40 metaka, malokalibarskom puškom 3x10 i 3x20 metaka, vojničkom puškom – ležeći stav 20 metaka i malokalibarskim pištoljem drulov – 60 metaka. Prvenstva Jugoslavije pak tijekom godina održavana su za muškarce u slijedećim disciplinama: vojnička puška (Titova meta) 3x40 metaka; vojnička puška u trostavu po 20 metaka; vojnička puška, gađanje iz ležećeg stava; malokalibarska puška slobodnog izbora 3x40 metaka; standardna malokalibarska puška 3x20 metaka; standardna zračna puška; malokalibarski pištolj serijske izrade – drulov; malokalibarski pištolj po slobodnom izboru 60 metaka; zračni pištolj; gađanje siluete malokalibarskim pištoljem i gađanje glinenih golubova.

Žene su na prvenstvima države imale slijedeće discipline: malokalibarska puška standard, ležeći stav; malokalibarska standardna puška s 3x20 metaka; malokalibarska puška serijske izrade, 3x20 metaka; zračna puška, standard i zračni pištolj.

1952. Godine 1952. u Oslu (Norveška) u državnoj reprezentaciji su uz Stjepana Prauhardta bili i Zlatko Mašek, Tihomir Sertić i Nikola Škorić. U gađanju vojničkom puškom u ekipnoj konkurenciji Jugoslavija je bila sedma, a u pojedinačnoj najbolje plasirani reprezentativci bili su Stjepan Prauhardt (24), Tihomir Sertić (34) i Nikola Škorić (39).

U nedjelju 13. travnja 1952. održan je na streljani u Dotrščini trening državnih reprezentativaca. Zagrebački list *Narodni sport* dan kasnije objavio je članak s naslovom *Stjepan Prauhardt, Nikola Škorić i Tihomir Sertić blizu svjetskog rekorda*. U njemu se navodi kako su dosad na treninzima i natjecanjima postizavani slabi rezultati u gađanju vojničkom puškom; te kako je zbog toga tehnička komisija Streljačkog saveza Jugoslavije odlučila da naši najbolji strijelci odsad gađaju švicarskim vojničkim puškama. Tako su jučer u Zagrebu vrhunski strijelci u gađanju prvi puta gađali švicarskom vojničkom puškom – zabilježio je *Narodni sport*.

Te je godine na godišnjoj skupštini Gradskog streljačkog odbora (održanoj 28. ožujka) za predsjednika odbora izabran Stjepan Puklec, a za članove Vladimir Jovanović, Stjepan Prauhardt, Rudi Klancir, Blažo Jovanović, Antun Jurjević, Josip Mauzer, Ivan Levak, Stjepan Vinceljak, Zlata Markušić i Marko Brkljač.

Na ekipnom prvenstvu Zagreba u gađanju zračnom puškom što je održano 28. veljače 1952., najviše ekipa prijavile sud družine I. rajona (5), te Streljačka družina tvornice *Rade Končar* (4). Najbolji rezultat u pojedinačnoj konkurenciji ostvario je Nikola Škorić s 90 krugova, a u ekipnom poretku prva je bila Streljačka družina IV. rajona s 415 postignutih krugova.

Česta su patrolno natjecanje s gađanjem. Tako je u nedjelju 23. ožujka 1952. na jednoj takvoj priredbi u organizaciji Streljačke družine *Sveučilište* njena ekipa je bila prva u sastavu Tihomir Sertić, Branko Kržišnik, Ivica Pevec i Boris Grgurić.

Zagreb je 1952. godine postao bogatiji za još jednu streljanu. Streljačka družina I. rajona *Marko Miličić* uredila je u prolazu kina Balkan prvu streljanu za zračno oružje u Zagrebu.

1953. Pobornici discipline gađanja na glinene mete, nakon prestanka rada fiskulturnih društava 1948. godine nastavili su radom u okviru lovačkih društava – LD Žuna, LD Prvomajska i LD Strijelac. Veliki interes za ovu atraktivnu disciplinu ponukao ja Savez lovačkih društava Hrvatske da izgradi streljanu. Godine 1953. dovršena je streljana polukružnog oblika sa 15 ugrađenih strojeva na Ravnicama. Taj je objekt izgrađen prema nacrtu graditelja i strijelca Franje Pavlića i bio je prva olimpijska pista za gađanje glinenih meta u nas. Kako je Zagreb prvi u tadašnjoj državi dobio olimpijsku pistu, te je godine na njoj

održano i državno prvenstvo. Streljana na Ravnicama prestala je djelovati 1967. godine. Dio opreme je prenesen na streljanu u Dotršćini gdje se od tada održavaju vježbe i klupska natjecanja.

1954. Na 36. svjetskom prvenstvu održanom u Caracasu (Venezuela), među deset članova državne reprezentacije bila su i četiri zagrebačka strijelca: Zlatko Mašek, Stjepan Prauhardt, Josip Ćuk i Nikola Škorić. U ekipnoj konkurenciji u gađanju vojničkom puškom, među 14 zemalja sudionica Jugoslavija je bila druga, a u pojedinačnoj konkurenciji Mašek je bio šesti, Prauhardt jedanaesti, a Ćuk dvadesetdrugi.

U gađanju puškom slobodnog izbora velikog kalibra u konkurenciji 12 zemalja Jugoslavija je bila sedma. U pojedinačnoj konkurenciji najbolje su se plasirali Prauhardt (30), Mašek (32), Ćuk (36) i Škorić (42).

U konkurenciji 17 država u *Engleskom meču* Jugoslavija je zauzela 12. mjesto. Najbolji plasman izborili su Ćuk (56), Škorić (57) i Mašek (61).

U gađanju malokalibarskom puškom u konkurenciji 15 država Jugoslavija je bila sedma s 5630 krugova. Zagrepčani Mašek (33), Ćuk (34) i Prauhardt (45) bili su najbolje plasirani pojedinci jugoslavenske reprezentacije.

1955. Devetnaestogodišnji Zagrepčanin Josip Ćuk postigao je velik uspjeh na omladinskom Prvenstvu Europe 1955. Osvojio je prvo mjesto u gađanju malokalibarskom puškom iz stojećeg stava.

Godina 1955. donijela je i organizacijske promjene u zagrebačkoj streljačkoj organizaciji: spojeni su Kotarski i Gradski streljački odbor u novi Gradski streljački odbor, u koji su uključeni i strijelci iz općina Dugo Selo, Jaska, Samobor, Sesvete, Velika Gorica i Zelina. Te godine u program streljačkih disciplina uvršteno je i gađanje glinenih meta.

1956. Na Prvenstvu Jugoslavije 1956. godine u Ljubljani, u gađanju vojničkom puškom iz trostava zagrebački strijelac Krešo Anić postigao je povijesni uspjeh streljaštva: prvi put je pogodeno više od 500 krugova. S 503 kruga nadmašio je dotadašnji rekord za čak 22 kruga te postao novi državni prvak.

1957. Na velikom međunarodnom natjecanju 1957. godine u Bukureštu pobijedila je Nada Dozet, a isti je uspjeh ponovila 1961. u Moskvi.

Godine 1957. došlo je do još jedne reorganizacije streljačkog športa u državi. Svaka je općina dobila mogućnost da osnuje svoj streljački odbor, pa se streljaštvo organiziralo i u školama, poduzećima i ustanovama. To je u sljedećih nekoliko godina značajno povećalo broj članova i streljačkih družina, a također i broj streljana. Na početku šezdesetih godina Zagreb je imao 46 streljana za zračnu pušku te moderne streljane za vojničko i malokalibarsko oružje. Svaki je općinski odbor imao svoju streljanu, neki čak i više njih, a Trešnjevka, Trnje, Črnomerec i Dugo Selo imali su i streljačke domove u kojima su se održavale mnogobrojne streljačke priredbe.

Uključivanjem prigradskih naselja u gradsku jezgru, brojnost strijelaca se povećava i osnivaju se nove streljačke družine koje u svom programu imaju *trap i skeet*, kao na primjer Streljačko društvo *Novi Zagreb* u Klari, a kasnije i streljačka društva *INA*, *Turopolje* i *Lukavec*.

Zračne streljane imala su sljedeća streljačka društva: *SD Mladost* (od 1955), *SD Centar* (od 1953), *SD Vinko Neđeral* (od 1954), *SD Željeznička radiona* (od 1947), *SD Proleter* (od 1955.) i *SD Slavko Štrbulec* (od 1954). Strijelci *Slavka Štrbulca* pod vodstvom svog trenera Jurja Žlebačića dobrovoljnim su radom izgradili i svoj Dom strijelaca u Vatrogasnoj ulici, u Kustošiji.

1958. U godini 1958. u zagrebačkim streljačkim društvima djeluje niz trenera amatera. U *SD Proleteru* – Josip Sruk, u *SD Rade Končar* – Ivan Tursan, Ignac Gomaz i Branko Marušić, u *SD Željeznička radionica* – Juraj Meštrović, Milan Uroić i Branko Maloreja, u *SD Sesvete* – Nikola Ivošević, a u *SD Centar* – Tomo Bunjevčević, Krešo Anić, Nikola Škorić, Ivica Primorac, Vlado Bašić, Stanko Kovačević, Zlata Markušić i Josip Ćuk.

Zagrebačka streljačka organizacija u to je vrijeme imala više od 500 vojničkih pušaka, više od 400 malokalibarskih i oko dvije tisuće zračnih te oko stotinu malokalibarskih pištolja.

1962. Godine 1962. navršilo se 175 godina od osnivanja prve streljačke organizacije u Zagrebu – Građanskog streljačkog društva. U povodu tog jubileja organizirano je masovno

natjecanje svih uzrasnih kategorija u gađanju zračnom puškom. Sudjelovalo je više od četrdeset tisuća strijelaca.

U kinu *Sloboda*, bivšoj streljani, održana je svečana sjednica, a na pročelju zgrade otkrivena je spomen-ploča sljedećeg sadržaja:

Ova zgrada je izgrađena dobrovoljnim prilozima strelaca ljubitelja streljaštva i služila je kao društveni dom Građanskog streljačkog društva osnovanog 1786. godine.

Zgrada je potpuno završena 1918. godine i sve do 1918. u zgradi i ispred nje gdje se nalazilo staro streljiste odvijala se streljačka aktivnost.

Povodom proslave 175. godišnjice streljaštva u Zagrebu podižu ovu spomen ploču 16. XII. 1962. godine Gradski streljački odbor

U povodu 175. obljetnice osnutka Savez organizacija za fizičku kulturu Narodne Republike Hrvatske dodijelio je Gradskom streljačkom odboru Zagreba *Nagradu fizičke kulture* za uspješan rad na širenju streljaštva i postignute rezultate.

U godini u kojoj je zagrebačko streljaštvo slavilo 175. obljetnicu utemeljenja, u Zagrebu je 11.736 strijelaca djelovalo u 143 streljačke družine organizirane u 19 streljačkih odbora.

1963. Gradski streljački odbor dobio je nove prostorije u Đorđićevoj ulici broj 31. Predsjednik odbora bio je Mirko Vdović, a tajnik Ivica Primorac. U to vrijeme u Zagrebu djeluje 21 općinski streljački odbor i 151 streljačko društvo.

Po prvi puta nakon oslobođenja reprezentacija grada Zagreba gostuje u inozemstvu gdje se sastaje s ekipama Olština, Budimpešte i Milana.

1964. Gradski streljački odbor promijenio je naziv u Streljački savez Zagreba.

U izdanju *Sportske štampe* iste je godine izdan *Priručnik za strijelce* autora Ivana Hrestaka.

1965. U povodu proslave 20. obljetnice oslobođenja Zagreba priređen je majski turnir na kojem sudjeluju strijelci iz glavnih gradova svih republika tadašnje države.

1966. Krajem godine prestaju djelovati općinski streljački odbori, a družine se učlanjuju izravno u Streljački savez Zagreba.
- U razdoblju od 1966. do 1975. predsjednik Streljačkog saveza Zagreba bio je Đuka Davidović, a tajnik je Ivica Primorac. Prostorije saveza bile su u Ulici Ante Kovačevića broj 4.
1969. U Zagrebu je održan međudržavni susret streljačkih reprezentacija Jugoslavije i Bugarske.
1970. Spajanjem streljačkih družina *Centar* i *Trnje* osnovano je *Streljačko društvo Zagreb 1786*. U njemu djeluje niz uspješnih strijelaca koji su na pojedinačnim i ekipnim natjecanjima osvojili niz značajnih trofeja. Od pištoljaša treba istaknuti Franju Štiglica, Dragu Praunspgerera, Ante Špirelju, Želimira Korlinu, Damira Mazura, Damira Sačera te Biserku Golub i Dragu Vrbeka.
1972. Snažni poticaj razvoju discipline gađanje na glinene mete predstavlja otvorenje novog strelišta u Klari (1. kolovoza). Na tom suvremenom *trap* poligonu instalirani su elektronički uređaji marke *Rossini* za gađanje glinenih meta. Godinu dana kasnije izgrađena je pista za *skeet*.
1975. Streljačkog društvo Mladost priređuje tradicionalno natjecanje u gađanju zračnom puškom – nacionalni program.
1980. Zagrebački strijelci zauzeli su istaknuta mjesta na godišnjem popisu najboljih hrvatskih strijelaca što ga je obznanio Streljački savez Hrvatske. U međunarodnom programu kod seniorki–puška Biserka Golub i Jadranka Primorac zauzele su prva dva mjesta, Vesna Kocon je četvrta, Maja Lazić šesta, Gordana Biruški sedma, Melita Markezić osma, a Vesna Mesić deseta. Zanimljivo je da su u kategoriji seniori–puška sva mjesta zauzeli zagrebački strijelci, a od deset najboljih na prvome je mjestu Biserka Golub. Slijede Zoran Radisavljević, Zoran Lazić, Ivica Cvitak, Krešimir Vrančić, Jadranka Primorac, Ivica Štritof, Zdravko Bulat, Stjepan Vučković i Vlado Kocman.
- U nacionalnom programu u kategoriji seniorke–puška najboljim strijelcem u 1980. godini proglašena je Gordana Stojnić. Branka Lovreček je treća, a Ljubica Gradečak šesta. U kategoriji seniori najboljim strijelcem proglašen je Zlatko Gregurek. Drugi je Drago Ipša, a

među deset najboljih plasirali su se još Vlado Binički na četvrtom, Goran Pavičić na devetom i Miroslav Gaćeša na desetom mjestu.

1981. Istaknuti zagrebački strijelac Drago Vrbek proglašen je najboljim pištoljašem. U kategoriji seniorke—puška najbolja je Biserka Golub, a kod seniora Zoran Radisavljević.

I u nacionalnom programu najboljim strijelcima proglašeni su Zagrepčani: kod seniorki Gordana Stojnić, a kod seniora Miroslav Pavlaković

Na Prvenstvu Hrvatske u gađanju zračnom puškom trijumfirali su strijelci iz SD *Zagreb 1786*. Seniori su osvojili prvo mjesto s 2241 krugom, a pojedinačnoj konkurenciji pobijedio je Zoran Radisavljević (SD *Zagreb 1786*) s 569 krugova. I seniorke SD *Zagreb 1786* osvojile su prvo mjesto u ekipnoj konkurenciji, a u pojedinačnoj najbolje plasirana Zagrepčanka bila je Jadranka Primorac (SD *Zagreb 1786*), s 369 krugova osvojila je drugo mjesto.

Ekipna prva mjesta seniori SD *Zagreb 1786* osvojili su i u gađanju zračnim pištoljem (2242) te MK puškom slobodnog izbora (2332), MK slobodni izbor 3x40 (4480) i MK pištoljem slobodnog izbora (2142) te MK pištoljem brzo gađanje (2270). Seniorke SD *Zagreb 1786* osvojile su ekipna prva mjesta u gađanju MK puškom standard ležeći stav (1763), MK puškom standard 3x20 (1689) te MK pištoljem standard (1555). U pojedinačnoj konkurenciji prva mjesta osvojili su sljedeći strijelci SD *Zagreb 1786*: Krešimir Vrančić (MK puška slobodni izbor), Zoran Radisavljević (MK puška slobodan izbor 3x40), Biserka Golub (MK puška standard 3x20), Dragutin Vrbek (MK pištolj slobodni izbor), Ante Špirelja (MK pištolj brzo gađanje) i Gordana Biruški (MK pištolj standard).

1982. Biserka Golub, Zoran Radisavljević, Dragutin Vrbek, Gorana Stojnić i Zlatko Gregurek proglašeni su najboljim strijelcima u Hrvatskoj u 1982. godini.

Veličinu i snagu zagrebačkog i hrvatskog streljaštva te godine najbolje ilustrira podatak da se je u završnim natjecanjima u Republici, a za prvenstvo Jugoslavije nadmetalo 767 strijelaca s prethodnih općinskih i regionalnih natjecanja.

1983. Od pet hrvatskih najboljih strijelaca u 1983. godini, četvero je iz Zagreba: Biserka Vrbek (SD *Zagreb 1786*), Zoran Radisavljević (SD *Zagreb 1786*), Dragutin Vrbek (SD *Zagreb 1786*) i Drago Ipša (SD *Mladost*).

1984. Osnovan je Streljački savez općine Novi Zagreb, jedna od najmasovnijih športskih organizacija u Zagrebu. Objedinjuje aktivnost šest streljačkih društava: *Dugave, Zajednice za ceste SRH, Novi Zagreb, Orač, Sopot* i *Kupinečki Kraljevac*.

Najboljim hrvatskim strijelcima proglašeni su Željko Vadić, Biserka Vrbek, Gorana Stojnić, Zoran Lazić i Drago Vrbek.

1985. I ove su godine zagrebački strijelci zauzeli vodeća mjesta na popisu najboljih u Hrvatskoj: pištoljaš Dragutin Vrbek (*SD Zagreb 1786*), Gorana Stojnić (*SD Mladost*) i Zoran Lazić (*SD Mladost*).

1986. Ekipno prvenstvo svijeta u gađanju MK puškom ležeći stav 60 metaka u Suhlu osvojile su Vesna Domazet, Mirjana Jovović i Biserka Vrbek. Biserka Vrbek bila je najuspješniji član državne reprezentacije na Svjetskom prvenstvu u Suhlu. Uz zlatnu medalju za ekipno osvojeno prvo mjesto, u pojedinačnoj konkurenciji plasirala se na peto mjesto.

Prigodnom svečanošću i streljačkim natjecanjima obilježena je 200. obljetnica streljačkog športa u Zagrebu.

1987. Streljački savez Hrvatske u svom biltenu za mjesec ožujak objavljuje da je u Hrvatskoj 120 tisuća strijelaca, a u čitavoj Jugoslaviji njih 500 tisuća. Tim više sada postaju vrijedniji i jasniji rezultati što su ih zagrebački strijelci (seniori i seniorke) postigli na svim prvenstvima Jugoslavije od 1946. do 1987. godine. Prvaci Jugoslavije kod muškaraca bili su: Krešo Anić i Josip Ćuk četiri puta, Zoran Lazić i Zoran Radisavljević tri puta, Vlado Binički, Dragutin Vrbek, Alemko Vučković i Zvonimir Galovac jedanput.

Kod žena titulu prvakinja ponijele su: Brigita Zdenjak sedam puta, Biserka Golub Vrbek šest puta, Gordana Biruški i Nada Drakulić Dozet tri puta i Gordana Stojnić dva puta.

Prvaci Jugoslavije u gađanju glinenih golubova, u istom razdoblju, bili su Zagrepčani Juraj Medarić dva puta, Miljenko Zečević, Tomica Kranjc i Martin Ban jedanput.

Sa svjetskih prvenstava medalje su u Zagreb donosili (pojedinačno i ekipno): Stjepan Prauhardt (dvije srebrne), Krešo Anić (jednu srebrnu), Josip Ćuk (jednu srebrnu) i Biserka Golub Vrbek (jednu zlatnu).

S europskih natjecanja: Zoran Lazić (dvije srebrne), Dejan Vignjević (jednu srebrnu) i Biserka Golub Vrbek (dvije srebrne i jednu brončanu).

1988. 1989. Pištoljaši SD *Zagreb 1786* trijumfirali su na godišnjem popisu najboljih hrvatskih strijelaca. Dragutin Vrbek je prvi, Vladimir Poklopčić drugi, Saša Špirelja treći, Roman Špirelja četvrti, a Ante Špirelja peti. Na deveto i deseto mjesto popisa najboljih hrvatskih strijelaca u 1989. godini plasirali su se Vladimir Belošević i Nenad Drndelić.

1990. Među četvero najboljih hrvatskih strijelaca u 1990. godini dvoje je Zagrepčana iz SD *Zagreb 1786*: Suzana Skoko i Dragutin Vrbek.

Suzana Skoko osvojila je zlatnu medalju na Juniorskom prvenstvu Europe.

Streljaštvo u samostalnoj Republici Hrvatskoj

Zagreb je u svijetu poznat kao izvrstan organizator velikih streljačkih priredbi, a posljednjih nekoliko godina organizira u prosjeku 33 vikenda godišnje neko domaće natjecanje. U pedesetak disciplina međunarodnog i deset disciplina nacionalnog programa dao je brojne državne prvake, kroz klubove svakodnevno prolaze novi strijelci i mnogi su zaslužili da se spomene njihovo ime, ali to je praktički nemoguće. Godišnje zagrebački strijelci osvajaju između 45 i 50 medalja, a u streljačkom životu grada u posljednjem desetljeću i pol *vrti se* desetak imena koja su bila ili još uvijek jesu u svjetskom vrhu.

Iako streljaštvo u gradu Zagrebu slavi 220. rođendan, vratimo se malo ublišku prošlost, koje se svi sjećamo.

1991. Razlaz s Jugoslavijom

Te, 1991. godine, na streljani Mocire u Zadru 30. i 31. ožujka organizirano je Prvenstvo Jugoslavije u gađanju zračnim oružjem za sve kategorije – međunarodni program. Zagrepčani su imali najviše uspjeha u mlađim kategorijama: u gađanju puškom slavili su juniori i juniorke *Zagreba 1786*, pojedinačno je Goran Šokec bio drugi, a Suzana Skoko je *pogodila* zlatnu medalju. I u pištolju su trijumfirali *Zagrebaši* Ljubomir Dabetić i braća Špirelja. Mlađi Saša je bio pojedinačni prvak države.

Da se nešto *kuha*, osjetilo se na povratku u Zagreb. Preporučeno je, naime, da se nitko ne vraća preko Plitvica. Istina, slijedila su još prvenstva Jugoslavije u serijskom zračnom oružju u Osijeku, Ljubljani i Skoplju. No, bilo je to vrijeme kad se Jugoslavija počela raspadati.

Na pragu ljeta naši su strijelci u finalu Kupa Jugoslavije (22. lipnja) odigrali *posljednji ples*. U finalu puške nastupile su Zagrepčanke Biserka Vrbek, Gordana Milanović i Suzana Skoko (Biba je na kraju bila druga), a u pištolju su među osam najboljih bili Dragutin Vrbek (zauzeo je šesto mjesto) i Saša Špirelja.

Zagreb je 1991. godine bio domaćin 4. svjetskog kupa. Kako se kasnije pokazalo bila je to posljednja velika priredba prije eskalacije ratnih događanja u Hrvatskoj. Upravo u glavnom gradu Hrvatske naše dvije reprezentativke prezimenjakinje Osječanka Mirela Skoko

i Zagrepčanka Suzana Skoko pogodile su olimpijsku kvotu koja će ih godinu kasnije odvesti na Olimpijske igre u Barcelonu.

U gotovo nemogućim uvjetima, kada se vjetar poigravao metama i seniorkama, dvije Zagrepčanke – Suzana Skoko i Jasminka Francki, popele su se na postolje, a u finalu malog trostava pucala je i Gordana Milanović.

Suzanin put u najboljih osam bio je pravi triler. Panika je nastala u posljednjem klečećem stavu kad je došla u vremenski škripac. Da bi uštedjela na vremenu, odnosno da ne bi morala pritiskati automat, za četiri metka iskoristila je samo dvije mete. Računala je da ima još šest i pol minuta do kraja. Ali suci su objavili posljednjih pet. Požurila je, a posljednji metak je otišao u osam. U finale je ušla kao treća. Poslije drugog hica popela se na drugo i zadržala ga do kraja. Osim srebra, uhvatila je, što je bilo još važnije, olimpijsku kvotu.

Jasminka Francki osnovni meč završila je na petom mjestu. U dodatnih deset hitaca, pogodila je broncu.

Onda se otišlo na Mediteranske igre u Atenu (od 28. lipnja do 12. srpnja). Zbog demonstracije sile i tenkova koji su *šetali* njihovim dijelom zemlje, Slovenci i njihov najbolji strijelac Rajmond Debevec napustili su Grčku. Suzana Skoko, u izvrsnoj formi i sigurne ruke, u desetom je hicu finala zračnom puškom pogodila svoje prvo mediteransko zlato. Roman Špirelja je bio osmi u gađanju MK puškom brza paljba.

Još jednom, posljednji puta zajedno, reprezentativci Jugoslavije otputovali su u Italiju na Prvenstvo Europe u gađanju MK oružjem. Prvo ime Bologne bila je debitantica, Zagrepčanka Jasminka Francki. U svoj se grad vratila s dvije medalje i – olimpijskom kvotom. A kako očito ne može bez uzbuđenja, i njen je premijerni nastup bio iznimno stresan.

Olimpijski meč (MK puška 60 ležeći) otpucala je za ekspresnih 45 minuta. Ali, u jednoj meti su joj pronađena dva pogotka – centar i šestica. Trener Franjo Štiglić je cijelo vrijeme meča bio iza nje, pratio je svaki hitac i znao je da je posljednju seriju završila s maksimalnih 100 krugova.

– *Netko je opalio u moju metu. Nisam imala ni jedan sumnjivi pogodak, serija je bila čista* – objašnjavala je Jasminka. Borba izvan vatrene linije potrajala je pet sati. Suci su je kaznili s dva kruga u prvoj seriji, no rezultat je ipak bio dovoljan za srebro.

Odličnu formu potvrdila je i u drugoj disciplini. U malom trostavu (MK puška 3x20) sanjala je finale. Ali pogodila je državni rekord (578), ponovila ga i u finalu (672,2) i četvrti rezultat pretvorila u broncu. Vratilo joj se na najbolji mogući način – s olimpijskom kvotom.

Mediterranska prvakinja Suzana Skoko potvrdila je raskošni talent broncom u malom trostavu, a treći su momčadski bili i Saša i Roman Špirelja, te Ljubo Dabetić u brzom gađanju. Naš reprezentativac u *trapu* Željko Vadić osvojio je sedmo mjesto.

Prvi puta 1991. godine Zagreb i Hrvatska imali su predstavnika na jednom Svjetskom prvenstvu u samostrelu *match*. Suzana Cimbala, koja je pionirske korake u toj disciplini svladavala uz slovenskog reprezentativca Rajmonda Debeveca, nastupila je u švicarskom Willu i s 384 kruga zauzela 4. mjesto.

1992. S posuđenom cijevi do srebra i bronce

Jugoslavija je definitivno prestala postojati. Hrvatska je krenula svojim putem, a 15. siječnja 1992. godine je i službeno priznata. Samo sedam dana kasnije hrvatski strijelci pod svojom su zastavom nastupili na jakom međunarodnom turniru u Münchenu. Sve su mogli, jer su gađali srcem. Domoljubni naboj je bio jak, reprezentaciju su izborili i oni koji su o njoj još jučer mogli samo sanjati.

Zagrebački su juniori osvojili hrpu medalja. Prvi dan u glavnom gradu Bavorske pobjedom su okončali Višnjica Dukši i Goran Šokec u gađanju puškom, dok je Saša Špirelja bio treći u pištolju. Drugoga dana imali su tri treća mjesta: Suzana Cimbala, Goran Šokec i Saša Špirelja. U Zagreb se s ukupnom pobjedom vratio Goran Šokec, Suzana Cimbala je bila ukupno druga, a Višnjica Dukši i Saša Špirelja treći.

Krajem veljače naši su strijelci nastupili na Prvenstvu Europe u Budimpešti u jakoj konkurenciji 428 natjecatelja. U 15 izlazaka na vatrenu liniju dva su puta bili vrlo blizu postolju. Bez medalje su ostali isključivo zato što su je previše željeli.

Mjesec dana kasnije bili su na međunarodnom turniru u Dortmundu. No, nije moglo bez peripetija. U Hrvatskoj je vladao embargo na uvoz oružja pa su naši reprezentativci vraćeni s austrijske granice. Vratili su se u Ljubljanu, rastavili oružje, uzeli samo kundake i okidače, i s danom zakašnjenja stigli u Njemačku. A da bi mogli nastupiti, posudili su cijevi

od domaćina. Isplatilo se. Biserka Vrbek je u malom trostavu osvojila broncu, a u olimpijskom meču je s 595 krugova zlato izgubila na posljednju seriju.

Nakon priznanja samostalne Hrvatske, stižu i streljačka priznanja. Hrvatska 26. travnja postaje punopravni član Međunarodne streljačke športske federacije (International Shooting Sport Federation, ISSF) i Europske streljačke konfederacije (European Shooting Confederation, CSF). Bila je to godina olimpijskih snova. Predolimpijski turnir u Barceloni za Suzanu Skoko, Jasminku Francki i Željka Vadića bio je dobar test, a Osječanka Mirela Skoko u pištolju je imala prvi rezultat u osnovnom meču i na kraju bila treća.

Napokon je došao i taj dan. Hrvatska se upisala u povijest olimpijskih igara. U domovini nas je tresla trema, a ona je drmala i naše olimpijce. Brojili su dane do odlaska u Barcelonu, tisuće sati provodili na vatrenoj liniji, ispucali tisuće metaka. Ali, srca su ludo udarala, oružje je postalo teško... Jasminka Francki puškom je pogodila 390 krugova i osvojila petnaesto mjesto. Dvije godine mlađa Suzana Skoko imala je dva kruga manje i njen se san rasplinuo na 23. poziciji. U disciplini *trapa* Željko Vadić je pogodio 139 *golubova* i na kraju bio 33. Osječanka Mirela Skoko imala je najbolje finalno gađanje u športskom pištolju, ali preveliki je bio zaostatak iz osnovnog meča. Bila je prva do postolja.

Olimpijsku godinu obilježile su i brojne domaće priredbe i međunarodni turniri na kojima su zapažene rezultate imali i zagrebački strijelci.

I u samostrelu je došlo vrijeme za pobjede. Suzana Cimbal, još uvijek jedina reprezentativka u samostrelu *match*, te je godine nanizala lijepe rezultate. Na Eurokupu u austrijskom St. Veitu s 388 krugova slavila je pobjedu. Osvojila je prvo mjesto i na međunarodnom natjecanju u švicarskom Frunfeldu, ali u juniorskoj konkurenciji, a na turniru u Berlinu (Njemačka) *pogodila* je drugo mjesto.

1993. Europske prvakinja u *olimpijskom meču*

Teško da će se ikada više u hrvatskoj streljačkoj povijesti ponoviti takva godina. U Brnu (Češka) na Europskom prvenstvu u gađanju zračnim i MK oružjem, u društvu rekordnog broja strijelaca iz 43 države, dogodila nam se prava berba medalja. A sve je krenulo već prvoga dana kada su dvije Zagrepčanke – Biserka Vrbek i Jasminka Francki – potpomognute Solinjankom Vesnom Vitez za nešto više od sat vremena otpucale svoj *olimpijski meč* (MK

puška 60 ležeći). Dugo, predugo je trajalo zbrajanje krugova. No, kada su na velikoj ploči nakon više od dva sata ispisani rezultati, nitko se nije bunio. Kako i bi? Naše su seniorke osvojile zlatnu medalju. Prvi puta otkako je Hrvatska samostalna, na najvišem jarbolu vijorila se naša zastava, a cijeli autodrom Kivalka ispunili su zvuci *Lijepo naše...* Tri seniorke, opet dvije Zagrepčanke – Suzana Skoko i Jasminka Francki – s novom Solinjankom Mladenkom Malenica udružile su znanje i u novom danu donijele novu radost. Osvojile su brončanu medalju u gađanju MK puškom 3x20, samo jedan krug dijelio ih je od srebra ruskih reprezentativki.

Srce je bilo puno, no, tu nije bio kraj. Koliko je streljaštvo zanimljiv šport, pokazala nam je Suzana Skoko. U finale zračne puške ušla je kao osma seniorka, iz njega je izašla kao viceprvakinja Europe. O da, i među osam je ušla na mala vrata. Imala je isti rezultat kao i jedna od najboljih streljačica, Bugarka Vesela Lečeva. Izbacila ju je iz igre na pretposljednju seriju. Još je trebalo otpucati deset metaka. Sa svakim se hicem penjala sve više, s posljednjim je uhvatila Bugarku Belčevu. Morale su raspucavati za srebro. Suzana Skoko je imala svoj dan. S Jasminkom Francki i Mladenkom Malenicom osvojila je i ekipnu broncu.

Ženski dio reprezentacije je obavio svoj posao. Na redu je bio muški. Ni on nije razočarao. Junior Saša Špirelja zračnim pištoljem je pogodio srebro. Do naslova euro-prvaka nedostajao mu je samo jedan krug. Devetnaestogodišnji Saša osvojio je još dvije, momčadske medalje: s godinu dana starijim bratom Romanom i klupskim kolegom Ljubomirom Dabetićem osvojio je treće mjesto u MK pištolju brzo gađanje, a treći je ponovno s Romanom i Ivicom Šakićem iz malinskog Dub-Haludova bio u zračnom pištolju. Osmo medalja u Brnu pripala je u zračnom pištolju osječkoj juniorci Snježani Konček.

Jedan od najboljih juniora koje je Zagreb dao sigurno je Goran Šokec. On je u Češkoj bio dva puta blizu: u *olimpijskom meču* i velikom trostavu nastup je okončao na četvrtom mjestu.

I 1993. postojao je cijeli niz domaćih nastupa. Ali Brno je sve potisnulo u drugi plan.

Još pod dojmom trijumfa u Brnu, naše su puškarice krajem kolovoza debitirale na Svjetskom prvenstvu u samostrelu *match*, održanom u francuskom Bully Les Minesu. Jasminka Francki osvojila je dvije bronce: pojedinačno i u društvu s klupskim kolegicama Suzanom Cimbal i Suzanom Skoko. Iskusna samostreljačarka Suzana Cimbal gađala je svojim

samostrelom, a Francki i Skoko medalju su osvojile s *oružjem* posuđenim od švicarskih reprezentativaca Gabriela Kunderta i Brune Weinzelera.

Krajem godine osnovana je prva samostrelska organizacija u nas: Prvo građansko samostrelsko društvo *Zagreb* (PGSD *Zagreb*).

1994. S pet krugova otišao san o medalji

Najvažnija priredba 1994. godine bilo je 46. svjetsko prvenstvo u Milanu (Italija), od 21. srpnja do 5. kolovoza, sa zastrašujućim brojem strijelaca. Bilo ih je više od dvije tisuće iz 82 države. Brno je još bilo u svim glavama, tamo je sve izgledalo tako jednostavno... No, Milano je bila jedna potpuno drukčija priča. Na trenutak se činilo, otvorit će se.

Europski doprvak Saša Špirelja stao je iza vatrene linije sa 115 seniora. Zračnim pištoljem pogodio je 578 krugova i bio jedanaesti. A da je u posljednjem hicu umjesto osmice pogodio centar ili devetku, bio bi u finalu. Možda bi se borio za medalju, sigurno bi imao kvotu koja bi ga odvela na Olimpijske igre u Atlantu 1996. Ovako, sve je otišlo u vjetar.

Utjeha je došla tek šestoga dana prvenstva. Juniorke su zračnom puškom ostvarile ekipnu broncu. S dvije Solinjanke – Marinom Borzić i Natalijom Gotovac – Zagrepčanka Suzana Cimbali je iz Italije donijela jedinu medalju.

Priliku za hvatanje olimpijske kvote 1994. je imala i Jasminka Francki. Na 1. natjecanju Svjetskog kupa u Fort Benningu (SAD) u gađanju MK puškom 3x20 pogodila je prvi rezultat i hrvatski rekord (583). Smiješilo joj se zlato i – Atlanta. Teret je bio težak, odgovornost prevelika. Ruka je zadrhtala i prvi je metak završio u osam. Još nije bilo sve izgubljeno. Do sljedećeg hica. S peticom se rastopio san o medalji, za lov na kvotu je još bilo vremena.

Dobrim je rezultatima izborila i finale Svjetskog kupa u Münchenu, gdje je u malom trostavu bila osma.

Godinu su ipak obilježili juniori. Na Europskom prvenstvu u gađanju zračnim oružjem u Strasbourgu (Francuska) od 2. do šestog ožujka, pištoljašica Tamara Jambreč bila je članica srebrne ekipe koja je s 1112 krugova ostvarila i juniorski rekord Hrvatske (ostale dvije, –

Solinjanka Irena Božić i Osječanka Snježana Konček), a na svom prvenstvu staroga kontinenta u Wroclawu (Poljska) od 29. kolovoza do 4. rujna, došli su do dvije medalje.

Ekipa juniorki (*mladostašica* Suzana Cimbali, te Marina Borzić i Ana Nazor iz *Dalmacijacementa*) u malom trostavu do zlata je došla na posljednju seriju iako su imale isti rezultat kao i Nijemice, ali su u istom sastavu baš na posljednju seriju bez medalje ostale u *olimpijskom meču* (MK puška 60 ležeći).

Saša Špirelja osvojio je drugo juniorsko srebro. Doprvak Europe postao je u brzom gađanju.

Na prvenstvima Hrvatske slavili su Goran Šokec, Biserka Vrbek, Suzana Skoko, Dragutin Vrbek, Saša Špirelja, a na vrata reprezentacije počeli su kucati i mlađi strijelci, koji su još uvijek pucali serijskim oružjem, ali su usporedo počeli trenirati i međunarodni program.

Naše su reprezentativke nastavljale skupljati medalje i u samostrelu. Na Europskom prvenstvu u *matchu* (St. Veit/Glan, od 25. rujna do 2. listopada) *Mladostašice* Suzana Skoko i Suzana Cimbali s članicom *Končar-Zagreba 1786* Jasminkom Francki postaju prvakinje staroga kontinenta s europskim rekordom (1158). U prednatjecanju Grand Prixu St. Veita, Suzana Cimbali bila je druga, a srebro je osvojila i u konkurenciji juniorki na *Eurocupu* u St. Veitu s maksimalnih 100 krugova u finalnom gađanju.

Te godine prvi puta imamo reprezentaciju i u *fieldu*. Na Svjetskom prvenstvu u Wiesbadenu (Njemačka), od 18. do 24. srpnja, tri članice PGSD *Zagreb* – Branka Pereglin, Sanja Komar i Gorana Stojnić – *pogađaju* ekipno srebro. Najbolji pojedinačni plasman, četvrto mjesto, postiže Branka Pereglin. Treba li uopće reći da se gađalo posuđenim samostrelima? Do kraja godine ti su rabljeni samostreli otkupljeni, a samostrel ulazi u program financiranja Hrvatskoga streljačkog saveza i Hrvatskog olimpijskog odbora.

Nije naodmet ovdje reći da Međunarodni samostrelski savez (IAU) okuplja 56 nacionalnih samostrelskih saveza od kojih većina djeluje samostalno, u pojedinim zemljama neki su vezani uz streljački savez, a u Hrvatskoj – baš kao i u još nekoliko zemalja – samostrel je jedna od streljačkih disciplina sa svoja tri osnovna programa: *match* (stojeći i klečeći), *field* i *sporting*.

Streljaštvo kao najstariji šport i Streljački savez Zagreba čestitali su voljenom gradu rođendan organizacijom izvanredne priredbe *Zlatni pogodak* pod motom "900 grama zlata za 900 godina Zagreba". Pravo nastupa za 900 atraktivnih nagrada imali su natjecatelji od 9 do 99 godina, a naj-pogodak je sretnici Snježani Herman donio 900 grama zlata. Iza vatrene linije stalo je 4.366 natjecatelja, a od 22. kolovoza do 25. rujna ispaljeno je 39.500 hitaca.

1995. Juniorke donose srebro

Kao i svake godine i 1995. je počela međunarodnim turnirima u Rušama (Slovenija), Münchenu (Njemačka), Budimpešti (Mađarska) i tradicionalnim dvobojem reprezentacija Hrvatske i Slovenije koji je godinama za obje vrste posljednja provjera prije Prvenstva Europe u gađanju zračnim oružjem.

Sezonu su pobjedama u Rušama otvorili Saša Špirelja u pištolju i Jasminka Francki u gađanju puškom. U Njemačkoj je od zagrebačkih strijelaca najmirnije ruke bila Suzana Cimbal. Među juniorkama puškom pogodila je drugo mjesto, a iz Mađarske se vratila sa seniorskim srebrom i jednim šestim mjestom. Ponovo je bila najbolja zagrebačka reprezentativka.

Uvod u europsku smotru na koju je u finski Vantaa od 21. do 27. veljače došlo 570 strijelaca iz 43 države, bilo je Predsjedništvo Europske streljačke konfederacije. I za nas posebno draga odluka da će Zagreb dobiti organizaciju Europskog prvenstva.

Na vatrenoj liniji nije išlo tako dobro. Čast hrvatskog i zagrebačkog streljaštva opet su spasile, posljednjeg dana natjecanja – juniorke. Početkom godine naj-zagrebačka streljačica Suzana Cimbal s novim djevojkama iz radionice Siniše Viteza – Solinjankama Marinom Borzić i Danielom Burić – s rekordom Hrvatske (1169) izborila je srebro u ekipnoj konkurenciji.

Potom je došao red na natjecanja Svjetskog kupa. Zagrebački su strijelci nastupili u Havani (Kuba), Hirošimi (Japan), Seoulu (Južna Koreja), Münchenu (Njemačka) i Milanu (Italija), a finale Svjetskog kupa u Münchenu od 30. kolovoza do 4. rujna izborila je Jasminka Francki koja je u gađanju MK puškom 3x20 zauzela osmo mjesto. Havana je Jasminki Francki u gađanju zračnom puškom donijela peto mjesto, Suzana Skoko je u olimpijskom meču bila šesta, a u 3x10 – sedma.

Svoju priliku u Hirošimi definitivno je iskoristila Jasminka Francki. U finale zračnice ušla je s petim rezultatom (394). U dodatnih deset hitaca bila je izvanredna – pogodila je 103,0 krugova i osvojila treće mjesto s kojim je *pogodila* i olimpijsku kvotu.

U Koreji se istaknuo Saša Špirelja; u MK pištolju brzo gađanje bio je šesti sa 676,9 (582).

Na natjecanjima u Milanu i Münchenu nitko se posebno nije proslavio.

Pravi šok bilo je otkazivanje Prvenstva Europe u gađanju MK oružjem Zagrebu (od 26. srpnja do 5. kolovoza). Praktički je sve bilo spremno, i sigurnost je bila zajamčena, ali skup je prebačen u Zürich (Švicarska) od 24. rujna do 1. listopada. Ni naši strijelci nisu bili oduševljeni. Pokazali su to i rezultatima u Švicarskoj koji nisu bili za pamćenje.

U (pre)dugoj sezoni dvostruki prvak Hrvatske bio je Dragutin Vrbek (zračni i pištolj slobodnog izbora), Tamara Jambrek u športskom pištolju bila je najbolja i juniorka i seniorka, a *Končar Zagreb 1786* je ukupno (međunarodni program zračnog i MK oružja), u ženskoj i muškoj konkurenciji (seniori i juniori) osvojio čak jedanaest ekipnih zlata.

U samostrelu *field* počinje zlatno razdoblje. Na Europskom prvenstvu u portugalskom gradiću Aldeia das Acoteias (od 10. do 17. rujna), članica PGSD *Zagreb* Branka Pereglin osvaja svoje prvo zlato i postavlja dva svjetska rekorda. S klupskim kolegicama Sanjom Komar i Goranom Stojnić *pogađa* i ekipno srebro.

Prvi puta natječe se i momčad seniora i osvaja peto mjesto, a u njenom sastavu je i Zoran Lazić (PGSD *Zagreb*).

U švicarskom Näfelsu na 1. svjetskom kupu u *matchu* Jasminka Francki je peta, a na međunarodnom turniru u Berlinu Suzana Cimbali je ukupno treća (dva nastupa).

Zagrebačka streljačka društva *Končar Zagreb 1786*, *Mladost* i *Trnje* u program su stavili i gađanje samostrelom, a 1995. organizirano je u Velikoj Ostrni pokraj Dugog Sela i prvo Prvenstvo Hrvatske.

1996. Pištolj je postao težak

Nema športaša koji ne sanja olimpijske igre. Među četiri putnika za Atlantu bilo je i dvoje Zagrepčana: Suzana Skoko je iza sebe već imala Barcelonu, Roman Špirelja je bio debitant. Godine odricanja i tisuće ispaljenih hitaca za samo jedan nastup.

Jutro poslije svečanog otvorenja seniorke su se natjecale u gađanju zračnom puškom. Suzana Skoko je kao od šale pogađala više od 390 krugova, no u Atlanti definitivno nije imala svoj dan. S 389 krugova osvojila je skromno 25. mjesto u konkurenciji 49 natjecateljki. I Roman Špirelja nije pokazao svoju pravu vrijednost. Pištolj je odjednom postao tako težak. S 570 krugova našao se tek na 43. mjestu.

Popravni ispit za Suzanu Skoko je došao nekoliko dana kasnije. Ovoga puta bila je blizu finalu. U malom trostavu (MK puška 3x20) pogodila je 578 krugova i zauzela dvanaesto mjesto. Finale joj je pobjeglo u ležećem, u kojem je sigurno bilo još prostora – sa 192 kruga nije mogla računati na vrh. No sa samo tri kruga više ostvarila bi finale.

– Ležeći sam doista puno trenirala. Ne znam što mi se dogodilo. Imala sam visoke rezultate, a u ovom meču četiri su devetke mogle biti i centri – žalila je za još jednom propuštenom prigodom zagrebačka reprezentativka.

I Roman Špirelja imao je novu šansu. Istina, za meč u MK pištolju brza paljba se sabrao, pogodio dobar rezultat od 582 kruga i prve olimpijske igre napustio osvojivši šesnaesto mjesto.

Godina je ponovo bila epski duga. Natjecanje je smjenjivalo natjecanje, u obvezne domaće turnire, državna prvenstva u međunarodnom programu i gađanju serijskim oružjem ukomponirani su i inozemni nastupi: europska prvenstva u letećim metama, zračnom pa MK oružju, Svjetsko prvenstvo u samostrelu *field*, europski kupovi u *fieldu* i *matchu*, natjecanja Svjetskog kupa, Svjetske vojne igre...

Među najzapaženijim rezultatima bila je pobjeda Suzane Skoko na Svjetskom kupu u Münchenu (396) i šesto u finalu u Milanu u gađanju zračnom puškom te ekipna bronca debitantice Vlatke Pervan na juniorskom EP u Budimpešti (sa Solinjankama Irenom Božić i Maršom Samma).

Na Svjetskim vojnim igrama u Rimu (od 3. do 15. rujna) najbolji rezultat ostvarile su zagrebačke reprezentativke. Suzana Skoko, Biserka Vrbek i Jasminka Francki standard

puškom 3x20 na 50 m bile su ekipno pete, a standard puškom 60 ležeći na 50 metara osvojile su šesto mjesto. Pojedinačno su jedanaeste bile Suzana Skoko (3x20) i Biserka Vrbek (60 ležeći).

Novo poglavlje opet su ispisali samostreljari. Na Svjetskom prvenstvu u samostrelu *field* na Tajvanu, Zagreb je dobio organizaciju Svjetskog prvenstva u samostrelu *match* 1997. godine, a Suzana Cimbal je zapaženim rezultatima na međunarodnim turnirima potvrdila da je domaćinstvo došlo u prave ruke.

Međutim, na karti svijeta sve značajnije mjesto imali su natjecatelji u *fieldu*. Branka Pereglin, koja je počela gađati za *Dubravu 1094* osvojila je zlatnu medalju, a sa Zagrepčankama Sanjom Komar i Goranom Stojnić srebrnu u ekipnoj konkurenciji. Broncu je osvojio i junior Ivan Lazić.

U prednatjecanju Svjetskog prvenstva, na *Chung Jean Cupu* u svojim su kategorijama pobijedili Sanja Komar i Ivan Lazić, a Ivana Hižak je bila druga.

Bude se i natjecatelji u letećim metama. Stopama Željka Vađića krenuli su i juniori, koji su prvi značajniji uspjeh ostvarili na Europskom prvenstvu u Sipouu (Finska), osvojivši peto mjesto u ekipnoj konkurenciji.

1997. Svjetsko prvenstvo u samostalnoj Hrvatskoj
Zagreb domaćin 9. svjetskog prvenstva u samostrelu?

Otvorila se i 1997. godina. Puna nade, ambicija, natjecanja koja su se nizala kao i svih prethodnih godina. I ona je startala s međunarodnim turnirima u Rušama, Münchenu, tradicionalnim susretom reprezentacija Hrvatske i Slovenije, i nastupom u Budimpešti kao uvodu u još jedno Prvenstvo Europe u gađanju zračnim oružjem.

Nastup u Sloveniji pobjedama su obilježile Jasminka Francki i sastav seniorke u gađanju puškom prvoga dana, a ekipa pištoljašica slavila je oba dana, s tim da je prvi dan pojedinačno trijumfirala i Vlatka Pervan (375+97,3). Jasminka Francki ušla je u finale s najboljim rezultatom u *osnovnom meču* (394), a vodstvo je zadržala, odnosno pobjedu upisala i nakon novih deset hitaca (102,1). U finalu su bile i mladostašice Tanja Bubanović (treća s odličnih finalnih 102,5) i Suzana Cimbal (osma).

Na trodnevnoj priredbi u Münchenu nije bilo spektakularnih rezultata; najbolja seniorka Suzana Skoko s dva identična rezultata (393 kruga) bila je deveta i deseta, a juniorka Ivančica Ljubek, također iz puške trećeg je dana pogodila četvrti rezultat (391).

Na dvoboju u Bjelovaru, reprezentacija Hrvatske bila je još jednom uvjerljiva. Naši su slovenske vršnjake pobijedili 7:1, a u taj uspjeh ugradio je pobjedu Saša Špirelja s 575 krugova i Roman Špirelja i Tamara Jambrek osvajanjem drugih mjesta.

Na smotri starog kontinenta u Varšavi (od 24. veljače do 2. ožujka) još jednom smo bili samo prolaznici. Istina, Solinjanka Irena Božić osvojila je broncu u zračnom pištolju za juniorke, sve ostalo je bilo za zaborav.

Svjetski kup u Münchenu treba registrirati samo kao još jedan nastup, dok nam je onaj u Milanu ipak donio dosta radosti. Roman Špirelja je pobijedio u brzom gađanju pištoljem, ostvario je izvrstan 591 krug u osnovnom meču i finalnih 101,6 krugova, a na pobjedničko postolje se popela i Suzana Skoko. Zračnom puškom *pogodila* je treće mjesto (396+100,5). Finale su izborile i puškarica Jasminka Francki (osma) i pištoljašica Tamara Jambrek (peta).

Na turniru streljačkih nada u Plzenu, naši mladi strijelci trebali su najaviti i Prvenstvo Europe u MK oružju koje se od 23. lipnja do 1. srpnja organiziralo u Finskoj. Optimistički plasman ostvarila je Vlatka Pervan pobjedom u športskom pištolju 30+30 s 572 kruga u osnovnom dijelu. Dosta izjednačenim rezultatima visoko su bili i juniori i juniorke na puški (treći), ali kad se došlo u Kouvolu od uspjeha nije ostalo ni 'u'. Na sreću, bila je raspoložena iskusna Suzana Skoko (*Končar Zagreb 1786*). U olimpijskom meču pogodila je 594 kruga i osvojila srebrnu medalju te tako spasila europsku sezonu.

I u uzvratnoj utakmici reprezentacija u Ljubljani (zračno oružje), ponovno je Hrvatska slavila 7:1, a ekipnom uspjehu pojedinačnim pobjedama pridonijeli su i pištoljaši Saša Špirelja i Tamara Jambrek, te juniorke Tanja Bubanović (puška) i Vlatka Pervan (pištolj).

Streljačku riznicu sve su više punili naši reprezentativci u samostrelu. U povijest zagrebačkog streljaštva upisan je Zagreb kao domaćin 9. Svjetskog prvenstva. To je natjecanje bilo i prvo svjetsko seniorsko prvenstvo organizirano u samostalnoj Hrvatskoj. Nastupilo je 95 natjecatelja iz 17 zemalja, a Hrvatska je imala predstavnike u sve tri discipline. Seniorke Suzana Cimbali, Jasminka Francki i Suzana Skoko u glavnom gradu

Hrvatske postaju viceprvakinje Europe, a dvije brončane medalje osvajaju juniori ekipno (Tanja Bubanović, Ivančica Ljubek i Dragutin Turk) i pojedinačno (Dragutin Turk). Suzana Skoko je sve do posljednjeg hica u rukama imala treće mjesto; loš deseti pogodak bacio ju je na osmu poziciju.

Europsko prvenstvo u *fieldu* u portugalskoj Troi donijelo nam je još četiri medalje. Naravno, Branka Peregrin je obranila zlato i pogodila tri nova svjetska rekorda, a u ekipnim uspjesima – srebru seniorke i bronci seniora i juniora – sudjelovali su i zagrebački reprezentativci (seniorke Sanja Komar i Gorana Stojnić, senior Ivan Lazić, juniori Ivana Hižak i Zoran Lazić).

Na *Eurocupu* u njemačkom Ennigerlohu naša reprezentacija, za koju je osim Branka i Branke Peregrin i Milenka Šaška nastupio i Zagrepčanin Ivan Lazić, ostvaruje pobjedu i nanosi prvi poraz na tom natjecanju njemačkoj vrsti.

Na Europskom prvenstvu u Estoniji (Talilin) osmim mjesto u pojedinačnoj konkurenciji, junior Kristijan Kancelar (*Končar Zagreb 1786*) otvara stranicu uspjeha i u *trapu*.

1998. Vlatka Pervan svjetska prvakinja

Kad bismo tražili najvažniji događaj za zagrebačko streljaštvo u 1998. godini, onda bi to sigurno bio naslov svjetske juniorske prvakinje u športskom pištolju 30+30 Vlatke Pervan (568), ostvaren u Barceloni (17–29. srpnja). Pomalo je već postalo frustrirajuće odlaženje na natjecanja i uspjesi koji su stizali na kapaljku. Na međunarodnim turnirima još se i dogodio koji veći uspjeh, vrhunskih rezultata bilo je i na natjecanjima Svjetskog kupa, ali na kontinentalnom ili svjetskom prvenstvu naši su plasmani u drugom dijelu poretka sve više postajali praksa. Svijet se mogao pohvaliti boljim uvjetima i kvalitetnijom municijom, većim brojem priprema i s više novca, no i uz sve objektivne okolnosti, teško se bilo miriti s neuspjesima. Stoga je zlato Vlatke Pervan bilo svjetlo koje se pojavilo na kraju tunela.

Vrijedno zapisa te je godine bilo i drugo mjesto Romana Špirelje na Svjetskom kupu u Buenos Airesu (Argentina) i njegovo treće mjesto u brzom gađanju u Wiesbadenu (Njemačka), zatim dva srebra Suzane Skoko (394 i 395) iz Ruša (Slovenija) *pogođena* zračnom puškom početkom godine te pobjeda Tamare Jambrek u pištolju (382+96,8),

uobičajeni trijumfi u susretima sa Slovincima, pobjede Vlatke Pervan u obje pištoljaške discipline na turniru u Dortmundu.

U finalu Svjetskog kupa u Zürichu (Švicarska) nastupila su u brzom gađanju pištoljem braća Špirelja, a Roman je ušao među prvih osam i na kraju bio osmi (587+96.7).

Prvenstvo Europe u gađanju zračnim oružjem u Tallinu (Estonija, od 9. do 15. ožujka) bilo je još samo jedno natjecanje, a isto tako prošlo je i Prvenstvo Europe u MK oružju u Kopenhagenu (Danska, od 30. kolovoza do 6. rujna), iako je i tu najbliža uspjehu bila Vlatka Pervan. U športskom pištolju osvojila je četvrto mjesto, a rezultat u *osnovnom meču* bio je čak za dva kruga bolji nego kad je osvojila svjetsko zlato.

Zbog Svjetskog prvenstva u Barceloni u MK i zračnom oružju, naše seniorke u samostrelu *match* nisu mogle u Frankfurt na Prvenstvo starog kontinenta pa tako nisu branile ekipno zlato iz 1994, no zato su Europom i svijetom vladali naši reprezentativci u samostrelu *field*. Na Svjetskom prvenstvu u Velenceu, južno od Budimpešte, osvojili su čak pet medalja. Bivša zagrebašica Branka Pereglin obranila je naslov svjetske prvakinja, a sa Zagrepčankama Sanjom Komar i Goranom Stojnić koja se u Mađarskoj oprostila od reprezentacije, prvi puta je zaradila i ekipno zlato. Do tada nepobjedive Nijemice bile su slabije za samo jedan krug. Prvu pojedinačnu medalju – broncu – *pogodila* je i Sanja Komar, stalna članica najboljeg ženskog sastava.

Juniorka Ivana Hižak je najboljim finalnim gađanjem s petog mjesta došla na treće i iza sebe potisnula do tada aktualnu svjetsku i europsku prvakinja Nijemicu Innu Schmidt, a svoj je pojedinačni rezultat ugradila i u ekipnu broncu.

Momčad seniora za koju je nastupio Ivan Lazić, ponovo je bila četvrta.

Naši juniori u letećim metama – disciplina *trap*, ostvarili su svoj najveći uspjeh. Na istom Svjetskom prvenstvu na kojem nas je obradovala Vlatka Pervan, oni su osvojili ekipno srebro. U srebrnoj momčadi u Barceloni bio je i Tomislav Petravić, član *Končar Zagreba 1786*, pojedinačno 11. na svijetu. Iskusni as Željko Vađić (*Turopolje*, Lukavac) u jakoj konkurenciji seniora pogodio je 117 *golubova* i osvojio 26. mjesto.

Kad bi se birala rezultatima na međunarodnoj sceni jedna od najsiromašnija godina, bar što se zračnog i MK oružja tiče, za visok plasman konkurirala bi upravo 1999.

Prvenstvo Europe u zračnom oružju u nizozemskom Arnhemu (od 1. do 6. ožujka) proteklo je bez ijednog našeg penjanja na postolje, a samo je Vlatka Pervan pucala finale pištolja i bila osma. Na smotri u gađanju MK oružjem ponovo smo imali slični (ne)uspjeh. I ovoga puta Vlatka Pervan je jedina bila među prvih osam. Športskim pištoljem *pogodila* je šesto mjesto (573+97,0) pa je Zadranku ?? Vlakić i Solinjanku Miru Marović povukla do ekipnog četvrtog mjesta.

Natjecanja Svjetskog kupa u Seoulu, Münchenu, Milanu i u Atlanti prohujala su bez ijednog našeg ulaska u finala, a samo pojedinačni bljeskovi ostvareni su na međunarodnim turnirima.

Međutim, i 1999. je bila važna godina. Zagreb je od 6. do 15. kolovoza organizirao Druge svjetske vojne igre, koje su okupile šest stotina sudionika iz 47 zemalja. Za tu su prigodu uređene i opremljene streljane, domaćin je dobio brojne pohvale, hrvatska reprezentacija sastavljena od strijelaca djelatnog sastava te ročnika i pričuvnika Hrvatske vojske, ostvarila je četrnaest rekorda, a na postolje se popela Vlatka Pervan. Svjetska juniorska prvakinja u svojoj zlatnoj disciplini, športskom pištolju 30+30, *pogodila* je brončanu medalju s odlična 582 kruga.

Drugo veliko priznanje ostvareno je u samostrelu za koji je to bila jedna od najuspješnijih godina. Osim novih sedam medalja, vrijedan zlata bio je i izbor Pere Stojnića za predsjednika Međunarodne samostrelske unije (IAU). On je za prvog čovjeka izabran 8. kolovoza na Skupštini IAU-a u austrijskom St. Veitu, a dobio je povjerenje čak 29 članova Skupštine. Njegov protukandidat, Antony Bradbury iz Velike Britanije dobio je 10 glasova.

Na 10. svjetskom prvenstvu u samostrelu *match* Suzana Cimbal, reprezentativka s najdužim stažem u toj disciplini u nas, postigla je najveći pojedinačni uspjeh. U dramatičnom finalu osvojila je drugo mjesto s 392 kruga iz osnovnog i 97 iz finalnog meča.

Reprezentativci u samostrelu *field* nastupili su na Europskom prvenstvu u Ivanić-Gradu (od 27. kolovoza do 5. rujna) u gotovo nemogućim uvjetima – po kiši i jakom vjetru. No i po takvom vremenu naši su osvojili šest medalja. Branka Peregrin je treći put za redom

potvrdila titulu europske prvakinja, Sanja Komar je osvojila srebro, a Ivana Hižak četvrto mjesto. Zajedno su prvi puta postale europske prvakinja sa svjetskim rekordom, a seniori, za koje su nastupili i Zagrepčani Ivan Lazić i Zoran Borozan, osvajanjem drugog mjesta ostvarili su najveći uspjeh. I juniori su bili uspješni: Goran Belobrajdić iz zagrebačkog *Trnja*, Nikolina Krivanek koja je počela gađati za PGSD *Zagreb* i Ivana Požgaj (*Dubrava 1094*) bili su drugi, a Krivanek pojedinačno treća.

Na Svjetskom kupu u Lonatu (Italija), Željko Vačić je u trapu osvojio jedanaesto mjesto (116), a na Svjetskom prvenstvu u finskom Tampereu (od 1. do 12. srpnja) Marko Germin (*Končar Zagreb 1786*) je sa 117 meta bio devetnaesti.

2000. Na Prvenstvu Hrvatske sedamnaest pobjeda Zagrepčana

Čini se da su netragom nestali sjajni rezultati naših strijelaca na velikim priredbama. Prvenstvo Europe u gađanju zračnim oružjem u Münchenu (od 29. veljače do 6. ožujka) nije nam donijelo nijedan vredniji rezultat i plasman.

Ni juniori na svom skupu starog kontinenta u gađanju MK oružjem u Plzenu (od 31. srpnja do 6. kolovoza) nisu ništa napravili.

Zagrebački strijelci ponovo su *prošarali* svijetom nastupajući na brojnim natjecanjima Svjetskog kupa. Potegnuli su i do Sydneya, koji je osim za Romana Špirelju, koji je bio osmi u brzom gađanju, bio skupi izlet. U Milanu su ponovo bili na marginama, u Münchenu je zadovoljila samo Suzana Skoko (deveta u 3x20 s 578 krugova. U Atlanti je bio samo Saša Špirelja i u brzom paljbi bio osmi sa solidnih 584+101,2.

Da ipak nisu zaboravili pucati, Zagrepčani su dokazali na manje važnim međunarodnim ogledima, tako je drugog dana natjecanja u Rušama (Slovenija) *Končarevka* Suzana Skoko iz zračne puške u osnovnom meču imala izvanrednih 398 krugova i s finalnih 103,7 uvjerljivo trijumfirala. Nije bila loša ni njena imenjakinja *mladostašica* Suzana Cimbalić (sedma s 393+102,5).

I Vlatka Pervan je na početku sezone pištoljem *pogodila* drugo mjesto s 378 krugova u osnovnom dijelu.

Na turniru u Dortmundu u brznoj paljbi je pobijedio Saša Špirelja s vrijednih 389 krugova, a Tamara Jambrek je športskim pištoljem *ulovila* drugo mjesto (577).

Na Prvenstvu Hrvatske u MK oružju i VK pištolju u Stobreču, Zagrepčani su upisali čak sedamnaest pobjeda. No, svi ti rezultati su nam bili slaba utjeha. Trebalo ih je ostvariti na pravom mjestu i u pravo vrijeme, kada bi imali veću vrijednost i težinu.

Natjecanja u samostrelu *match* pomalo su otišla u drugi plan. Na Europskom prvenstvu u švicarskom Degersheimu (od 5. do 9. listopada) nastupile su Suzana Cimbali i Suzana Skoko. Suzani Cimbali je 391 krug u finalu donio treće mjesto na vatrenoj liniji, a Suzana Skoko je imala krug manje, pa je krenula s pete pozicije. Sve su finalistice bile smještene u tri kruga, borba je bila tijesna, ali Hrvatska je ovoga puta ostala bez odličja. Da se Zagrepčankama priključio još netko, iz Švicarske bi se vratile s ekipnom medaljom. Ovako, ostale su praznih ruku.

No, zato su reprezentativci u *fieldu* sa Svjetskog prvenstva koje se od 9. do 16. siječnja održavalo u Hamiltonu (Novi Zeland) donijeli rekordni broj medalja – čak osam. Seniorke su ostvarile stopostotni uspjeh: ekipno zlato s dva svjetska rekorda, i sve su stajale na postolju najboljih. Ivana Hižak je u prvom nastupu za seniorke na svjetskim prvenstvima zlatnu medalju uljepšala i s tri svjetska rekorda. Branka Pereglin je bila druga, Sanja Komar je osvojila još jednu broncu. Četiri seniora među kojima su bili Zagrepčani Zoran Borozan i Ivan Lazić postali su viceprvaci svijeta, a hrabrost da u momčad stave juniora, sigurno je potvrdila kvalitetu struke. Naime, Ivan Lazić je i pojedinačno bio drugi na svijetu. I juniori su dali svoj uobičajeni doprinos: Ivana Požgaj (*Dubrava 1094*), pojedinačno treća, sa zagrebačkim reprezentativcima Goranom Belobrajdićem (*Trnje*) i Nikolinom Krivanek (*Zagreb*) popela se na drugo mjesto postolja.

Zlatnim slovima u povijest letećih meta upisao se 2000. godine na Prvenstvu Europe u Montecatiniju (Italija, od 3. do 9. srpnja) junior Josip Glasnović (*Turopolje, Lukavec*) u *trapu* (123+40). Dobre plasmane *trapaši* su ostvarili već krajem svibnja, kada je na Grand Prixu Brna (Češka) Marko Germin bio deveti, a Kristijan Kancelar (oba *Končar Zagreb 1786*) jedanaesti. Junior Saša Sedmak (*Končar Zagreb 1786*) bio je četvrti pojedinačno i s ekipom treći.

2001. Svjetski rekord Tanje Bubanović

Glavni streljački događaj 2001. bilo je 28. europsko prvenstvo u MK oružju čiji je domaćin od 23. srpnja do 5. kolovoza bio Zagreb. Kako smo bili kod kuće, praktički smo nastupili u svim disciplinama i imali 63 pojedinačna i 21 ekipni nastup. A jesmo li imali uspjeha? Objektivno, o nekim posebnim dometima ne možemo govoriti, ali medalje su ipak medalje, bez obzira u kojoj su disciplini osvojene. Međutim, sigurno nije vraćeno ono što je u naše reprezentativce uloženo.

Konkurencija u malom trostavu na 300 metara za žene nije bila posebno jaka. Udružene u ekipu Suzana Skoko, Jasminka Francki (obje *Končar Zagreb 1786*) i *Mladostašica* Suzana Cimbal *pogodile* su drugo mjesto, a Skoko je pojedinačno bila peta. Drugo srebro pripalo je našim odličnim juniorima u *trapu*.

Na Prvenstvu Europe u zračnom oružju u Pontevedri (od 12. do 18. ožujka) nastupilo je petero Zagrepčana. Na prvi pogled nisu pucali loše, ali još jednom su se uvjerali kako je svijet napravio još koji korak naprijed. Tako je 391 krug pogođen puškom Suzani Skoko donio tek šesnaesto mjesto, a Vlatka Pervan je sa 375 krugova u pištolju bila tek dvadeset treća.

Strijelci su odrađivali međunarodne turnire s većim ili manjim uspjehom. Bili su na natjecanjima Svjetskog kupa u Milanu i Münchenu (Saša Špirelja je u Italiji u brzom gađanju bio šesti 587+95,6), no značajnijih rezultata nije bilo.

Mladostašica Tanja Bubanović na Eurokupu u Innsbrucku (Austrija, od 24. do 27. svibnja) postavila je juniorski svjetski rekord, postajući nova zvijezda samostrela *match* na 10 metara (395+97). Nažalost, rezultat nije ponovila na Svjetskom prvenstvu u švicarskom Horgenu (od 7. do 11. srpnja). Pogodila je osam krugova manje u *osnovnom meču* i osvojila peto mjesto.

U samostrelu *field* sve bi osim nove berbe medalja bilo prvorazredno iznenađenje. Fantastičnim rezultatima reprezentativci su nastavili i na Europskom prvenstvu u Otrokovicama (od 5. do 11. kolovoza). U Češkoj je bila prava poplava svjetskih rekorda, od moguća 24, pala su 23. Sama Branka Pereglin je osvojivši još jedan naslov srušila šest, a sa Sanjom Komar i Nikolinom Krivanek u ekipi i sedmi, obranivši tako naslov europskih prvakinja. Nikolina Krivanek je u prvom nastupu u seniorskoj konkurenciji osvojila broncu.

Čak tri medalje *srušili* su juniori u *trapu* na Svjetskom prvenstvu u Kairu (Egipat, od 24. travnja do 9. svibnja). S dva odličja vratio se Anton Glasnović (*G.A.J. Zagreb*). U *parnom trapu* je bio drugi, u *trapu* treći, a s bratom Josipom i Giovannijem Cernogorzem iz istarskog Novigrada vratio se s momčadskim srebrom. Nešto kasnije, u Zagrebu je srebrni trio uzeo i euro-broncu u *parnom trapu*.

2002. Medalje juniora u *trapu*

Okosnica najbolje hrvatske vrste u kojoj su velikim dijelom bili zastupljeni i zagrebački strijelci, bili su stariji, iskusniji reprezentativci. Sastav je i pomlađivan, ali od uspjeha iz devedesetih ostalo je jako malo. Stariji su se sve teže nosili s pojačanom konkurencijom, mladima je još uvijek nedostajalo iskustva. Vjerojatno su jednim dijelom na njihove (ne)uspjehe utjecali i uvjeti, ali počesto im ni sreća nije bila previše sklona.

S Prvenstva Europe u gađanju zračnim oružjem u Thessaloniki (Grčka, od 19. do 23. ožujka), Osječanka Mirela Skoko Čelić donijela je srebro u zračnom pištolju i olimpijsku kvotu, Riječanka Snježana Pejčić broncu iz zračne puške, a najbolji Zagrepčani bili su junior Renato Horvat (*Kustošija, Zagreb*) koji je iz puške *pogodio* 21. mjesto te pištoljašica Vlatka Pervan sa 21. rezultatom.

Na Svjetskom prvenstvu u Finskoj (Lahti, od 2. do 16. srpnja) imali smo samo jedno finale, a najbolji zagrebački strijelac bila je Jasminka Francki, deseta u malom trostavu (MK puška 3x20).

U Thaon-les-Vosgesu (Francuska) od 16. do 22. rujna trebalo se održati Europsko prvenstvo u samostrelu *match*, ali je to natjecanje pretvoreno u međunarodni turnir. Naime, iako u francuskom gradiću nisu nastupile Zagrepčanke Tanja Bubanović, Suzana Cimbal i Suzana Skoko, koje su imale normu, važnu ulogu odigrao je Pero Stojnić, predsjednik Međunarodne svjetske unije, prekinuvši natjecanje i napustivši ga, jer se organizator nije pridržavao pravila IAU-a, odnosno, predvidio je nastup četiri seniora u ekipi, umjesto tri.

Pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, u Ivanić Gradu je od 28. lipnja do 7. srpnja održano Svjetsko prvenstvo u gađanju *field* samostrelom. Naši su reprezentativci prvi puta imali prigodu boriti se za svjetske medalje na domaćem terenu. I naravno, nisu razočarali. Dapače! Seniorke Nikolina Krivanek, Branka

Pereglin i Sanja Komar treći puta su osvojile naslov svjetskih prvakinja. Za taj podvig Hrvatski olimpijski odbor proglasio ih je i najboljom ekipom godine. Branka Pereglin je vratila naslov najbolje pojedinke, a seniori, za koje je nastupio i Zagrepčanin Goran Belobrajdić, obranili su srebrnu medalju s Novog Zelanda. Naravno, i juniori su uzeli svoje: ekipno drugo i pojedinačno treće mjesto.

Da su u svjetskom vrhu, naši su juniori u *trapu* potvrdili i na Europskom prvenstvu u Lonatu (Italija, od 24. do 30. svibnja). Osvojili su dva momčadska srebra – u *trapu* i u *parnom trapu*, a pojedinačno najuspješniji bio je Josip Glasnović, četvrti u *parnom trapu*. Sigurno je da bi se sa zapaženim rezultatima vratili i sa Svjetskog prvenstva iz Lahtija (Finska, od 2. do 16. srpnja), ali naši najbolji natjecatelji, braća Glasnović, u posljednji su trenutak otkazali nastup. Razlog? Jedni govore o strahu od leta avionom, drugi o mnogo prozaičnijim razlozima. U svakom slučaju – šteta.

2003. Roman Špirelja – treći na Svjetskom kupu

Kao dokazani organizator velikih streljačkih priredbi, Zagreb je u predolimpijskoj godini u kojoj su se grčevito hvatale posljednje kvote, od 2. do 6. lipnja bio domaćin još jednom Svjetskom kupu. Priliku je tako dobio i veliki broj naših strijelaca, ali nitko od njih, iako je bilo vrlo dobrih rezultata (konkurencija je bila iznimno jaka), nije se uspio plasirati među osam najboljih.

No, ono u čemu nije uspio na domaćoj streljani, Roman Špirelja je ostvario nekoliko dana kasnije na Svjetskom kupu u Münchenu. U pištolju brzo gađanje s odličnim rezultatom (590+98,1) osvojio je treće mjesto. U potrazi za olimpijskom kvotom koja bi ih odvela na Olimpijske igre u Atenu, braća Špirelja bili su i na Svjetskom kupu u Koreji. Od 1. do 7. srpnja nastupili su u Changwonu, gdje su pucali finale. Roman je bio četvrti, Saša peti.

Zagrepčani su ponovno imali uspješne nastupe na turnirima u Rušama (Vlatka Pervan treća), u Solinu (Ivan Hižak drugi iz zračne puške 591+101,5; Pervan druga iz pištolja sa 379+98,8), u Györu (Suzana Cimbal puškom 394), ali na prvenstvima Europe u malom kalibru (Plzeň, od 16. do 27. srpnja) i zračnom oružju (Göteborg, od 2. do 9. studenoga) bili su daleko ne samo od medalja, već i od finala.

Još jedno natjecanje u samostrelu *match* proteklo je bez naših predstavnika. Na Svjetsko prvenstvo u Belgiju (Zwevegem, od 9. do 14. rujna) trebale su ići Suzana Skoko i Suzana Cimbal, ali kako Skoko nije mogla putovati zbog posla, otkazan je i nastup naše druge reprezentativke. U Belgiji je, međutim bio Pero Stojnić zbog sjednice Izvršnog odbora IAU-a i Skupštine. Zbog obveza prema organizaciji Svjetskog prvenstva u Zagrebu, nije se kandidirao za novi mandat predsjednika, ali mu je aklamacijom dodijeljena doživotna funkcija veleposlanika IAU-a.

Krajem kolovoza, na Međunarodnom prvenstvu Hrvatske u Zagrebu pobjedom je slavila Suzana Skoko, a na Međunarodnom prvenstvu Slovenije Suzana Cimbal.

Na Prvom europskom prvenstvu u samostrelu *field* u dvorani (18 m) u belgijskom Kortrijkju naši su reprezentativci osvojili pet medalja, a u osvajanju ekipnog srebra seniorki, ponovo su sudjelovale Nikolina Krivanek i Sanja Komar. Sa svakog turnira ili Eurokupa na kojem su se natjecali 2003, naši su se reprezentativci vraćali makar s dvije medalje.

Za strijelce u *trapu*, 2003. je donijela mali predah. Na Prvenstvu Europe u Brnu (Češka, od 29. srpnja do 5. kolovoza) najbolje plasmane ostvarili su Glasnovići: Anton je bio deseti senior i sasvim blizu olimpijskoj kvoti, a Josip deseti junior. Međutim, ponovno nisu otputovali na Svjetsko prvenstvo u Larnacu (Cipar, od 10. do 17. rujna), iako im je tamo moralo biti mjesto.

2004. Drama Sanje Komar u finalu Svjetskog prvenstva

Još jedna godina donijela je nove izazove. Na Europskom prvenstvu u zračnom oružju (Győr, od 23. do 27. ožujka), najbolja zagrebačka reprezentativka bila je Sanja Kovacs (*Zrinjevac*). Ona je puškom pogodila 391 krug i zauzela dvanaesto mjesto.

Juniori su imali svoje Europsko prvenstvo u Münchenu od 21. do 25. srpnja. Ivana Adamić, mlada članica zagrebačkog *Trnja* u malom je trostavu s 565 krugova bila dvadeset treća.

Prošla je još jedna godina bez značajnijih dometa. Strijelci su putovali na turnire, sve su više preskakali natjecanja Svjetskog kupa. U klubovima se radilo i radi s djecom, no, rijetko tko iskoči i nametne se rezultatima kao što su svojevremeno znale Suzana Skoko, Jasminka Francki ili Biserka Vrbek.

U samostrelu *match* u 2004. godini nije održano ni jedno veliko natjecanje. Na Eurokupu u Innsbrucku (od 20. do 22. svibnja), Tanja Bubanović je u dva nastupa s 374 i 371 krugom bila četrnaesta.

No zato su opet briljirali reprezentativci u samostrelu *field*. Na Svjetskom prvenstvu u Otrokovicama (Češka, od 26. srpnja do 1. kolovoza) osvojili su čak sedam medalja. Svjetska prvakinja je opet, četvrti puta, bila Branka Peregrin, a na postolju su, kao i četiri godine prije stajale sve naše seniorke. Ekipno su drugoplasirane Nijemice ostavile čak 111 krugova iza sebe.

Za pravu dramu u pojedinačnom finalu tog natjecanja pobrinula se Sanja Komar, koja se s Nikolinom Krivanek borila za drugo mjesto. U sedmom hicu joj je otkazalo okidanje, nije uspjela opaliti sedmicu, pa joj je računani promašaj. Pokušavajući popraviti samostrel, dobila je strunom po prstima. Stisnula je zube, i zahvaljujući rezervnom samostrelu Branke Peregrin u posljednjim sekundama pogodila devet. No, u posljednja dva hica imala je pet i jedan. Srećom, i s takvim gađanjem imala je nakon meča tri kruga više od četvrtoplasirane Nijemice Braun.

Juniori su u Otrokovicama osvojili ekipno srebro i pojedinačno srebro i broncu.

U *trapu* je 2004. godina bila godina Kristijana Kancelara. Braća Glasnovići su dominirali na Prvenstvu Hrvatske i Kupu, ali apstinirali su od drugih nastupa, pa je Kancelar dočekaio svojih pet minuta. Dvije pobjede i jedno treće mjesto upisao je u Pragerskom, u Češkoj je bio četvrti...

2005. Moralo se otvoriti!

Bilo je samo pitanje dana kada će Anton ili Josip Glasnović napraviti veliku stvar. Datum 30. svibnja 2005. zapamtili su svi strijelci. A za Josipa Glasnovića je to sigurno bio dan koji će uvijek živjeti u njemu. Na Svjetskom prvenstvu u gađanju letećih meta, koje se održalo u talijanskome Lonatu, u vrlo jakoj konkurenciji 140 natjecatelja u disciplini *trap*, Josip Glasnović osvojio je brončanu medalju. U pet kvalifikacijskih serija pogodio je 120 glinenih *golubova*, samo pet manje od maksimuma, te tako izborio nastup u finalu. U finalnoj seriji pogodio je dvadeset jednog glinenog goluba, a kako je jednaki rezultat imao i Nijemac

Karsten Bindrich, morao je raspucavati za broncu. U dodatnoj seriji Glasnović je bio uspješniji, osvojio je treće mjesto, i donio nam prvu seniorsku medalju.

Ostala dva hrvatska strijelca zapela su u kvalifikacijama. Anton Glasnović i Kristijan Kancelar pogodili su 114 meta i osvojili 41. mjesto.

2006. Svjetsko prvenstvo za 220. rođendan

Sve godine ne mogu biti zlatne. Usponi i padovi normalni su u svakom sportu, kod svakog sportaša. No, i prije nego što zaključimo 2006. i bez obzira na ishod, upisat ćemo je zlatnim slovima u streljačku povijest.

Zašto?

Iz jednostavnog razloga – 2006. je godina u kojoj se slavi 220. rođendan streljaštva u Zagrebu, a kruna svih uspjeha i rezultata koje su godinama slagali zagrebački strijelci je 49. svjetsko prvenstvo čiji će Zagreb biti domaćin i organizator od 21. srpnja do 6. kolovoza.

Istina, vrlo je važno pružiti toplu dobrodošlicu svima koji će doći u glavni grad Hrvatske, još jednom potvrditi se kao izvrstan organizator, ali ništa manje važno nije ni napraviti neki dobar rezultat.

Na Prvenstvu starog kontinenta u gađanju zračnim oružjem početkom ožujka Bjelovarčanin Petar Gorša postao je juniorski prvak Europe, od njega se najviše očekuje i u Zagrebu, a u Moskvi su bile i dvije zagrebačke pištoljašice, juniorke Daria Grozdek i Kristina Vrbek. Daria je bila 45. s 556 krugova, a Kristina je pogodila 354 kruga, ali je diskvalificirana zbog okidanja. Naknadnom kontrolom utvrđen joj je kvar na pištolju.

Naši aduti za Zagreb su i braća Josip i Ante Glasnović, od kojih se očekuju dobri rezultati u *trapu*.

Kako je najveća streljačka smotra u našoj zemlji, priliku da se ogledaju sa svjetskom elitom pružit će se velikom broju strijelaca. Do reprezentativaca će se doći i na izbornim natjecanjima. Tako su na 2. izbornom u Solinu, 13. i 14. svibnja pozvani ostvarili odlične rezultate, a među njima su se istaknuli i Zagrepčani. U gađanju zračnom puškom Šebalj (Trnje) je pogodio 594 kruga, Sanja Kovacs iz Zrinjevca 394, *Mladostašica* Suzana Cimbalić

Špirelja 393. Suzana je u malom trostavu bila još bolja (580), a u *olimpijskom meču* s 586 krugova potvrdila da joj forma raste.

Nakon zajedničkih priprema, rezultati naših strijelaca, sigurno će biti još mnogo bolji. Iako se čini da kaskamo za svijetom, u Zagrebu nije nemoguće osvojiti i neku medalju. Pravi dan, trenutak inspiracije, domaća publika... Možda se nekome i otvori.

Na Svjetskom prvenstvu u Zagrebu očekuje se više od tri tisuće strijelaca iz stotinjak zemalja. Natjecanja će se u 54 discipline održavati na streljanama Vrapčanski potok (zračno, malokalibarsko i velikokalibarsko oružje) i Luže (leteće mete). Tijekom petnaest dana ostvarit će se više od dvanaest tisuća noćenja u zagrebačkim hotelima, a neki od reprezentativaca posjetit će i naše more. Najveća sportska priredba u Zagrebu sigurno je najljepši dar, i ne samo športski, za 220. rođendan.

Kronološki pregled Građanskog streljačkog društva u Zagrebu

I. dio: 1786 – 1918.

1786. Utemeljeno Građansko streljačko društvo u Zagrebu.

1787. Nadležne vlasti izdale dozvolu za rad društva.

1801. Grof Antun Pejčević traži od gradske uprave dopuštenje da na svom zemljištu na Tuškancu izgradi streljanu.

1807. Dr. Ivan Kristofor Daubachy, Grof. Ivan Nep. Oršić, i Mixić unajmili u Tuškancu kuću u kojoj su uredili streljanu. Odobrena Pravila društva, ali njemačkome jeziku.

1807. Posvećen barjak društva.

1808. Izdana dozvola za gradnju streljane. Iste godine počinje proces gradnje.

1826. Zagrebački strijelci pozvani su na međunarodno natjecanje u Beč.

1834. Posvećen novi streljački barjak. Onaj stari pohranjen u pismohranu.

1835. Građansko streljačko društvo (Schützverein) za 4000 forinti otkupljuje kuću i posjed na Tuškancu.

1837. Završena gradnja prednjeg dijela streljane te položen temeljni kamen za njenu dogradnju (3. kolovoza).

1838. Na dan 1. rujna svečano otvorena potpuno dograđena streljana. O životu i radu Građanske streljane hrvatsku su javnost rado izvještavale Gajeve *Narodne novine*, a kasnije i druge novine, osobito *Obzor* i *Domobran*.

1840. U skladu s pravilima društvo priredilo četiri "domorodna" plesa. S istim aktivnostima streljačko društvo nastavilo i slijedećih godina dajući tako podršku

Hrvatskom narodnom preporodu i širenju "materinske" riječi. O tome svjedoče sačuvane pozivnice, također i sa amblemima i stihovima.

Od tada pa sve do godine 1848. u velikoj dvorani streljane održavaju se i česti sastanci Preporoditelja, kao i njihove uskoro utemeljene Narodne (ilirske) stranke.

1842. U streljani nastupio poznati gitarist Ivan Padovac.

1842. U povodu proslave 600 obljetnice Zlatne bule kralja Bele IV. Zagrebu te proglašenja kraljevskim i slobodnim gradom (1242.-1842.) Građansko streljačko društvo priredilo svečanu proslavu od 4.-10. rujna.

Uz Jubilarno slobodno streljanje. Na dan 13. rujna održana je Gradska svečanost kojoj je nazočilo 200 gostiju u velikoj dvorani streljane. Tom je prilikom grdski sudac Josip Stajdacher, premda "gorljivi pristaša" hrvatskoga preporoda izrekao zdravicu na latinskome jeziku. Na to je i biskup Šrott izrekao zdravicu na hrvatskome jeziku, uz "urnebesno odobravanje", a njegov su primjer slijedili i drugi govornici. Potom je Ivan Kukuljević Sakcinski pročitao pjesmu "Reč govorena domorodcem (...) na dan šestoletne svečanosti (...).Ovime je društvo streljane proslavilo i svoju 50. obljetnicu postojanja. Istu pjesmu kasnije je još dotjerao dotjerao u povodu nove proslave 75. obljetnice Društva.

1843. Na velikom balu što ga je priredilo "Društvo zagrebačkih strijelacah" razdijeljene su među "gospoje i gospodične" male knjižice s naslovima *Slava ljepote i krasnom spolu posvećene*. U njima se nalazilo 19 pjesama s domorodnim stihovima pjesnika, koji "krasne gospoje i gospodične naše prose, da se nikad ne odreknu narodnosti svoje."

1845. Franz Joseph Sandmann izradio litografiju streljane, sačuvana je do danas.

1848/1849. Za vrijeme nametnutog rata s Mađarima u zagrebačkoj su streljani i to u velikoj tajnosti smješteni barutana i radionica streljiva. Prema kasnije objavljenim podacima, streljiva je bilo toliko, da bi u slučaju eksplozije cijeli grad bio razoren.

1850/1860. U doba nametnutog apsolutizma i streljana je morala prestati s javnim djelovanjem, jer je ono bilo zabranjeno. Nakon sloma apsolutizma streljana obnavlja i

svoju društvenu djelatnost. Njezini su prijatelji i novi hrvatski ban Josip Šokčević, kao i drugi hrvatski banovi.

1860. U dvorani streljane poznati učitelj plesa, Talijan Pietro Coronelli otvara svoju prvu plesnu školu, na veliko zadovoljstvo strijelaca i građana u Zagrebu. A prema oglasu u novinama Pozor javio je građanstvu "da je otvorio mjesečni i zimski tečaj lekcijah što će ih davati za djecu obojega spola, i to u streljani svaki dan od 11 do 12 sati prije podne, osim u dane praznika." Plesna škola održala se u streljani do 1915. godine, odnosno posljedica izbijanja Prvog svjetskog (1914.) kada se počinje koristiti za humanitarne svrhe.

1861. Objavljena su nova Pravila zagrebačkog građanskog streljačkoga društva na hrvatskome jeziku. Prema njima "svrha društva streljačkoga jeste zabava i to vježbanje u strijeljanju, a uza to i ostale zakonom dozvoljene zabave, kao i čitanje, igra, ples, itd. U društvo su, kao i od samog početka njegova rada mogle biti primane i žene.

1863. U čast 75. obljetnice Društva zagrebačke streljane objavio je Ivan Kukuljević Sakcinski spomen-knjižicu pod naslovom Izkaz zagrebačke streljane za godinu 1863. u kojoj je i njegova već ranije objavljena pjesma u *Danici* godine 1842., ali sada ponešto dopunjena.

1866. U dvorani građanske streljani održana je proslava 300.obljetnice smrti sigetskoga junaka i bivšega hrvatskoga bana Nikole Šubića Zrinskoga (1566–1866) i tom je prilikom otvoren istoimeni Trg u središtu Zagreba.

1872. U prostorijama streljane održano je prvo jugoslavensko gimnastičko natjecanje, te dogovoreno osnivanje društva Sokol i Vatrosgnog društva.

1883. Dovršeno proširenje velike dvorane – svečano otvorena 6. siječnja.

1891. U dvorani zagrebačke streljane održano svečano primanje službenih gostiju iz Dalmacije, koji su došli u Zagreb nazočiti svečanom otkrivanju spomenika velikanu hrvatske književnosti Andriji Kačiću Miočiću. Na ulazu u Streljanu goste je pozdravio predsjednik streljačkog društva grof Miroslav Kulmer s odborom društva. A u drvoredu do ulaza u dvoranu streljane bile su u špaliru "pod ravnanjem dr. Mile Starčevića postavljene gospodične." A nakon pozdrava predsjednika za podignuće

spomenika dr. Šandora Breščenskog gosti su odlazili u poslovnicu streljane te primali pozivnice, ulaznice, obavijesti smještaja, itd., a potom su odlazili u malu dvornu streljane "gdje su dobili lagnu okrepu i upoznali se sa svojim privremenim stanodavcima" u Zagrebu. To je bilo potrebno jer su oni uz svečano otkrivanje spomenika još nazočili i svečanostima Jubilarne izložbe Gospodarskoga društva koja je tada otvorena.

1895. Car i kralj Franjo Josip I. posjetio je Zagreb i svečanog otvorio novu palaču HNK-a. Tim povodom zajedno s banom Khuen-Héderváryjem posjetio je građansku streljanu i upisao se u zasebnu spomen-knjigu.

1895. U sastavu vedroma uređena streljana na Maksimiru – prostoru što ga je darovao zagrebački biskup-koadjutor dr. Ante Bauer. Radila do 1941.

1900. Za vrijeme Prvoga hrvatskoga katoličkoga kongresa održan u dvorani svečani banket sa 400 uzvanika, kojemu je domaćin predsjednik streljaca grof Miroslav Kulmer. Na Banketu su osim grofa Kulmera i drugih uzvanika govorili također i prvi vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Stadler, koji se založio i za prava hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, te njezino što skrije sjedinjenje s Hrvatskom, ali je zbog toga bio oštro ukoren od bečkih vlasti.

1907. U prostorijama streljane Zagrebački radnici pod vodstvom Socijalno-demokratske stranke održali skupštinski prosvjed zahtijevajući od bečkoga Dvora ustavne slobode i ostvarivanje svojih prava. Prosvjed se potom proširio na gradske ulice.

1912. U povodu 125. obljetnice društva održana u tuškanačkoj streljani velika i posljednja javna proslava zajedno s "kraljevskim strijeljanjem."

1914. Početkom Prvoga svjetskoga rata vojne su vlasti zaposjele zgradu. Neko je vrijeme služila kao vojarna, a kasnije bila škola za dobrovoljne domobranske divizije.

1917. Uslijed ratnog vihora Zagrebačko građansko streljačko društvo mora nakon 117 godina svoga djelovanja prestati s radom. Tijekom slijedeće dvije godine nekretnine su prodane dobrotvornoj ustanovi "Prehrana" te Zakladi njezinog osnivača Aleksandra Šandora, a u velikoj dvorani počinju se pripremati kabaretske igre i druge predstave.

II. dio: 1918 – 1941.

1923. Na dan 24. veljače grad je izdao je uporabnu dozvola za bivšu dvoranu streljane da se koristi u kazališne svrhe.

1925. Dana 9. rujna na streljani u Maksimiru održano natjecanje strijelaca u povodu velike lovačke izložbe, što je potaknulo osnivanje prve streljačke organizacije nakon Prvoga svjetskoga rata. Te su svečanosti održavane i u povodu javnih proslava 1000. obljetnice hrvatskog kraljevstva (925 – 1925).

1926. Na dan 20. lipnja osnovana Zagrebačka savezna streljačka družina. Iste godine 3. srpnja potvrđena su i pravila društva, prema kojima družina "njeguje vježbe gađanja" te "obrazuje spremne i sposobne strelce" koji će pripomoći "jačanju zemaljske obrane."

1927. Uspostavljena je uprava Zagrebačke savezne streljačke družine.

1931. Osnovano Streljačko društvo u Vrapču.

1933. U Markuševcu 28. ožujka osnovano novo streljačko društvo sa zadaćom da "njeguje vještinu gađanja (...) kako bi mogli služiti u zemaljskoj obrani, te širenju ljubavi k otačbini."

1939. Osnovano streljačko društvo u Kustošiji.

1939. U Banovini Hrvatskoj osnovana 14. svibnja Hrvatska športska sloga kao središnji sportski savez, u koji su bili udruženi novoosnovani hrvatski sportski savezi. U Banovini je sport dobio izvjesnu autonomiju, koja se ponajprije ogledala u mogućnosti nastupanja hrvatskih reprezentacija.

III. dio: 1941 – 1945.

1941. U okviru Ministarstva udružbe Vlade NDH-a osnovano je Glavno ravnateljstvo, unutar kojeg je djelovao Ured državnog vodstva tjelesnog odgoja i športa.

U svibnju 1941. raspušteni su svi postojeći sportski savezi iz razdoblja Banovine Hrvatske. U bivšim savezima i većim klubovima postavljeni su povjerenici. Pod

njihovom se upravom organizirju i održavaju se državna prvenstva i svi športski nastupi. Bili su to reprezentacija u atletici, boksu, hokeju na travi, hrvanju, kuglanju, nogometu, plivanju, rukometu, skijanju, stolnom tenisu, vaterpolu i veslanju. Kroz tjelovježbu i šport nastoje se promovirati interesi postojećeg režima.

Kako se čini, zbog posljedica ratnog vihora nisu radila Streljačka društva. Prestajala su izlaziti i njihova glasila.

IV. dio: 1945 – 1990.

1946. Dana 26. rujna na streljani "Dinama" u Črnomercu iznad Ciglane održano je prvo prvenstvo NR Hrvatske u gađanju vojničkom puškom.

1948. Osnovan Streljački savez Jugoslavije i Streljački savez NR Hrvatske. 6. lipnja 1948. osnova je Gradski streljački odbor u Zagrebu.

1949. U Zagrebu djeluju tri streljačke družine: Trnje, Trešnjevka i Črnomerec. Zagrebački strijelci sudjeluju na svjetskim prvenstvima u Argentini.

1952. Zagrebački strijelci u sastavu Jugoslavije sudjeluju na međunarodnom natjecanju u Norveškoj (Oslo).

1953. Streljačka družina u gradu Zagrebu im oko 8.500 članova, od čega su tisuću članova žene. Uređena streljana na Ravnicama (Maksimiri).

1954. Zagrebački strijelci u reprezentaciji Jugoslavije sudjeluju na 36. svjetskom prvenstvu u Venezueli (Caracas) i postižu dobre rezultate.

1955. Obnovljeno streljačko društvo u Kustošiji pod nazivom: Streljačka družina *Slavko Štrbulec – Kustošija*.

1956. Zagrebački strijelci sudjeluju na prvenstvu Jugoslavije u Ljubljani.

1958. Svaka općina u gradu Zagrebu osnovala je svoj streljački odbor, što je uveliko pridonijelo broju članova, koji se traže u školama, poduzećima i ustanovama.

1962. Zagrebačko streljaštvo proslavilo je svoju 175. obljetnicu utemeljenja. U povodu te obljetnice na zgradi nekadašnje streljane u Tuškancu postavljena je 16. prosinca spomenploča koja je u tijeku kasnijih pregradnji uklonjena.

1971. U Zagrebu je počeo izlaziti časopis "Streljaštvo" Hrvatskog streljačkog saveza (Urednik Tihomir Sertić). Izlazi do danas.

Na dan 1. kolovoza svečano otvorena streljana u naselju Sveta Klara.

V. dio: 1990 – 2006.

1992. Na dan 26. travnja Hrvatski streljački savez postaje član Međunarodne športske federacije. (International Shooting Sport Federation – ISSF) i Europske streljačke konfederacije (European Shooting – ESC).

1993. Na Europskom prvenstvu u Brnu hrvatska reprezentacija osvojila je čak osam medalja. U gađanju zračnim i MK oružjem e ekipnoj konkurenciji Zagrepčanka Biserka Vrbek i Jasminka Francki te Solinjanka Vesna Vitez osvojile su zlatnu medalju, prvo odličje nakon osnutka hrvatske države. Hrvatska reprezentacija (Zagrepčanke Suzana Skoko i Jasminka Francki te Solinjanka Mladenka Malenica) osvojila je i brončanu medalju gađanju MK puškom 3x20. U gađanju zračnom puškom Suzana Skoko osvojila je srebrnu medalju. Srebrnu medalju osvojio je i junior Saša Špirelja u gađanju zračnim pištoljem. U ekipnoj konkurenciji Saša Špirelja, Roman Špirelja i Ljubomir Dabetić osvojili su brončanu medalju u brzom gađanju MK pištoljem, a Zagrepčanin Saša Špirelja te Roman i Ivica Šakić iz Malinske brončanu medalju osvojili su u gađanju zračnim pištoljem. Osmu medalju osvojila je Osječanka Snježana Konček.

Puškarice su debitirale na Svjetskom prvenstvu u samostrelu *match* u francuskom Bully Les Minesu. Jasminka Francki s posuđenim samostrelom osvojila je dvije brončane medalje: pojedinačno i u društvu s klupskim kolegicama Suzanom Cimbali i Suzanom Skoko.

Krajem godine osnovano je Prvo građansko samostrelsko društvo *Zagreb*, to je prva samostrelska organizacija u Hrvatskoj.

1994. Na Svjetskom prvenstvu u Milanu (Italija) hrvatske juniorke (Zagrepčanka Suzana Cimbali i Solinjanke Marina Borzić i Natalija Gotovac) u ekipnoj konkurenciji osvojile su brončanu medalju u gađanju zračnom puškom.

Na Europskom prvenstvu u gađanju zračnim oružjem u Strasbourgu (Francuska) zagrebačka pištoljašica Tamara Jambrek (sa Solinjanom Irenom Božić i Osječankom Snježanom Konček) osvojila je srebrnu medalju. Ekipa je s 1112 krugova postavila hrvatski juniorski rekord.

Na prvenstvu staroga kontinenta u Wrocławu (Poljska) ekipa juniorki (*mladostašica* Suzana Cimbali, te Marina Borzić i Ana Nazor iz *Dalmacijacementa*) u malom trostavu osvojile su zlatnu, a Saša Špirelja u brzom gađanju – srebrnu medalju.

Reprezentacija na Europskom prvenstvu u *matchu* (*Mladostašice* Suzana Skoko i Suzana Cimbali s članicom *Končar-Zagreba 1786* Jasminkom Francki) osvojila je prvo mjesto s europskim rekordom (1158). U prednatjecanju Grand Prixu St. Veita, Suzana Cimbali bila je druga, a srebro je osvojila i u konkurenciji juniorki na *Eurocupu* u St. Veitu s maksimalnih 100 krugova u finalnom gađanju.

Te godine Hrvatska je prvi puta imala reprezentaciju i u samostrel *fieldu*. Na Svjetskom prvenstvu u Wiesbadenu (Njemačka) tri članice PGSD-a *Zagreb* – Branka Peregrin, Sanja Komar i Gorana Stojnić – osvojile su srebrnu medalju u ekipnoj konkurenciji. Branka Peregrin je postigla najbolji pojedinačni plasman – četvrto mjesto.

Samostrel ulazi u program financiranja Hrvatskoga streljačkog saveza i Hrvatskog olimpijskog odbora.

Na streljačkoj priredbi *Zlatni pogodak*, održanoj pod motom "900 grama zlata za 900 godina Zagreba", sudjelovalo je 4.366 natjecatelja i ispaljeno je 39.500 hitaca. Najbolji pogodak ostvarila je Snježana Herman, te tako osvojila 900 grama zlata.

1995. Na Europskom prvenstvu u finskom gradu Vantaa, Predsjedništvo Europske streljačke konfederacije odlučilo je gradu Zagreb povjeriti organizaciju europskog prvenstva.

Suzana Cimal u ekipi sa Solinjankama Marinom Borzić i Danielom Burić na tom je prvenstvu postavila novi hrvatski rekord (1169) i izborila srebrnu medalju u ekipnoj konkurenciji.

Na natjecanju Svjetskog kupa u Hirošimi (Japan), Jasminka Francki pogodila je 103,0 krugova i osvojila treće mjesto i olimpijsku kvotu.

Unatoč zajamčenoj sigurnosti svih natjecatelja, Zagrebu je otkazana organizacija Prvenstva Europe u gađanju MK oružjem.

Na Europskom prvenstvu u samostrelu *field* u Aldeia das Acoteias (Portugal), članica PGSD *Zagreb* Branka Pereglin osvaja svoje prvo zlato i postavlja dva svjetska rekorda. S klupskim kolegicama Sanjom Komar i Goranom Stojnić osvaja i srebro u ekipnoj konkurenciji.

Prvi puta na Europskom prvenstvu natječe se i momčad seniora i osvaja peto mjesto, a u njenom sastavu je i Zoran Lazić (PGSD *Zagreb*).

Na 1. svjetskom kupu u *matchu* održanom u Näfelsu (Švicarska), Jasminka Francki je peta, a na međunarodnom turniru u Berlinu Suzana Cimal je ukupno treća (dva nastupa).

U Velikoj Ostrni pokraj Dugog Sela i prvo Prvenstvo Hrvatske.

1996. A Olimpijskim igrama u Atlanti Roman Špirelja u MK pištolju brza paljba pogodio 582 kruga i prve olimpijske igre napustio osvojivši šesnaesto mjesto.

Suzana Skoko pobjedila je na Svjetskom kupu u Münchenu, a u finalu kupa u Milanu u gađanju zračnom puškom osvojila je šesto mjesto.

Vlatke Pervan na juniorskom Europskom prvenstvu u Budimpešti (sa Solinjankama Irenom Božić i Maršom Samma) osvojila je brončanu medalju.

Na Svjetskim vojnim igrama u Rimu Suzana Skoko, Biserka Vrbek i Jasminka Francki standard puškom 3x20 na 50 m bile su ekipno pete, a standard puškom 60

ležeći na 50 metara osvojile su šesto mjesto. Pojedinačno su jedanaeste bile Suzana Skoko (3x20) i Biserka Vrbek (60 ležeći).

Na Svjetskom prvenstvu u samostrelu *field* na Tajvanu, Zagrebu je dodijeljena organizacija Svjetskog prvenstva u samostrelu *match* 1997. godine. Branka Pereglin osvojila je zlatnu medalju, a sa Zagrepčankama Sanjom Komar i Goranom Stojnić srebrnu u ekipnoj konkurenciji. Broncu je osvojio i junior Ivan Lazić.

U prednatjecanju Svjetskog prvenstva na *Chung Jean Cupu* u svojim su kategorijama pobijedili Sanja Komar i Ivan Lazić, a Ivana Hižak je bila druga.

1997. U Bjelovaru reprezentacija Hrvatske porazila Sloveniju sa 7:1.

Na natjecanju za Svjetski kup u Milanu Roman Špirelja je pobijedio u brzom gađanju pištoljem, a Suzana Skoko bila je treća u gađanju zračnom puškom.

Na turniru streljačkih nada u Plzenu Vlatka Pervan pobjedila u športskom pištolju. Suzana Skoko u *olimpijskom meču* osvojila je srebrnu medalju.

U uzvratnoj utakmici s reprezentacijom Slovenije u Ljubljani (zračno oružje), Hrvatska je ponovno pobijedila sa 7:1. Ekipnom uspjehu svojim su pobjedama pridonijeli pištoljaši Saša Špirelja i Tamara Jambrek, te juniorke Tanja Bubanović (puška) i Vlatka Pervan (pištolj).

Zagreb je domaćin 9. Svjetskog prvenstva u samostrelu. Nastupilo je 95 natjecatelja iz 17 zemalja, a Hrvatska je imala predstavnike u sve tri discipline. Suzana Cimbali, Jasminka Francki i Suzana Skoko postale viceprvakinje Europe, a juniori osvajaju dvije brončane medalje: Tanja Bubanović, Ivančica Ljubek i Dragutin Turk ekipno, a Dragutin Turk i pojedinačno.

Na Europskom prvenstvu u *fieldu* u Troi (Portugal) Branka Pereglin je obranila zlato i postavila tri nova svjetska rekorda. U ekipnim uspjesima – srebru seniorki i bronci seniora i juniora – sudjelovali i zagrebački reprezentativci: anja Komar, Gorana Stojnić, Ivan Lazić, Ivana Hižak i Zoran Lazić.

Na *Eurocupu* u Ennigerlohu (Njemačka) hrvatska reprezentacija (Branka i Branko Pereglin, Milenko Šaško i Zagrepčanin Ivan Lazić) nanijela prvi poraz njemačkoj reprezentaciji i osvojila prvo mjesto.

1998. Vlatka Pervan u Barceloni osvojila naslov svjetske juniorske prvakinje u športskom pištolju 30+30.

Roman Špirelja na Svjetskom kupu u Buenos Airesu (Argentina) osvojio drugo, a u Wiesbadenu (Njemačka) treće mjesto u brzom gađanju.

Suzana Skoko u Rušama (Slovenija) u gađanju zračnom puškom osvojila dvije srebrne medalje. Tamara Jambrek pobijedila u pištolju.

U samostrelu *field* na Svjetskom prvenstvu u Velenceu (Mađarska) bivša *Zagrebašica* Branka Pereglin obranila je naslov svjetske prvakinje, a sa Zagrepčankama Sanjom Komar i Goranom Stojnić ekipno osvojila zlatnu medalju. Sanja Komar osvojila je brončanu medalju. Ivana Hižak također osvojila broncu, a svoj je rezultat ugradila i u ekipnu brončanu medalju.

Juniorska reprezentacija u letećim metama – disciplina *trap*, na Svjetskom prvenstvu u Barceloni osvojila je ekipno srebro. U momčadi je bio i Tomislav Petravić, član *Končar Zagreba 1786*, pojedinačno 11. na svijetu.

1999. U Zagrebu su od 6. do 15. kolovoza organizirane Druge svjetske vojne igre, koje su okupile šest stotina sudionika iz 47 zemalja. Hrvatska streljačka reprezentacija ostvarila je četrnaest rekorda. Vlatka Pervan u športskom pištolju 30+30 osvojila brončanu medalju.

Reprezentacija samostrijelaca tijekom godine osvojila novih sedam medalja.

Pero Stojnić izabran za predsjednika Međunarodne samostrelske unije (IAU).

Na 10. svjetskom prvenstvu u samostrelu *match* Suzana Cibal osvojila je drugo mjesto.

Reprezentativci u samostrelu *field* na Europskom prvenstvu u Ivanić Gradu osvojili šest medalja. Branka Pereglin je treći put za redom potvrdila titulu europske prvakinje,

Sanja Komar je osvojila srebro, a Ivana Hižak četvrto mjesto. Zajedno su prvi puta postale europske prvakinje sa svjetskim rekordom, a seniori, za koje su nastupili i Zagrepčani Ivan Lazić i Zoran Borožan, osvojili su drugo mjesto. Goran Belobrajdić, Nikolina Krivanek i Ivana Požgaj ekipno drugi, a Krivanek pojedinačno treća.

2000. Na međunarodnim turnirima u Rušama (Slovenija) Suzana Skoko iz zračne puške osvojila je prvo mjesto u *osnovnom meču*, a Vlatka Pervan drugo.

Saša Špirelja na turniru u Dortmundu u brznoj paljbi pobijedio, a Tamara Jambrek je športskim pištoljem plasirala se na drugo mjesto.

Hrvatska reprezentacija u samostrelu *field* na Svjetskom prvenstvu u Hamiltonu (Novi Zeland) postavila dva svjetska rekorda i osvojila osam medalja: dvije zlatne, četiri srebrne i dvije brončane.

Zlatnim slovima u povijest letećih meta upisao se na Prvenstvu Europe u Montecatiniju junior Josip Glasnović.

2001. U Zagrebu je od 23. srpnja do 5. kolovoza održano 28. europsko prvenstvo u MK oružju. U malom trostavu na 300 metara za žene Suzana Skoko, Jasminka Francki i Suzana Cimbal ekipno su osvojile drugo mjesto. Srebrnu medalju osvojili su i juniori u *trapu*.

Tanja Bubanović na Eurokupu u Innsbrucku (Austrija) postavila novi juniorski svjetski rekord u gađanju samostrelom *match* na 10 metara.

U samostrelu *field* na Europskom prvenstvu u Otrokovicama (Češka) Branka Pereglin sa Sanjom Komar i Nikolinom Krivanek obranile naslov europskih prvakinja i oborile osam svjetskih rekorda. Nikolina Krivanek osvojila brončanu medalju.

2002. Pod visokim pokroviteljstvom hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića, u Ivanić Gradu je od 28. lipnja do 7. srpnja održano Svjetsko prvenstvo u gađanju *field* samostrelom, na kojem su Nikolina Krivanek, Branka Pereglin i Sanja Komar treći puta osvojile naslov svjetskih prvakinja. Hrvatski olimpijski odbor proglasio ih je i najboljom ekipom godine.

Na Europskom prvenstvu u Lonatu (Italija), juniori su osvojili dva momčadska srebra – u *trapu* i u *parnom trapu*, a pojedinačno najuspješniji bio je Josip Glasnović, četvrti u *parnom trapu*.

2003. Zagreb je od 2. do 6. lipnja bio domaćin Svjetskom kupu.

Roman Špirelja na Svjetskom kupu u Münchenuu pištolju brzo gađanje osvojio je treće mjesto.

Pero Stojnić zbog obveza prema organizaciji Svjetskog prvenstva u Zagrebu, nije se kandidirao za novi mandat predsjednika, ali mu je dodijeljena doživotna funkcija veleposlanika IAU-a.

Na Prvom europskom prvenstvu u samostrelu *field* u dvorani u Kortrijk (Belgija) Nikolina Krivanek i Sanja Komar osvojile su srebrnu medalju u ekipnoj konkurenciji.

2004. Na Svjetskom prvenstvu u samostreliu *field* u Otrokovicama (Češka) hrvatski strijelci osvojili su sedam medalja.

2005. Na Svjetskom prvenstvu u gađanju letećih meta u Lonatu (Italija), u disciplini *trap* Josip Glasnović osvojio je brončanu medalju.

2006. U godini u kojoj se slavi 220. rođendan streljaštva u Zagrebu, od 21. srpnja do 6. kolovoza Zagreb je domaćin 49. svjetskog prvenstva.

Očekuje se više od tri tisuće strijelaca iz stotinjak zemalja. Natjecanja će se u 54 discipline održavati na streljanama Vrapčanski potok (zračno, malokalibarsko i velikokalibarsko oružje) i Luže (leteće mete).

Kronološki pregled Lovačkog društva u Zagrebu

I. dio 1881 – 1918.

1881. Osnovano u Zagrebu "Društvo za obranu lova u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji". Utemeljitelj: prof.šumarstva Fran Kesterčanek.
1882. Održana prva skupština društva. Za predsjednika je izabran ban grof Ladislav Pejačević. Predsjednik društva redovito je aktuelni ban.
1883. Društvo izradilo prijedlog zakona o lovu.
1891. Društvo mijenja naziv u "Hrvatsko društvo za gajenje lova i ribarstva".
1892. Društvo počinje izdavati "Viestnik prvoga obćeg hrvatskog društva lova i ribarstva" (uređivao Fran Kesterčanek 1892.-1910.).
1896. Predsjednik društva Fran Kesterčanek objavio Priručnik "Lovstvo" – što je prva knjiga iz oblasti lovstva na hrvatskome jeziku.
1896. Zalaganjem društva hrvatski lovci imali uspješan nastup na milenijskoj izložbi u Budimpešti.
1897. Član društva Josip Ettinger objavio u Zagrebu knjigu "Hrvatski lovdžija".
1898. Član društva Josip Ettinger objavio u Zagrebu "Šumarsko-lovački leksikon.
1899. Zalaganjem Društva održana u Zagrebu Prva nacionalna lovačka izložba.
1906. Društvo priredilo Prva izložba lovačkih pasa na Gospodarskoj izložbi u Zagrebu, kojom su postavljeni temelji lovačke kinologije.
1913. U sastavu društva osnovan "Streljački klub" prva organizacija hrvatskog lovnog streljaštva.

II. dio: 1918 – 1941.

1925. Osnovan "Savez lovačkih društava Hrvatske i Slavonije".

1925. U čast tisuć-obljetnice Hrvatskog kraljevstva (925.-1025.) održana Prva opća lovačka izložba u Zagrebu.

1937. Savez lovačkih društava Hrvatske uvodi dobrovoljne lovačke ispite.

III. dio: 1945 – 1990.

1947. Održana prva natjecanja Saveza lovačkih društava u NR Hrvatskoj u Zagrebu (te Vinkovcima).

1948. *Viestnik prvoga obćeg hrvatskog društva lova i ribarstva* mora mijenjati naslov u *Lovačko-ribarski vjesnik*.

1949. Uvodi se novi zakon o lovu koji ukida zakupni sustav i uvodi regalni.

1951. Na poticaj hrvatskih lovaca i kinologa održana Međunarodna izložba pasa.

1953. Ponovno otvoren Lovački muzej u Zagrebu.

1983. Na poticaj Hrvatskog lovačkog društva održana u Dubrovniku Generalna skupština Međunrodnog savjeta za lovstvo i zaštitu divljači (CIC).

IV. dio: 1990. do danas

1992. Hrvatski lovački savez okuplja 43.339 članova.

1992. Hrvatski lovački savez primljen u punopravno članstvo međunarodne lovačke organizacije (CIC-a).

1994. Objavljen novi zakon o lovu.

1996. Društvo priredilo u Zagrebu izložbu: "Lovac, priroda, divljač".

1998. Objavljen novi statut Hrvatskog lovačkog saveza.

Literatura

- dr. Agneza Szabo "Grof Antun Pejačević i počeci Građanske streljane u Zagrebu".
Povijest hrvatskog športa broj 119. Zagreb, 1998.
- dr. Rudolf Horvat "Prošlost grada Zagreba", izdalo Hrvatsko kulturno-historijsko
društvo *Hrvatski rodoljub* u povodu 700. godišnjice Zlatne bule.
Zagreb, 1942
- dr. Agneza Szabo "Ban Josip Jelačić i streljačko društvo u Zagrebu".
Povijest hrvatskog športa broj 118. Zagreb, 1998.
- dr. Agneza Szabo "Političke prilike u Hrvatskoj na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće".
Povijest hrvatskog športa broj 110. Zagreb, 1996.
- dr. Agneza Szabo "Grof Miroslav Kulmer, zaboravljeni promicatelj hrvatskog športa".
Povijest hrvatskog športa broj 108. Zagreb, 1996.
- dr. Agneza Szabo "Zgrada zagrebačke streljane 1842. godine".
Povijest hrvatskog športa broj 101. Zagreb, 1994.
- "Bilten broj 1 Gradskog streljačkog odbora – Zagreb", objavljen
1962. godine u povodu proslave 175 godina streljaštva u Zagrebu
- Emilije Laszowski "Prvi počeci građanske streljane u Zagrebu".
Narodna starina broj 6. Zagreb, 1927.
- "Hrvatski narodni preporod (katalog izložbe)". Zagreb, 1985.
- dr. Agneza Szabo "Grofovi Pejačevići, Virovitički i Srijemski".
Časopis Matice hrvatskih iseljenika broj 9. Zagreb, 1996.
- Ariana Štulhofer "Sportska arhitektura u Zagrebu".
Naklada Juričić i Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet.
Zagreb, 2005.
- dr. Agneza Szabo "Zagrebačko streljačko društvo proslavilo je 600. obljetnicu Zlatne
bule Bele IV. 1842. godine".
Povijest hrvatskoga športa broj 94. Zagreb, 1992.
- Ferdo Šišić "Pregled povijesti hrvatskoga naroda". Zagreb, 1962.
- Javna glasila "Danica ilirska za godinu 1842."
"Iskaz zagrebačke streljane za godinu 1863.". Zagreb, 1863.
"Narodne novine". Zagreb, 1842. i kasnija godišta
- Franjo Bučar "Povijest hrvatskog sokola – Matica u Zagrebu g. 1874–1885".

- Naklada Hrvatskog sokola, Wilsonovog. Zagreb, 1925.
- Gjuro Szabo "Stari Zagreb", Knjižara Vasić i Horvat, Zagreb, 1941.
- "Dvadeset godina rada HŠK 1903–1923.", Zagreb, 1923.
- "Enciklopedija fizičke kulture" I. i II. Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža". Zagreb, 1975.
- "Sportski leksikon", Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža". Zagreb, 1984.
- "Almanah jugoslavenskog sporta 1943–1963." Sportska knjiga, Beograd, 1964.
- Zdenko Jajčević "Sportska publicistika u Hrvatskoj". Prilozi za povijest sportske publicistike. Knjižnice grada Zagreba. Zagreb, 1987.
- Povijest sporta. Urednik Franjo Frntić. Zagreb, 1970–1991.
- Povijest hrvatskog športa. Urednik Franjo Frntić. Zagreb, 1991–1999.
- "Hrvatski športski almanah 1992/1993–2005/2006.". Izdavač Ars media i HOO. Zagreb, 1993–2006.
- "Godišnjak Zagrebačkog športskog saveza 1991–2005." Izdavač ZŠS i Ars media. Zagreb, 1991–2006.
- Emil Perška "Športski almanah grada Zagreba". Tiskara Merkantile (Jutriša i Sedmak). Zagreb, 1936.
- Ivan i Božica Molnar "Džepni športski priručnik - Svi športovi ljetnih olimpijskih igara". Izdavač autori sa suradnicima. Opatija, 1992.
- "100 godina športa na Sveučilištu u Zagrebu H.A.Š.K. – Mladost". Školska knjiga i Ars media. Zagreb, 2003.
- Žarko Susić "Sports in Croatia". Izdavač HOO. Zagreb, 2000.
- Olimpizam u Hrvata. Urednik: Ante Drpić. Izdavač HOO. Zagreb, 1995.
- "Hrvatska likovna enciklopedija". Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" i Vjesnik. Zagreb, 2005.
- Zvonimir Milčec "Pozdrav iz Zagreba". Izdavač Neretva d.o.o. Zagreb, 2001.
- "Moja Zagreb, tak imam te rad". Izdavač Duplo P d.o.o, Laurena

d.o.o. i Libar d.o.o. Zagreb, 1998.